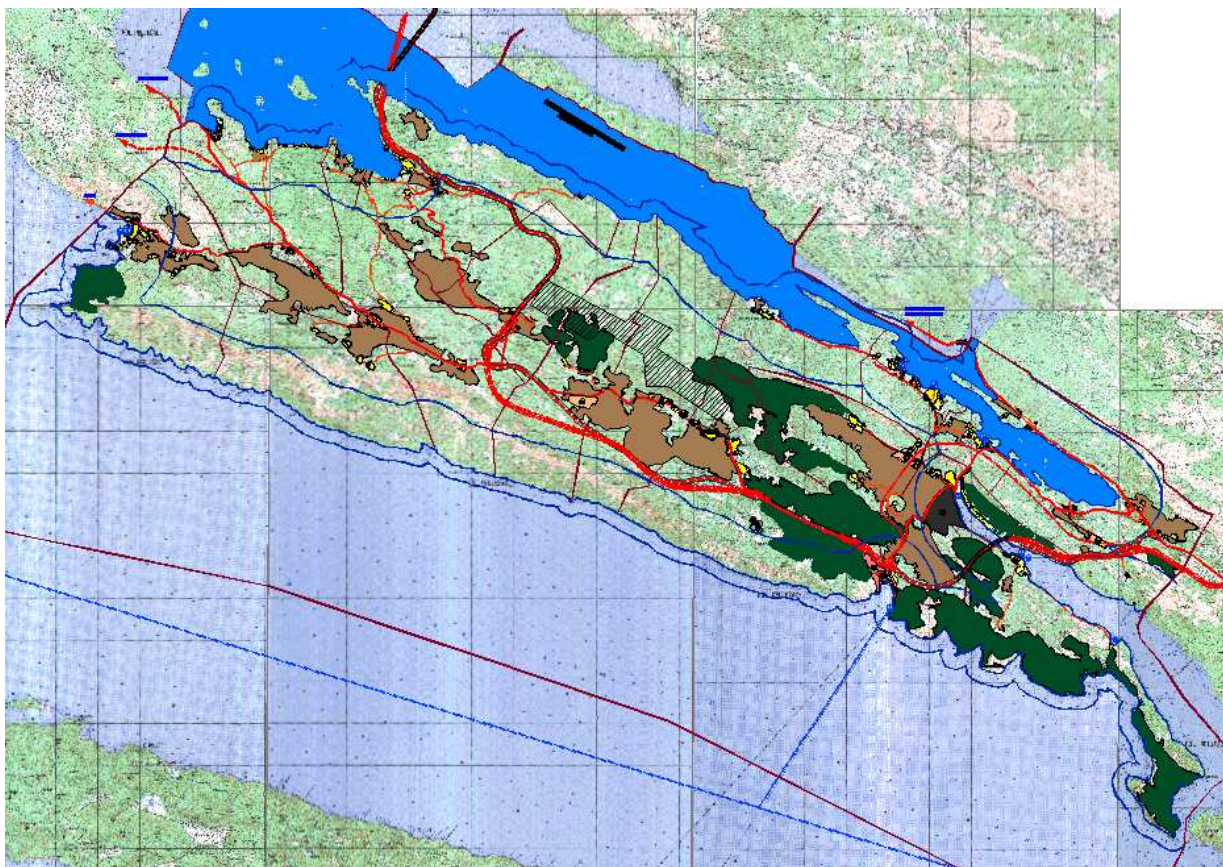

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKA
OPĆINA STON

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE STON

KNJIGA II.

SRPANJ 2010.

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE STON

3.

OBVEZNI PRILOZI PROSTORNOG PLANA

1. Obrazloženje prostornog plana
2. Izvod iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije koji se odnosi na područje obuhvata ovoga Plana
3. Popis sektorskih dokumenata i propisa
4. Zahtjevi i mišljenja iz čl. 79. i čl. 94. Zakona o prostornom uređenju i gradnji
5. Izvješća o prethodnoj i javnim raspravama
6. Evidencija postupka izrade i donošenja prostornog plana
7. Sažetak za javnost

3.1. Obrazloženje prostornog plana

UVOD

1. POLAZIŠTA
 - 1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE
 - 1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU
 - 1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE
 - 1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA
 - 1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE
 2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA
 - 2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA
 - 2.1.1. RAZVOJ GRADOVA, NASELJA, POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA
 - 2.1.2. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA
 - 2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA
 - 2.2.1. DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ
 - 2.2.2. ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE
 - 2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE
 - 2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA
 - 2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE
 - 2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA
 - 2.3.2. UTVRĐIVANJE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA U ODNOSU NA POSTOJEĆI I PLANIRANI BROJ STANOVNIKA, GUSTOĆU STANOVANJA, IZGRAĐENOST, ISKORIŠTENOST I GUSTOĆU IZGRAĐENOSTI, OBILJEŽJA NASELJA, VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI KRAJOBRAZA, PRIRODNIH I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA
 - 2.3.3. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE
 3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA
 - 3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE
 - 3.1.1. RAZVOJ I URBANIZACIJA
 - 3.1.2. SUSTAV NASELJA I RAZMJEŠTAJ FUNKCIJA PO NASELJIMA
 - 3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA
 - 3.2.1. ORGANIZACIJA PROSTORA, OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA
 - 3.2.2. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA
 - 3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI
 - 3.3.1. PRIKAZ GOSPODARSKIH DJELATNOSTI
 - 3.3.2. GRAVITACIJSKO PODRUČJE STONA
 - 3.3.3. PRIKAZ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI (MREŽA JAVNIH SADRŽAJA)
 - 3.4. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA
 - 3.4.1. UVJETI KORIŠTENJA I UREĐENJA PROSTORA
 - 3.4.2. ZAŠTITA PRIRODNOG NASLJEĐA
 - 3.4.3. ZAŠTITA KULTURNOG NASLJEĐA
 - 3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA
 - 3.5.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV
 - 3.5.2. ENERGETSKI SUSTAV
 - 3.5.3. VODNOGOSPODARSKI SUSTAV
 - 3.6. POSTUPANJE S OTPADOM
 - 3.7. SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ
 - 3.7.1. ZAŠTITA VODA
 - 3.7.2. ZAŠTITA OD VODA
 - 3.7.3. ZAŠTITA I SANACIJA UGROŽENIH DIJELOVA OKOLIŠA

UVOD

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" br: 90/92, 29/94 i 10/97) ustrojena je Općina Ston sa sjedištem u mjestu Ston.

Imajući na umu novu teritorijalnu podjelu po prvi puta se izrađuje Prostorni plan uređenja općine Ston, koji temeljem Zakona o prostornom uređenju (NN br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), odnosno Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN br. 76/07, 38/09) mora biti u suglasnosti s Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske Županije.

Programom mjera unapređenja stanja u prostoru općine Ston ("Službeni glasnik" br. 8/99 od 30. studenog 1999.) isto tako je utvrđena obveza izrade Prostornog plana uređenja općine Ston.

Općina Ston je sklopila ugovor o izradi PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE STON sa poduzećem "ARHINGTRADE" d.o.o. iz Zagreba, Gajeva 47.

Izrada Plana započeta je 2000. godine, a javna rasprava održana je u siječnju 2002. godine.

Tijek izrade i donošenja Plana dugo je trajao zbog potrebe usklađivanja Plana s planom višeg reda - Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije i izmjenama i dopunama tog plana te zakonskim i podzakonskim aktima (Uredbom o zaštitnom obalnom pojasu, Zakonom o prostornom uređenju i gradnji).

Obzirom na vremensko razdoblje proteklo od provedene javne rasprave temeljem članka 325. stavka 2. Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN br. 76/07 i 38/09), Plan je dovršen prema odredbama navedenog Zakona i ponavlja se javna rasprava.

Općina Ston sklopila je ugovor o dovršenju izrade Prostornog plana uređenja Općine Ston sa tvrtkom APE d.o.o. iz Zagreba, Dinarska 39 koja posjeduje

suglasnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja.

U okviru izrade Plana ostvarena je suradnja i konzultirane su slijedeće institucije:

- Županijski zavod za prostorno uređenje Županije dubrovačko-neretvanske;
- Županijski ured za prostorno uređenje Županije dubrovačko-neretvanske;
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za prirodnu baštinu;
- Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel Dubrovnik;
- Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode;
- Hrvatske šume, ispostava Dubrovnik;
- Državna uprava za vode, Hrvatske vode Split, ispostava Dubrovnik;
- Državna geodetska uprava.

U postupku izrade Plana, nadležnim javnim poduzećima dostavljeni su izvadci iz Plana kako bi se pribavila njihova mišljenja. Tijekom izrade Plana kontinuirano se surađivalo s predstavnicima općine i županije.

Prijedlog prostornog plana uređenja općine Ston izrađen je u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (76/07 i 38/09), Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98, 39/04, 45/04 i 163/04), te u skladu s pravilima struke, važećim tehničkim i drugim propisima i obaveznim standardima.

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" br: 90/92, 29/94 i 10/97) ustrojena je općina Ston sa sjedištem u mjestu Ston.

Prema gore navedenom Zakonu općina Ston obuhvaća 18 naselja i to: Boljenovići, Brijesta, Broce, Česvinica, Dančanje, Duba Stonska, Dubrava, Hodilje, Luka, Mali Ston, Metohija, Putnikovići, Sparagovići, **Ston**, Tomislavovac, Zabrdje, Zaton Doli i Žuljana.

Općina Ston je sastavni dio Dubrovačko-neretvanske županije i Dubrovačke regije. Treća je po veličini teritorija (**169,51 km²**) i među 22 političko teritorijalne jedinice lokalne samouprave u županiji, odmah iza općina Konavle i Dubrovačko primorje (Kartogram 1.).

Općina Ston u županijskom prostoru sudjeluje sa **9,57%** površine i **2,22%** stanovništva, a u broju naselja participira sa **7,11%**.

Dubrovačko-neretvansku županiju čini 5 gradova i 17 općina. Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike gradova/općina i time na određeni način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku demografske pozicije svakog grada/općine promatranog prostora. Ovakova demografska analiza može ukazati i na eventualne anomalije demografskog stanja, te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije gradova/općina u okviru određenog prostora.

Ne ulazeći dublje u analize, hijerarhijski slijed izrazito definirane grupacije gradova/općina županije je: na čelu se nalazi Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina. Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Iznenađujuće visoko mjesto zauzima i općina Lastovo, a slijede gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni visoko rangirani gradovi, odnosno općine središta su šireg prostora, pa i nije čudo što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja

Slijedi grupa koju tvore četiri grada/općine razmjerno još uvijek hijerarhijski visoko smješteni. Sačinjavaju je grad Opuzen, općina Orebić, Konavle i Vela Luka. To su manja središta koja popunjavaju međuprostore ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

Slijedi posljednja najveća skupina od 12 općina na čelu sa općinom Trpanj, a na začelju s općinom Zažablje. U ovakovoj kvantitativnoj analizi općina Ston je u okviru Dubrovačko-neretvanske županije smještena relativno visoko. Nalazi se na **trećem mjestu od 21** promatranog subjekta.

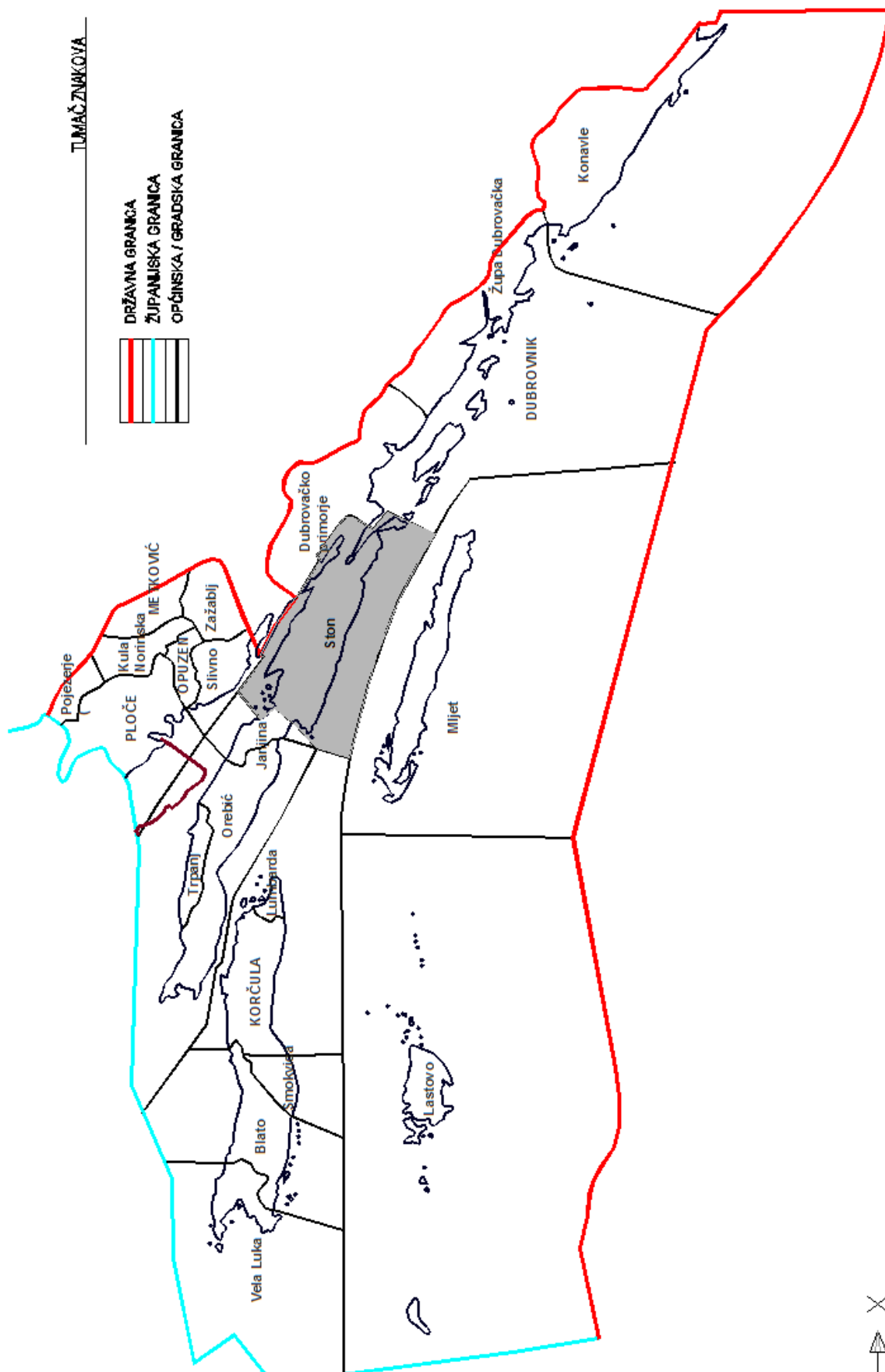
1.1.1.1. Smještaj, veličina i geoprometni položaj

Općina Ston je jedinica lokalne samouprave i zauzima jugoistočni dio poluotoka Pelješca (iza Istre, drugog po veličini poluotoka u zemlji) na krajnjem jugoistoku Hrvatskog primorja i Republike Hrvatske.

To je izdužen prostor u pravcu sjeverozapad - jugoistok (oko 30 km) i uzak u pravcu jugozapad - sjeveroistok (5-10 km). Njezino istoimeno općinsko središte nalazi se i razvija 62 km prema sjeverozapadu od najprivlačnije gradske aglomeracije, regionalnog i županijskog središta Dubrovnika, kojemu gravitira i s kojim je uspostavljena uska demografska, društvena, gospodarska i prometna povezanost. Približno isto toliko je udaljen i od drugih međuopćinskih i nadlokalnih središta u ovoj županiji i to od gradova Korčule (63 km + 2 Nm), Metkovića (61 km) i Ploča (65 km).

Prostor općine Ston je od **posebnog državnog i nacionalnog geostrateškog interesa** za Republiku Hrvatsku i Dubrovačko - neretvansku županiju zbog svojih izuzetno važnih obilježja. Ima značajan prometnogeografski položaj i povoljna geografska obilježja, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj.

Krtogram br. 1: Položaj općine Ston u županiji Dubrovačko-neretvanskoj

Veliko je **geostrateško značenje** ovog rubnog i dijelom graničnog uskog priobalnog područja (hrvatske periferije) unutar neovisne i suverene hrvatske države, kao sastavnog dijela političke, kulturne i etničke međe prema susjednoj zemlji. Ono se izražava, ne samo velikom udaljenošću od državnog središta (od Zagreba oko 550 km) i središnjih dijelova Dalmacije (od Splita oko 160 km), nego naročito "otočkom" odvojenosti velikog, pa i ovog, dijela dubrovačkog područja od ostalog teritorija Republike Hrvatske zbog prekida državnog kopnenog kontinuiteta s 8 km uskim izlazom Bosne i Hercegovine na more (Neum-Klek), te s isto toliko km dugom morskom graničnom linijom s tom državom. Sastavni je dio jedine hrvatske županije čiji je veći dio kopnenim teritorijem druge države odjeljen međusobno i od matice zemlje i samo morskom površinom povezan u jednu cjelinu. To je dio spojnog područja s Bosnom i Hercegovinom, odnosno između dva odvojena dijela Dubrovačko-Neretvanske županije i Republike Hrvatske. Ima cestovni državni granični prijelaz Bistrina-G.Klek, ali i potencijalne pomorske državne granične točke u Kanalu Malog Stona.

1992. godine Općina Ston je novo teritorijalno ustrojena jedinica lokalne samouprave u sastavu Županije Dubrovačko - neretvanske, da bi se izmjenom zakona 1997. godine iz nje izvojilo pet naselja i osnovalo novu općinu Janjina, dok je preostalih 18 naselja ostalo u sastavu današnje Općine Ston, koja i dalje po svom **geografskom položaju** predstavlja središnje položenu jedinicu lokalne samouprave unutar Dubrovačko - neretvanske županije.

Općina Ston je (kao i ostali dijelovi poluotoka Pelješca) dugo vremena bila izolirano područje, koje je komuniciralo s drugim krajevima samo preko nekoliko svojih manjih luka (Ston, Žuljana, Brijesta, Mali Ston, Hodilje ili onih izvan ove današnje općine Trstenik, Drače, Trpanj, Orebić). Danas je to **tranzitno prometno područje** s posebnim čvorišno - križnim prometno-geografskim značenjem. Tu se nalazi raskrižje cestovnih pravaca i prometnica u naselju Zaton Doli (prema Dubrovniku, prema Pelješcu i Korčuli, prema drugim dijelovima Hrvatske, te prema Bosni i Hercegovini), ali i terminali trajektnih veza prema otoku Mljetu (potencijalno Prapatna). To je dio hrvatskog jadranskog prometnog pravca, bilo kao dio unutarnjeg kanalskog pomorskog puta uzduž istočne hrvatske jadranske obale, bilo zbog buduće Jadranske autoceste ili postojeće priobalne Jadranske turističke ceste (magistrale) i pelješko - korčulanske cestovne magistrale, odnosno trajektnih veza prema otoku Mljetu (i izvan ovog područja u Orebiću prema Korčuli i u Trpnju prema Pločama), zračnih koridora te telekomunikacijskih veza.

U njezinom neposrednom okruženju nalaze se Dubrovačko primorje (Ston - Slano 20 km cestom ili 10 Nm morem), drugi dijelovi poluotoka Pelješca (udaljenosti cestom od Stona, kao glavnih istočnih vrata na ovom poluotoku, do Janjine 31 km, Kune Pelješke 45 km, Trpnja 57 km i Orebića 63 km), otoci Mljet (moguće morske veze Prapatna - Sobra 6 Nm i Žuljana - Polače 8,5 Nm) i Šipan (Ston - Luka Šipanska 10 Nm morem), kao i hercegovačko primorje Neum - Klek (Ston - Neum 31 km cestom te Mali Ston - Neum 12 Nm i Brijesta - Neum 8 Nm morem), a sa sjeverne strane kanala je nasuprot i ušće rijeke Neretve.

1.1.1.2. Prirodne svojstvenosti kraja

Ovo područje ima slična **prirodno-geografska obilježja** kao i drugi dijelovi Dubrovačke regije, Dalmacije i cjelokupnog Hrvatskog primorja. To je tipični bezvodni krški dinarski prostor s nešto većim i manjim plodnim površinama, dok u krajoliku dominiraju pošumljene, dijelom opožarene površine, oskudni pašnjaci i goli kamenjar. To je dio pravog i izrazitog hrvatskog mediteranskog prostora.

Općina Ston, kao dio poluotoka Pelješca, sastavni je dio hrvatskog dinarskog krša i zato sa sličnom građom i sastavom stijena te svojstvenim dinarskim smjerom pružanja sjeverozapad - jugoistok. Ističe se međusobna usporednost uzvisina (vapnenačkih brda i glavica - najistaknutiji južni priobalni gorski niz Zagorje s najvišim vrhom 632 m i s još nekoliko vrhova iznad 500 m, a u sjevernom dijelu općine ovog dijela poluotoka Ilijino brdo s najvišim vrhom 494 m i još brojnim vrhovima iznad 400 m) i udubljenja (udoline, polja, poljica, doci, uvale, ponikve u mekšim dolomitima - najprostranije su plodne udoline Pelješka Crna gora i Ponikve u unutrašnjosti poluotočnog dijela općine te Brijesta polje i Stonsko polje na njezinim krajnjim nižim uzdužnim dijelovima, ali i druge manje površine u blizini pojedinih naselja). Svojstven je "dalmatinski" tip razvedene obale (oko 100 km) s brojnim kanalima (okružuju ga Kanal Malog Stona, Mljetski kanal i Stonski kanal), zalivima (Malostonski), zatonima (Žuljana), uvalama s plažama (Brijesta, Bjejevica, Bistrina, Kuta, Žuljana, Vučine, Prapatna, Smokvina, Priježba, Marčuleti, Pržina i brojne druge), manjim otočićima (Gubavac, Maslinovac, Lovorikovac, Kokošar, Tajan, Pučenjak, Veli Školj, Banja, Govanj ili Otok Života, Crkvice, Bisaci, Škrpun, Lirica i najveći među njima Olipa), rtovima (Blace, Nedelja, Čeljen, Ostrog, Prezdra, Vratnik i drugi), ali i kamenitim djelomično ili potpuno strmim (klifovima), nepristupačnim ili teže pristupačnim obalama. One su bile više izložene moru, odnosno djelovanju valova i vjetera, a uz njih su i veće dubine u moru.

Tektonska struktura ovog područja je u izvjesnoj mjeri labilna. Čitavo područje je pod utjecajem visoke seizmičke aktivnosti, jer se nalazi na tzv. velikom seizmogenom dubrovačkom bloku, odnosno na

manjem seizmogenom stonskom bloku, gdje dolazi do povremenih unutrašnjih uznemirenosti ili potresne aktivnosti (ulazi u tzv. potresnu zonu IX. stupnja intenziteta prema MCS skali), što predstavlja ograničavajući čimbenik za razvitak nekih djelatnosti i zahtjeva posebne mjere u gradnji.

Bezvodica je svojstvena za veći dio poluotoka Pelješca, pa tako i općine Ston te ona nema stalnih vrela i vodenih tokova, osim nekoliko pronađenih i kaptiranih podzemnih izvora slabije izdašnosti, koji služe samo za lokalne potrebe. Problem opskrbe pitkom vodom je jedan od glavnih problema ovog područja.

More gotovo u cjelosti okružuje ovo područje. Njegova temperatura ljeti uz obalu iznosi 22-26 stupnjeva Celziovih te ljeti i zimi djelotvorno djeluje na klimatske prilike u ovom kraju. Njegova boja je tamnomodra do zelenkastomodra, a prozirnost mora u blizini obale iznosi i do 5 m dubine. Salinitet je prilično visoka i iznosi 38‰ (posebno pogodna za dobivanje soli u Stonskom kanalu), ali je na nekim mjestima znatno manja zbog podmorskih vrulja (na pr Kanal Malog Stona i zaliv Bistrina). Razlika plime i oseke u ovom dijelu Jadranskog mora ne prelazi 50 cm, ali zbog jačih morskih struja u pojedinim dijelovima može doći do povećanja vodostaja - razine mora i do 2 m. Osobito je to svojstveno u Kanalu Malog Stona (tzv. Sejše) i dijelom u Stonskom kanalu, dakle najviše u zatvorenim dijelovima mora. More je važno zbog aktivnosti i izvora prihoda stanovništva (ribarstvo, uzgoj školjaka, proizvodnja soli, turizam, rekreacija, pomorske prometne aktivnosti i drugo).

Ovo područje ima sve osobine ugodnog mediteranskog podneblja s naglašenim dugim, mirnim, toplim, suhim i vedrim ljetima (višim temperaturama i ljetnim sušama), relativno kratkim, blagim i vlažnim zimama te toplijim i vlažnijim jesenima od proljeća. Ipak unutar ovog područja ima izvjesnih razlika između pojedinih dijelova poluotoka. Klimatski je pogodnije južno od sjevernog primorja, dok u unutrašnjim udolinama nešto slabije maritimni utjecaji zbog veće visine i konfiguracije terena. U južnom priobalskom primorju poluotoka više je vedrih dana, a manje je naoblake, hladnih, oblačnih i kišnih dana, dok količina padalina opada s nadmorskom visinom i od jugoistoka prema sjeverozapadu. Zabilježeni su sljedeći prosjeci za meteorološku stanicu Ston (razdoblje promatranja 1950-1965.): srednja godišnja temperatura 15,6, srednja temperatura najtoplijeg mjeseca srpnja 24,9 i najhladnijeg mjeseca siječnja 7,3 stupnjeva Celziovih, prosječna godišnja količina padalina 1414 mm, insolacija preko 2500 sati godišnje ili prosječno 7 sati dnevno, dok od vjetrova najučestalije pušu jugo - SE (najizrazitiji u Mljetskom i dijelom Stonskom kanalu), bura - NE (izrazitija i jača na sjevernom primorju) te maestral - NW u Pelješkom i Mljetskom kanalu.

Prava mediteranska vegetacija (česvina - crnika, dalmatinski crni bor, makija, nisko žbunje, samoniklo ljekovito i aromatsko bilje, a od kultura vinova loza, maslina, duhan, ostalo voće i povrće i drugo) odražava ekološke prilike i najbolji je pokazatelj klimatskih i pedoloških prilika. Ona samo na većim visinama (iznad 350 m) prelazi dijelom u vegetaciju submediteranskih svojstava. Šuma ima prvenstveno ekološku (protuerozijsku i zaštitnu) funkciju i turističko - rekreacijsku vrijednost, nego što služi za gospodarsko korištenje.

UGROŽENA I RIJETKA STANIŠTA

Prema Karti staništa Republike Hrvatske na području Općine Ston nalazi se 27 tipova staništa od kojih je 17 ugroženo na europskoj razini i zaštićeno direktivom o staništima, a u Hrvatskoj Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (označeni simbolom * i opisani u daljnjem tekstu).

Prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa (MINK 2004) ugrožena i rijetka staništa ovog područja opisana su na slijedeći način:

C.3.5. Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci

Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci (Red SCORZONERETALIA VILLOSAE H-ić. 1975) (= SCORZONERO-CHRYSOPOGONETALIA H-ić. et Ht. (1956) 1958 p.p.) – Pripadaju razredu FESTUCO-BROMETEA Br.-Bl. et R.Tx. 1943. Tom skupu staništa pripadaju zajednice razvijene na plitkim karbonatnim tlima duž istočnojadranskog primorja, uključujući i dijelove unutrašnjosti Dinarida do kuda prodiru utjecaji sredozemne klime.

D.3.4. Bušici

Bušici (Razred ERICO-CISTETEA Trinajstić 1985) – Navedeni skup predstavlja niske, vazdazelene šikare koje se razvijaju na bazičnoj podlozi, kao jedan od degradacijskih stadija vazdazelene šumske vegetacije. Izgrađene su od polugrmova koji uglavnom pripadaju porodicama Cistaceae (Cistus, Fumana), Ericaceae (erica), Fabaceae (Bonjeanea hirsuta, Coronilla valentina, Ononis minutissima), Laminaceae (Rosmarinus officinalis, Corydothymus capitatus, Phlomis fruticosa), a razvijaju se kao jedan od oblika degradacijskih stadija vazdazelene šumske vegetacije.

E.3.5. Primorske, termofilne šume i šikare medunca

Primorske, termofilne šume i šikare medunca (Sveza *Ostrya-Carpinion orientalis* Ht. (1954) 1959) – Pripadaju unutar razreda QUERCETO-FAGETEA Br.-Bl. et Vilieger 1937 redu QUERCETALIA PUBESCENTIS Klika 1933.

F.2.1.1.1. Travnjaci sitolisne pirike i ježike

Travnjaci sitolisne pirike i ježike (As. *Echinophoro-Elymetum farcti* Gehu 1987) – U Sredozemlju rasprostranjena, u Hrvatskom primorju vrlo rijetka psamofitska zajednica pješčanih plaža. U potpunom sastavu poznata je u Hrvatskoj s otoka Mljeta (Saplunara), Lopuda (Šunj) i poluotoka Pelješca (Pržina), a u fragmentarnom obliku s plaža kod Nina i uvale Crnike kod Lopara na otoku Rabu. Prvotno je opisana pod imenom «*Agropyretum mediteraneum* Br.-Bl» (Horvatić 1934), kasnije kao «*Sporobolo-Elymetum farcti* Gehu» (Trinajstić 1989), a zatim kao «*Echinophoro-Elymetum farcti* Gehu» (Trinajstić i Jasprica 1998). U florističkom sastavu se ističu *Elymus farctus*, *Echiniphora spinosa*, *Galilea mucronata*, *Medicago marina*, *Polygonum maritimum*, *Calystega soldanella*, *Euphorbia paralys*, *Eryngium maritimum*, *Pancratum maritimum*, na otoku Rabu *Cutandia maritima* (Trinajstić 1996).

F.3.1. Površine šljunčanih žalova pod halofitima

Površine šljunčanih žalova pod halofitima (Sveza *Euphorbion peplis* R. Tx. 1950) – Pripadaju redu EUPHORBIETALIA PEPLIS R. Tx. 1950 razredu CAKILETEA MARITIMAE R. Tx. 1950. Halofitska vegetacija otvorenog sklopa većinom pokretnih šljunkovitih žalova izgrađenih od valutica, mjestimično s nanosima organskog materijala bogatog dušikom.

F.4.1.1.2. Grebenjača savitljive mrižice

Grebenjača savitljive mrižice (As. *Limonietum anfracti* Ilijanić 1982) – Razmjerno rijetka, endemična halofitska zajednica grebenjača južne Dalmacije, poznata s otoka Mljeta, Lokruma, Elafita i dubrovačkog primorja. Najznačajnija vrsta u florističkom sastavu je *Limonium anfractum*, međutim, prema nekim gledištima (Greuter et al. 1986) prednost bi imalo ime *Limonium dictyophorum* (Tausch) Degen (uswp. Degen 1937), pa bi ime trebalo promijeniti u *Limonietum dictyophori*. Među ostalim vrstama ističu se *Crithmum maritimum*, *Lotus cytisoides*, *Silene angustifolia* subsp. *reiseri*.

Karta staništa

G.3.2. Infralitoralni sitni pijesci s više ili manje mulja

Infralitoralni sitni pijesci s više ili manje mulja – Infralitoralna staništa na pjeskovitoj podlozi (sitni pijesci).

G.3.5. Naselja posidonije

Naselja posidonije – Naselje morske cvjetnice vrste *Posidonia oceanica*.

G.3.6. Infralitoralna čvrsta dna i stijene

Infralitoralna čvrsta dna i stijene – Infralitoralna staništa na čvrstom i stjenovitom dnu.

G.4.1. Cirkalitoralni muljevi

Cirkalitoralni muljevi – mCirkalitoralna staništa na muljevitoj podlozi.

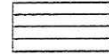

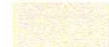
G.4.2. Cirkalitoralni pijesci

Cirkalitoralni pijesci – Cirkalitoralna staništa na pjeskovitoj podlozi.

Karta Nacionalne ekološke mreže za Općinu Ston

Legenda

- Općina Ston
- Područje važno za ptice (SPA područje)
- Koridor NENA
- Jezgra NENA

1:125.000

Izvor: TK 1:25 000, Državna geodetska uprava
Izvor: Baza podataka Nacionalna ekološka mreža, DZZP

RAVNIATELJ

Davorin Marković

DRŽAVNI ZAVOI
REPUBLIKE HRVATSKE

1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Potencijal prostora općine Ston za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj ovisi i ogleđa se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

Prvenstveno su to :

- prostor
- stanovništvo
- sustav naselja
- infrastrukturni koridori

Posebnim vrijednostima nekog prostora smatraju se slijedeći resursi:

- zaštićena područja prirode
- spomenici graditeljske baštine
- razvedena morska obala.

Općina Ston raspolaže svim navedenim resursima.

Svi prostori koji se protežu uz more traže da se najracionalnije i neekonomičnije gospodari okolišem i prostorom u skladu Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07).

Prostor zaštićenog obalnog pojasa obuhvaća cijeli poluotok i pojas u širini 1000 metara na kopnenom dijelu Općine (područje naselja Zaton Doli).

Planske smjernice propisane za ZOP temelje se na:

- očuvati prirodne, kulturne, povijesne i tradicijske vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika,
- osigurati primjenu mjera zaštite okolišana kopnu i moru, te osobito resursa pitke vode,
- planirati cjelovito uređenje i zaštitu na osnovi kriterija očuvanja prirodnih vrijednosti i cjelovitosti pojedinih morfoloških cjelina,
- sanirati vrijedna i ugrožena područja prirodne, kulturne i povijesne baštine,
- osigurati slobodan pristup obali i prolaz uz obalu te javni interes u korištenju osobitog pomorskog dobra,
- očuvati prirodne plaže i šume, te poticati prirodnu obnovu šuma i drugu autohtonu vegetaciju,
- ne planirati nova građevinska područja naselja niti njihovo međusobno povezivanje,
- ograničiti gradnju u neizgrađenom dijelu postojećih građevinskih područja naselja i izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) uz morsku obalu i ušća vodotoka osim za funkcije neposredno povezane uz more, morsku obalu i vodotoke,
- ograničiti gradnju proizvodnih i energetskih građevina radi zaštite i očuvanja prostornih vrijednosti,
- uvjetovati razvitak prometne i komunalne infrastrukture zaštitom i očuvanjem vrijednosti krajolika,
- planirati građevine stambene, poslovne i druge namjene tako da namjenom, položajem, veličinom i oblikovanjem poštuju zatečene prostorne vrijednosti i obilježja.

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša i prostora. Unatoč destrukciji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednastavljanja funkcija i oblika, dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi usporedo s atraktivnim i privlačnim prostorima obale.

Najvažnija zadaća je da se spriječi neracionalno korištenje prostora i izgradnja na određenim atraktivnim dijelovima obale mora.

Općina Ston oskudijeva s rudnim bogatstvom ili mineralnim sirovinama.

U vrhu državnog interesa su vrijednosti i značenje **prirodne i kulturno - graditeljske baštine** u općini Ston. Prisutne su izuzetne prirodne ljepote i ima više različitih više ili manje atraktivnih krajolika i zaštićenih spomenika prirode. Među njima se ističe, neposredno nakon ušća Neretve, jedan od rijetkih naših posebnih rezervata Malostonski zaljev (zapravo Kanal Malog Stona), zaštićen 1983. godine - duboki zaljev (kanal) između kopna (poluotoka Kleka) i poluotoka Pelješca, (dug 21 km, širok do 2,2 km, dubine 7-28 m, površine 4.821 ha), s većim uvalama Bjejevica, Bistrina i Kuta, područje izuzetnih oceanografskih i biocenoloških obilježja s bogatim i donekle specifičnim živim svijetom u moru (vrulje utječu na salinitet, termiku i količinu hranjivih tvari), podobno za uzgoj školjaka i razvitak marikulture, najveće uzgajalište školjki (kamenice i dagnje) na istočnoj hrvatskoj obali Jadrana, poznato još iz antičkog vremena, ali ima i više drugih prirodnih fenomena. Od kulturno - graditeljske baštine najvrijednija su stara utvrđena naselja Ston i Mali Ston međusobno spojeni zidinama, ali ima i drugih spomenika ruralne arhitekture, profanih i sakralnih građevina i zaštićenih spomenika, pa sve do vrijednih ruralnih krajolika.

Na temelju svega toga i u skladu s prirodno-geografskim, društveno-gospodarskim, funkcionalno-gravitacijskim i demografskim obilježjima **općina Ston** se nalazi **unutar geografske cjeline** koju čine **poluotok Pelješac i susjedni otoci (Korčula, Mljet i Lastovo)**, jedne od tri fizički gotovo odjeljene veće geografske cjeline u Dubrovačko - neretvanskoj županiji (druge dvije su Dubrovačko priobalje i Donjoneretvanski kraj).

U prostoru općine se razlikuju i ističu **dvije prirodno - geografske cjeline: priobalno područje i središnja viša udolinska i brdovita unutrašnjost pelješkog poluotoka**. Većina teritorija općine prostire se na poluotoku Pelješcu, dok je manji dio (područje naselja Zaton Doli) sastavni dio Dubrovačkog priobalja (Dubrovačkog ili u užem smislu Stonskog primorja), koji su međusobno povezani sa svega 1.350 m širokom **Stonskom prevlakom**. I iz toga slijedi "otočki", izolacijski i specifični karakter ovog poluotočkog pelješkog prostora.

Zbog današnjih geopolitičkih prilika, neizgrađenosti potrebne kvalitetne magistralne infrastrukturne mreže i slabije gospodarske razvijenosti sljedi izvjesna geografska izoliranost, nerazvijenost i depopulacija ove općine. Nju još više potencira činjenica da je jednim svojim dijelom direktno bila zahvaćena razaranjem tijekom Domovinskog rata, a prije (1979.) i poslije toga (1996.) i razornim potresima, čije su posljedice još prisutne.

1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. Pokrivenost područja općine prostornim planovima

Za područje općine Ston na snazi su slijedeći dokumenti prostornog uređenja:

- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br.50/99)
- Prostorni plan Dubrovačko neretvanske županije (Sl. gl. DNŽ 6/03, 3/05 i 3/06)
- Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik ("Službeni glasnik" br. 12/86, 10/87, 13/88, 3/89, 13/89, 9/91);
- Provedbeni urbanistički plan Stona-stari grad ("Službeni glasnik" br. 14/88).

1.1.3.2. Obilježja prostornog razvitka općine u važećim planovima

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske

Ovaj dokument obuhvaća cjelovit teritorij Države i njime se usmjerava daljnje planiranje prostornog razvitka i uređenja prostora. U dijelu koji daje Smjernice i mjere razvoja naselja i uređenja prostora Strategija kaže:

"Svim instrumentima politike uređenja prostora spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja naselja i stimulirati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja. Ova smjernica je samo prvi korak u novom procesu redefiniranja građevinskih područja (kroz prostorne planove uređenja općina i gradova) i njihovog drastičnog smanjivanja na dimenzije primjerene potrebama."

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske načelno usmjerava rješavanje problema prostornog i infrastrukturnog uređenja Republike Hrvatske.

Opći ciljevi ugrađeni u Strategiju su :

- osnaživanje prostorno-razvojne strukture kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na sustav naselja uz definiranje temeljnih prometnih pravac na općinskoj, županijskoj i državnoj razini;
- kvalitetnu evoluciju razvoja u prostoru s osloncem na resurse koje čine prirodna i kulturna graditeljska dobra, ljudski potencijal, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

Interes općine je da u postizanju općih navedenih ciljeva:

- elemente županijske, državne i šire integracije iskoristi kao potencijal za razvoj gospodarstva, turizma, infrastrukture, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine;
- razvoj planira prema načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti;
- ne podrediti osobitost prostornih struktura težnji za ubrazanim razvojem.

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br.50/99)

- U poglavlju (3-44) naglašava se važnost mora kao najznačajnijeg obnovljivog prirodnog resursa Republike Hrvatske i potreba s time u svezi njegovog odgovarajućeg tretiranja u prostorno-planskim dokumentima osobito u smislu njegovog korištenja i zaštite.
- U poglavlju (5-16) navedena je obveza sveobuhvatne obnove i sanacije graditeljske baštine razorene i oštećen tijekom Domovinskog rata, a prema Rezoluciji o obnovi hrvatske kulturne baštine ("Narodne novine" br. 334/92) uz osiguranje očuvanja nacionalnog identiteta kroz poštivanje zatečenih vrijednosti prostora u procesu obnove i njegova uređenja. U uređenju i obnovi zaštićenih povijesnih građevina i sklopova primjenjuju se metodološki postupci uobičajeni u konzervatorskoj praksi, s težištem na obnovi povijesnih oblika ako postoji dokumentacija o izvornom/prethodnom stanju, a ako takova ne postoji, moguće su suvremene interpolacije uz poštivanje konzervatorskih uvjeta.
- Kroz poglavlje (6-10) govori se o obalnom području hrvatskog Jadrana. Glavne prostorne cjeline obalnog područja su: uži obalni pojas, akvatorij, zaobalje i otoci. Uređenje prostora obalnog područja treba se temeljiti na slijedećim osnovnim smjernicama: izgradnju i uređenje prostora planirati i provoditi tako da se očuvaju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti obalnog i zaobalnog krajolika, te provode mjere za sanaciju i revitalizaciju ugroženih i vrijednih područja prirodne i graditeljske baštine, ako je nužno povećati građevinska područja naselja smještenih u obalnom području to treba činiti u pravilu na prostorima udaljenima od obala, iznimno uz obalu tako da se izbjegne stvaranje neprekinute dužobalne zone građenja, treba osigurati dostupnost obali i javni interes za korištenje tog prostora, kao i mogućnost prioritetnog korištenja za rekreaciju i pomorske djelatnosti, te osobito uvesti odgovarajuće režime očuvanja i korištenja prirodnih plaža.
- Razvoj i uređenje jadranskih otoka određeno je kroz poglavlje (6-16) na način da isto treba provoditi uvažavanjem zajedničkih obilježja svih otoka, obuhvatom problematike grupe otoka i obradom specifičnih uvjeta razvoja za pojedine otoke. Uređenje i razvoj naseljenih otoka odnosi se na stvaranje uvjeta za : zadržavanje stanovništva i kvalitetniji život (sigurnost, promet, usluge, obrazovanje, zdravstvo), specifičan razvoj turizma na strogo kontrolirani način radi osjetljivosti ili ograničenog kapaciteta otoka.

Prostorni plan Dubrovačko neretvanske županije (Sl. gl. DNŽ 6/03, 3/05 i 3/06)

Uvjete uređenja na području Općine Ston određuje prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije i njegove izmjene i dopune. Prema tom prijedlogu ocjenjuje se da Ston prema tipologiji razvojnih promjena spada u područja zaostajanja u razvoju, ali s mogućnošću funkcionalnog okupljanja i oživljavanja prostora.

Ovim prostornim planom općine Ston prihvaćene su sve smjernice dane za ovo područje kroz PPŽ, njegovo usklađenje s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora te Izmjene i dopune istog.

U procjeni demografskog razvoja predviđa se prosječna godišnja stopa rasta od 0,45% do 0,95% na razini Županije.

Planom se predviđa da jedinice lokalne samouprave ne samo podržavaju već i provode aktivnu populacijsku politiku i to poreznim, stambenim, agrarnim, razvojnim i drugim mjerama.

Kao glavne smjernice koje je propisao PPDNŽ u skladu s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora je očuvanje prostora i njegovo svrhovito, održivo i gospodarski učinkovito korištenje.

Planom se naznačuju lokaliteti pogodni za razvitak pojedinih djelatnosti u Općini Ston:

- propisane su lokacije i dimenzionirane zone namijenjene isključivo turističkoj izgradnji koje je ovaj plan usvojio i valorizirao na temelju važnosti turizma u gospodarskom razvitku Općine (uvala Prapatno u naselju Metohija i uvala Sutvid u naselju Dubrava)
- lokacije postojećih gospodarskih sadržaja – pretežito prehrambeno-prerađivačka (Ston, Brijesta, Tomislavovac)
- lokacije za planirane gospodarske sadržaje – pretežito uslužne namjene (Zabrđe, Zamaslina)
- eksploatacija mineralnih sirovina (postojeće eksploatacione polje – morska sol – Ston)
- vrijedna tla za poljoprivrednu proizvodnju na područje Općine Ston su: Stonsko polje, predjeli Ponikve-Mili, kod naselja Brijesta, dio polja kod naselja Putnikovići, Dubrava i Žuljana.
- Luke otvorene za javni promet lokalnog značaja na području Općine Ston su: Brijesta, Broce, Hodilje, Luka, Prapatno, Ston, Mali Ston i Žuljana.

Smjernice za planiranje infrastrukturnih koridora kao i cestovne mreže usklađene su s županijskim planom i razrađene za potrebe nivoa ovog Plana.

Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik ("Službeni glasnik" br. 12/86, 10/87, 13/88, 3/89, 13/89, 9/91)

Prostorni plan je rađen za vremenski obuhvat do 2000 godine. Unutar obuhvata navedenog dokumenta prostornog uređenja je 5 prostornih cjelina i to: Konavli, Dubrovnik (od Plata do Mokošice), Dubrovačko primorje, Pelješac i otoci Elafiti i Mljet.

Ukupana površina obuhvata plana iznosi 979 km². Planirani broj stanovnika do 2000 godine iznosi ukupno 70200 stanovnika (u odnosu na 66131 stanovnika prema popisu iz 1991. godine) i bazira se na mehaničkom prilivu stanovništva.

Koncepcija plana temelji se na:

- disperzivnom razvitku područja;
- decentralizaciji pojedinih funkcija
- razvitku manjih naselja da bi se sprječilo daljnje naseljavanje Dubrovnika.

Razvitak se bazirao na Jadranskoj okosnici sa intezivnim razvitkom Konavala i Dubrovačkog primorja i Pelješkoj okosnici povezivanjem sa Mljetom i Elafitima.

Glavni pokretač razvitka je bio turizam, a iza je slijedila industrija za koju su rezervirane proizvodno-skladišno-servisne zone, te poljoprivreda naročito na Pelješcu i u Konavlima.

Sustav naselja planiran je sa Dubrovnikom kao centrom i 8 područnih centara gospodarskog i društvenog razvitka i to: Slano, Cavtat, Gruda, **Ston**, Trpanj, Janina i Babino Polje.

Planom je utvrđena i mreža prometne i komunalne infrastrukture sa glavnim prometnim koridorom osobito izgradnjom nove Jadranske ceste kao glavne okosnice razvitka.

Snabdjevanje vodom je u nekoliko sistema, a na prostor Stona se odnosio grupni vodovod: Ston.

Odvodnja otpadnih voda planirana je odvojenim sustavima po zonama, te je jedna od zona: Malostonski zaljev.

Namjene površina u ovom dokumentu prostornog uređenja planirane su na način da se vodilo računa o graditeljskom nasljeđu i prirodnim vrijednostima kojima ovaj prostor obiluje.

Provedbeni urbanistički plan Stona-stari grad ("Službeni glasnik" br. 14/88).

Pozivom na odredbe zakona iz oblasti prostorna planiranja koji je bio na snazi je postajala obaveza za zaštićene prostore donošenja provedbenog urbanističkog plana.

Navedeni provedbeni urbanistički plan je na snazi i mogu se temeljem istog izdavati akt o gradnji.

1.1.3.3. Ocjena prostorno-planske dokumentacije i razina njene ostvarenosti

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br.50/99)

Ovo su temeljni dokumenti prostornog uređenja Republike Hrvatske i ostvaruju se kroz Prostorni plan županije Dubrovačko-neretvanske i prostorne planove uređenja općina/gradova. Dakle, ovi dokumenti prostornog uređenja postavljaju temeljne zakonitosti ponašanja u prostoru, a njihova ostvarenost se postiže kroz navedene dokumente prostornog uređenja županije, odnosno gradova i općina.

Prostorni plan Dubrovačko neretvanske županije (Sl. Gl. DNŽ br. 6/03, 3/05 i 3/06)

Ovim planom postavljene su smjernice koje su ugrađivane u planove nižeg reda i kroz njih se postiže realizacija postavki ovog plana.

Usklađenjem PPŽ DN sa Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN128/04) i Izmjenama i dopunama PPŽ DN određene su površine građevinskih područja poslovne pretežito uslužne namjene i ugostiteljsko - turističke izdvojene namjene izvan naselja u zaštićenom obalnom području:

Prostorni plan općine Ston u potpunosti prihvaća i kroz svoje odredbe ugrađuje smjernice dane županijskim planom.

Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik ("Službeni glasnik" br. 12/86, 10/87, 13/88, 3/89, 13/89, 9/91)

Glavna karakteristika analizirane prostorno-planske dokumentacije je njeno slabo realiziranje, kako gospodarsko-razvojnih, tako i prostorno-planerskih i infrastrukturnih rješenja i planova.

Analizirajući navedeni dokument prostornog uređenja, putem analiza postotka izgrađenosti utvrđenih građevinskih područja naselja utvrđeno je da je prostornim planom bilo predviđeno 125 ha građevinsko područja naselja. Od navedenih 125 ha izgrađeno je, odnosno privedeno namjeni 66 ha ili **53 % ukupne površine namjenjeno za građevinsko područje naselja.**

Ukupno je bilo planirano 396,58 ha građevinskog područja, od čega je izgrađeno 177,40 ha, odnosno **44 % ukupne površine namjenjeno za građevinsko područje.**

Demografski razvitak i visoka zaposlenost, kao učinak planiranog razvitka gospodarstva su definitivno precijenjeni i nerealni. Na temelju demografskih prognoza i prognoza gospodarskog razvitka planirana su građevinska područja također precijenjena i to naročito ona za razvitak turizma van naselja. Planirana su na štetu poljoprivrednih površina (vinograda) i šumskih površina.

Rješenja se temelje na bitno različitim pretpostavkama društvenog i gospodarskog razvitka. Stoga je i društveno-ekonomska komponenta u duhu razmišljanja i ponašanja prošlog vremena, prenaplašena.

Zaštita prostora je kroz prostorni plan određena samo deklarativno. Iz prostornih rješenja je vidljivo da se nije vodilo računima o racionalnom i svrhovitom korištenju prostora. Razvoj prostora se isčitavao kroz broj kreveta u turističkoj ponudi i sve je bilo podređeno ostvarivosti predmetne brojke.

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.1.4.1. Ocjena demografskog stanja

Ocjena demografskog stanja rađena je temeljem podataka popisa stanovništva iz 2001. godine. Obzirom na protelo razdoblje i promjene do kojih je došlo, vjerojatna su određena odstupanja.

Tablica 1

OPĆINA	POVRŠINA u km ²	BROJ STANOVNIKA 2001	GUSTOĆA NASELJENOSTI st/km ² 2001.	BROJ NASELJA	PROSJEČNA VELIČINA NASELJA PREMA BROJU stanovnika 2001.	SJEDIŠTE
Ston	170.44	2605	15,28	18	145	Ston

1.1.4.1.Kretanje broja stanovnika

Općina Ston je rijetko naseljeno područje, među slabije naseljenim u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Prema posljednjem popisu iz 2001. godine imalo je 2605 stalnih stanovnika, što čini samo 2,22% stanovnika županije. Prema tome, prosječna **gustoća naseljenosti** općine Ston je iznosila **15,28 stanovnika na km².**

Tablica 2

OPĆINA	BROJ STANOVNIKA PREMA GODINI POPISA							INDEKS KRETANJA BROJA STANOV.			
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2001/48	2001/61	2001/81	2001/1991
Ston	3 954	3 975	3 719	3 315	2 819	2 802	2605	65,88	70,05	92,40	92,97

Ona je bila znatno veća samo u neposrednoj okolici općinskog središta Stona, gdje je na katastarskoj općini Hodilje (obuhvaćala samostalna naselja Hodilje i Luka) iznosila 115,76 stanovnika na km², a na

katastarskoj općini Ston (obuhvaćala samostalna naselja Ston i Mali Ston) 99,86 st/km². Dakle, na tom relativno malom prostoru (10,45 km² ili nešto više od 6% površine općine) živi čak 39% stanovništva općine, pa je to jedini prostor u ovoj općini gdje je gustoća naseljenosti iznad 100 stanovnika na km² i za polovicu prešla gustoću naseljenosti Dubrovačko - neretvanske županije (70,91 st/km²). Ostali su prostrani dijelovi ove općine znatno slabije naseljeni (nigdje gustoća naseljenosti ne prelazi 20 st/km²). Tako se u području samostalnog naselja Zaton Doli te u područjima Ponikve i Pelješka Crna Gora gustoća naseljenosti kreće između 10 i 20 st/km², a najniža je u katastarskim općinama s istoimenim samostalnim naseljima Dančanje (4,83 st/km²), Duba Stonska (6,44 st/km²), Broce (8,24 st/km²), Zabrdje (8,76, st/km²) i Brijesta (8,93 st/km²), dakle u relativno prostranim, ali rubnim i izoliranim prostorima unutar ove općine, kao odraz nepovoljnijih prirodnih, gospodarskih, demografskih, prometnih i drugih uvjeta.

Općina Ston ima nepovoljne demografske prilike i pokazuje lošu demografsku sliku. Splet okolnosti, a prije svih prirodno-geografski, gospodarski, politički, prometni, infrastrukturni i drugi razlozi, učinili su općinu Ston izrazito depopulacijskim i iseljeničkim krajem.

Na području današnje općine Ston, u **dugom razdoblju od sredine prošlog stoljeća**, od kada se obavljaju službeni popisi stanovništva, najviše je stanovnika živjelo davne 1900. godine (4.332), a najmanje prema posljednjem službenom popisu iz 2001. godine (2.605), što znači da se je u tom 100-godišnjem razdoblju smanjio broj stanovnika za više od 1/3. U XX. stoljeću općina Ston je stalno smanjivala broj svojih stanovnika. U ovoj općini preko 100 godina više iseljava postojeće nego useljava novo stanovništvo (pretjerani egzodus), dok je već oko 40 godina prisutan prirodni pad stanovništva (više umire nego se rađa). U međupopisnom razdoblju 1981. - 1991. nešto se usporilo to smanjenje broja stanovnika (indeks svega 99,40), što je ukazivalo na izvjesno usporavanje negativnih tendencija. Međutim, one su ipak nastavljene i poslije posljednjeg popisa stanovništva, jer je utvrđen prirodni pad stanovništva u svakoj sljedećoj godini, odnosno on je ukupno iznosio u razdoblju 1991. - 2001. oko -80 stanovnika.

Razni su razlozi tome, od propasti vinogradarstva koncem XIX. i početkom XX. stoljeća, posljedica I. i II. svjetskog rata, Domovinskog rata i pojedinih potresa, gospodarske nerazvijenosti u krškom prostoru, procesa deagrarizacije i iseljavanja viška stanovništva iz poljodjelstva i ribarstva, koje nije bilo obuhvaćeno procesom industrijalizacije u ovom kraju, dok su tek u začetku procesi tercijarizacije i kvartarizacije, napuštanja ovog kraja zbog odlaska u škole i slično. Sve to imalo je za posljedicu smanjenje nataliteta i fertiliteta, nastupanje prirodnog pada stanovništva i iseljavanje stanovništva, dakle postepenu pojačanu depopulaciju ovog kraja.

1.755 ili 62,63% stanovništva općine **stanuje u istom naselju od rođenja**, a **doseljeni stanovnici** su većinom iz iste sadašnje općine Ston ili bivše općine Dubrovnik (oko 2/3), iz drugih općina u Hrvatskoj (nešto više od 10% doseljenika) te iz susjedne Hercegovine (oko 20% doseljenog stanovništva).

Većina stanovnika je **živjela u zemlji** (2.591 ili 92,47%), dok je **radilo i živjelo u inozemstvu** ipak 211 stanovnika ili 7,53% stalnih stanovnika, od kojih 112 na radu, a 99 stanovnika s njima kao članovi obitelji.

Došlo je do **unutarnjeg neravnomjernog razmještaja i kretanja broja stanovnika**. Različito kretanje broja stanovnika u općinskom središtu Ston i ostalim samostalnim naseljima ukazuju na različite prilike i procese koji su tu vladali u pojedinim razdobljima.

Do dijelom pozitivnih demografskih kretanja dolazi jedino u lokalnom i danas općinskom središtu Ston. On je bio već 1900. godine prvi put, a 1961. godine drugi put, prešao 500 stanovnika, dok je 1948. dosegao najniži svoj broj (357) u zadnjih 1,5 stoljeća. Ovaj rast broja stanovnika ukazuje na početak suvremenijeg gospodarskog razvitka i rast njegove privlačnosti (više od 60% je doseljeno stanovništvo), kako zbog bolje povezanosti magistralnim prometnicama s bližim gradskim središtima, a ostalim cestama s bližom ili daljom okolicom, te naročito pod utjecajem razvitka sekundarnih, terciarnih i kvartarnih djelatnosti, osobito začetaka industrije i turizma, ali i drugih uslužnih funkcija. U njemu je također bio omogućen viši standard i bolja kvaliteta života stanovništva.

Na ostalom prostoru u ovom krškom i gotovo pograničnom području, dolazi do preranog napuštanja i propadanja sela, pa je 7 samostalnih naselja 1981. godine, a 10 naselja 1991. godine dostigla svoj najmanji broj stanovnika u posljednjih 140 godina (najveći broj stanovnika su dostizala najčešće prema popisima od 1900. do 1953.). To su naselja koja gube dio svog stanovništva i u kojima je prisutan prirodni pad stanovnika, jer je stalno više umrlih nego rođenih stanovnika, odnosno više iseljava postojeće nego doseljava novo stanovništvo (u 9 naselja od rođenja stanuje u istom naselju i preko 70% njihovih stanovnika, a jedino se među njima po tome razlikuju naselja Tomislavovac sa svega 30,68% i Duba Pelješka s 50% stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju, što je posljedica zbjege stanovništva pred neprijateljima u tijeku II. svjetskog rata i rađanja dijela današnjih stanovnika izvan ovih naselja). To su tipična depopulacijska ili emigracijska naselja. Razloge ovim negativnim kretanjima treba tražiti u propadanju sela zbog neadekvatnog odnosa prema agraru, zbog njihove slabije prometne povezanosti s gradom, zbog nedostatka pitke vode i općenito zbog niže kvalitete života. Iseljavaju

školorani ljudi, ali i poljodjelci koji ne vide u agraru perspektivu svog ostanka na selu. Međutim, i među njima je došlo u pojedinim naseljima do zaustavljanja depopulacijskih procesa u posljednjem međupopisnom razdoblju, kada je 5 naselja raslo prema broju stanovnika (Metohija, Zabrdje, Brijesta, Dubrava i Žuljana), dok su dva naselja (Duba Stonska i Mali Ston) stagnirala prema broju stanovnika (zadržala isti broj stanovnika).

1.1.4.1.2. Demografska struktura stanovništva

Spolna i dobna struktura stanovništva

U općini Ston 2001. godine je **spolna struktura stanovništva** bila takva da je bilo više ženskog (51,97%) nego muškog (48,02%) stanovništva, što znači da je na 100 muškaraca dolazilo 107 žena, odnosno na 100 ženskih dolazilo je 93,5 muških stanovnika.

U 12 samostalnih naselja bilo je više ženskog stanovništva (najviše u naseljima Zabrdje 55,56% i Duba Stonska 55,26%), u 4 naselja je bilo više muškog stanovništva (Boljenovići 55,56%, Česvinica 52,87%, Dubrava 52,17% i Luka 51,57%), dok je u dva naselja (Mali Ston i Dančanje) izjednačen njihov broj. Muških stanovnika ima više u naseljima u kojima je bio veći natalitet, a ženskih stanovnika u kojima je bio manji natalitet, veća smrtnost muškog stanovništva u ratnim razdobljima, veće iseljavanje muških stanovnika, gdje duže živi žensko stanovništvo

Tablica 3

OPĆINA	MUŠKO STANOVNIŠTVO		ŽENSKO STANOVNIŠTVO		UKUPNO STANOVNIŠTVO
	broj	%	broj	%	
Ston	1251	48.02	1354	51.97	2 605

Razvoj stanovništva u razdoblju poslije II.svjetskog rata s bitnim negativnim promjenama u prirodnom kretanju i migracijama stanovništva morao se negativno odraziti i na promjene u **dobnoj strukturi stanovništva** u općini Ston. Ono pripada tipu izrazite duboke starosti stanovništva. Veoma je nepovoljna dobna struktura stanovništva, jer imaju više starog (starijeg od 60 godina) - 29,60% nego mladog (mlađeg od 20 godina) - 24,6% stanovništva, te izraziti nedostatak - samo 45,53% zrelog za rad i reprodukciju sposobnog stanovništva (skupina stanovništva starog između 20 i 59 godina). Njegovo stanovništvo izrazito stari, sve je manje djece, a sve više samačkih i staračkih domaćinstava.

Tablica 4

OPĆINA	BROJ STALNIH STANOVNIKA	GLAVNE DOBNE SKUPINE STANOVNIŠTVA						NEPOZNATO	
		0-19		20-59		60 i više		broj	%
		broj	%	broj	%	broj	%		
Ston	2 605	641	24.6	1 186	45.53	771	29.60	7	0.27

U izumiranju je 12 samostalnih naselja, jer ima veoma brz tijek starenja i visok stupanj ostarjelosti populacije. U tom pogledu najteža je situacija u relativno najviše izoliranim rubnim naseljima Broce, Tomislavovac i Brijesta, koja su gotovo ostala s manje od 20% mladog stanovništva dok staro stanovništvo čini više od 35%, pa i 40% od ukupnog broja stanovnika. To su naselja u kojima ima i manje od 40% zrelog za rad i reprodukciju sposobnog stanovništva. U veoma teškom stanju i u demografskom su izumiranju i naselja Duba Stonska, Hodilje, Boljenovići, Zaton Doli, Sparagovići i druga. Povoljniju ili zadovoljavajuću dobnu strukturu jedino imaju samostalna naselja Metohija, Zabrdje, Česvinica, Dubrava i Ston, gdje je više mladog nego starog stanovništva, kao i jer je u nekima od njih i više od 50% stanovništva u skupini zrelog za rad i reprodukciju sposobnog stanovništva. Tek predstoji razdoblje kada će se trebati bitno popraviti dobna struktura stanovništva u općinskom središtu Ston.

Stanovništvo prema pismenosti i školskoj spremi

Obrazovna struktura stanovništva općine Ston starijeg od 15 godina prema popisu iz 2001. godine potvrđuje da je do sada u ovom području dosta truda i sredstava uloženo oko opismenjavanja i obrazovanja njegovog stanovništva, te da ova općina ipak može biti djelomično zadovoljno s dostignutim stanjem. To je rezultat dugogodišnje izgradnje i otvaranja brojnih osnovnih škola po naseljima, nastojanja vlasti i samih stanovnika oko svog obrazovanja, ali i zakonske obveze da djeca moraju završiti osnovnu školu.

Popisom iz 2001. godine utvrđeno je da je bilo još svega 28 nepismenih osoba, što predstavlja 1,07% cjelokupnog stanovništva starijeg od 15 godina. To su uglavnom stanovnici starijih dobnih skupina, a među njima su najviše žene.

Više od 1/3 stanovništva starijeg od 15 godina završilo je 4-7 razreda osnovne škole, a još više od jedne četvrtine bilo je s potpunom osmogodišnjom školom. Dakle može se slobodno zaključiti da je više od 60% stanovništva starijeg od 15 godina završilo neki oblik osnovne škole. Naime, za starije stanovnike može se reći da su završili tada obveznu četverorazrednu, šesterorazrednu ili sedmogodišnju osnovnu školu, dok je mlađe stanovništvo završilo obaveznu osmogodišnju osnovnu školu.

Srednje je obrazovanje steklo 114 stanovnika stanovnika starijih od 15 godina. Oni su se najviše bili opredjelili za tehničke i srodne srednje škole (58), zatim za industrijske i obrtničke srednje škole (30) dok ih je svega 26 završilo gimnaziju.

Relativno je mali broj stanovnika koji je živio u općini Ston 2001. godine stekao više (36 ili 1,38%) i visoko (37 ili 1,42%) obrazovanje. Među školovanim stanovništvom ima više žena nego muškaraca.

Ovakva obrazovna struktura stanovništva u općini Ston bila je u skladu s razvijenošću njegovih funkcija, te potrebama i mogućnostima zapošljavanja u gospodarstvu i drugim djelatnostima. Znatno broj djece iz ove općine, koja su se školovala, više se nije vraćala na rad u ovaj svoj kraj, već su tražili i nalazili zaposlenje u gradovima (prvenstveno u Dubrovniku, gdje su se najviše školovali) i nekim drugim gradovima i područjima u Hrvatskoj ili u inozemstvu. Kada bi prilike dozvoljavale vjerojatno bi bila povoljnija obrazovna struktura stanovništva u ovoj općini, gdje već sada postoji potreba za nekim zvanjima, posebno za onima s višom i fakultetskom spremom. To se posebno odnosi na općinsko središte Ston, gdje je i danas najpovoljnija obrazovna struktura stanovništva, koja se postepeno mora bitno popravljati u korist stanovnika sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem. To se očekuje i u još nekim manjim lokalnim središtima ili središtima u kojima će se razvijati neagrarne djelatnosti.

Gospodarska struktura

Odnos triju glavnih skupina **stanovništva u zemlji prema aktivnosti** u općini Ston pokazuju da je 2001. godine bilo najviše aktivnih (36,47%), zatim uzdržavanih (35,62%), a najmanje osoba s osobnim prihodima (27,9%). Prisutna je bila tendencija pada aktivnog stanovništva, nešto bržeg rasta osoba s osobnim prihodima, ali i stalno smanjenje uzdržavanog stanovništva. Ovi odnosi i kretanja su u skladu s dobrom strukturom stanovništva, povećanjem starijeg i smanjenjem mlađeg i zrelog stanovništva, osobito zbog manjeg broja djece i iseljavanja za rad sposobnog stanovništva.

Najviše aktivnih stanovnika u zemlji imala su izrazito poljodjelska naselja ili ona orijentirana radom prema moru (Brijesta, Tomislavovac, Putniković, Boljenovići - više od 45%), odnosno općinsko središte Ston (više od 40%), dok ih je najmanje bilo u naselju Broce sa svega 21,78%. Slična je bila situacija i u naselju Duba Stonska, gdje je bio podjednak broj i udjel aktivnih stanovnika u zemlji i osoba s osobnim prihodima (po 25%). Još se isticalo i naselje Mali Ston s udjelom osoba s osobnim prihodima (26,09%). Udjel uzdržavanog stanovništva bio je veoma neujednačen, jer se kretao od najviše u Zabrdju 58,90% i Metohiji 57,05% do najmanje u Malom Stonu 31,13% i naselju Tomislavovac 36,90%, što je zavisilo i o udjelu drugih dviju skupina stanovništva u zemlji.

Tablica 5

Tablica 5

OPĆINA	UKUP.BROJ STANOVNIKA U ZEMLJI	AKTIVNO STANOVNIŠTVO		OSOBE S OSOBNIM PRIHODIMA		UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO	
		broj	%	broj	%	broj	%
Ston	2 605	950	36,47	727	27,9	928	35,62

Struktura aktivnog stanovništva u zemlji prema glavnim skupinama djelatnosti u općini Ston prema popisu iz 2001. godine je prilično ujednačena i izbalancirana, odnosno podjednak je broj i udjel aktivnih stanovnika u zemlji u sekundarnim (226 ili 22,92%), tercijarnim (253 ili 25,66%) i kvartarnim (251 ili 25,46%) djelatnostima, dok je za polovicu manji onaj u primarnim djelatnostima (135 ili 13,69%) ili je izvan djelatnosti i bio je nepoznat (121 ili 12,27%). Zbog odmaklog procesa deagrarizacije u ovom području relativno je malo aktivnih stanovnika radilo u primarnim djelatnostima i ono je u postupku daljnjeg opadanja. Posebno obilježje gospodarske i društvene nerazvijenosti ovog prostora je manja zaposlenost u sekundarnim djelatnostima, nedovoljna razvijenost tercijarnih uslužnih djelatnosti, uključujući i razvitak turizma te prividno zadovoljavajući udjel aktivnih stanovnika u zemlji u kvartarnim

djelatnostima. Umjereni je udjel aktivnih stanovnika izvan djelatnosti. Stanje se bolje može ocjeniti ako se analiziraju ove strukture za pojedina naselja.

1.1.4.1.3. Struktura domaćinstava

U općini Ston 2001. godine su utvrđena **862 domaćinstva**, čija je **prosječna veličina** bila **3,02 člana**, što je nepovoljnije u odnosu na Dubrovačko-neretvansku županiju. U ovoj općini varira broj domaćinstava (1981. godine ih je bilo 861, a 1991. 891), a postepeno se smanjivala njihova prosječna veličina prema broju članova (1981. je bila 3,27 članova, a 1991. 3,14 članova).

Najveći broj domaćinstava je bio u općinskom središtu Ston, a najmanje u naselju Dančanje, dok je njihova prosječna veličina prema broju članova bila najveća u naseljima Dančanje i Tomislavovac, a najmanja u naselju Duba Stonska.

Tablica 6

DOMAĆINSTVA 2001.

OPĆINA	BROJ STALNIH STANOVNIKA	UKUPAN BROJ DOMAĆINSTAVA A	DOMAĆINSTVA BEZ POLJODJELSKIH DOMAĆINSTAVA		PROSJEČAN BR. ČLANOVA DOMAĆINSTAVA
			broj	%	
Ston	2 605	862	384	44,55	3.02

Najviše obiteljskih domaćinstava je imalo dva, tri ili četiri člana, a sve manje što je bilo više članova domaćinstava, ali bio je i znatan broj samačkih domaćinstava. U ovom prostoru naglašeno se javljaju problemi samačkih i staračkih domaćinstava.

1.1.4.2. Naselja

1.1.4.2.1. Demografska valorizacija naselja

Na području općine Ston nalazi se 18 samostalnih naselja, koja čine 7,11% svih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

U toj općini najveće i najrazvijenije je priobalno naselje i općinsko središte Ston. Nijedno naselje do sada nije imalo veći broj stanovnika, a od većih je ranijih godina još bilo Hodilje s 440 stanovnika (1910.godine). U ostalim samostalnim naseljima broj stanovnika se najčešće kretao između 100 i 400 stanovnika, dok su prema posljednjem popisu iz 2001. godine još samo dva naselja (Žuljana i Hodilje) imala neznatno iznad 200 stanovnika. Jedino samostalno naselje Duba Stonska stalno je imalo manje od 100 stanovnika. Kod svih je naselja, osim kod općinskog središta, posljednjim i preposljednjim popisom utvrđen najmanji broj stanovnika u posljednjih stoljeće i po. Najmanji broj stanovnika prema posljednjem popisu stanovništva imaju naselja Duba Stonska i Dančanje.

Kako se u ovom području nije razvilo jače središte (u Stonu je živjelo svega 20,74% svih stanovnika općine) raspoređeni su stanovnici i domaćinstva po čitavom teritoriju i u većem broju naselja u različitim krajolicima, ali s izvjesnom prevagom u priobalnim naseljima (više od polovice svih stanovnika), odnosno ona su razmještena oko plodnih poljodjelskih površina (prvenstveno pelješke Crne Gore i Ponikava u unutrašnjosti poluotoka, odnosno oko Brijesta polja i Stonskog polja na priobalnim rubovima općine, kao i u samom priobalnom pojasu. Do većine samostalnih naselja i njihovih dijelova dolazi ili u blizini prolazi neka cesta, koja ih povezuje međusobno i s drugim naseljima i područjima.

U općini Ston prosječna je veličina naselja iznosila 156 stanovnika, što je bilo 3,5 puta manje od prosjeka županije ili 4,5 puta manje od onog za cijelu državu.

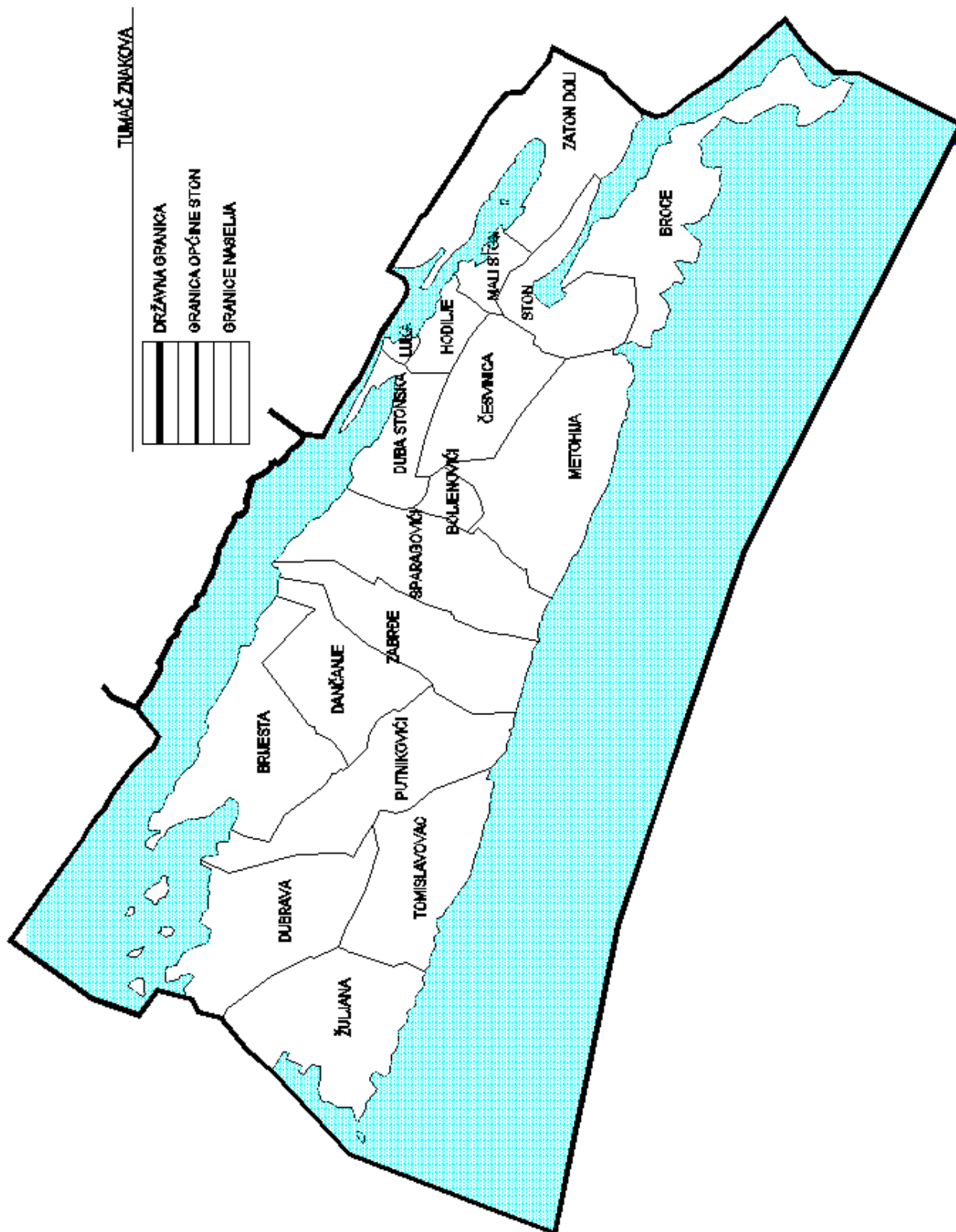
Broj stanovnika u naseljima u općini Ston smanjio se u posljednjem međupopisnom razdoblju 1991.-2001., dok su rasla u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i Republici Hrvatskoj.

Velika većina stanovništva općine Ston od rođenja stanuje u istom svojem naselju, znatno više nego u širem okruženju, kao posljedica neznatnog useljavanja i malog obima lokalnih migracija. Nije bilo razvijenih funkcija koje bi privukle novo stanovništvo i utjecale na jače lokalno preseljavanje.

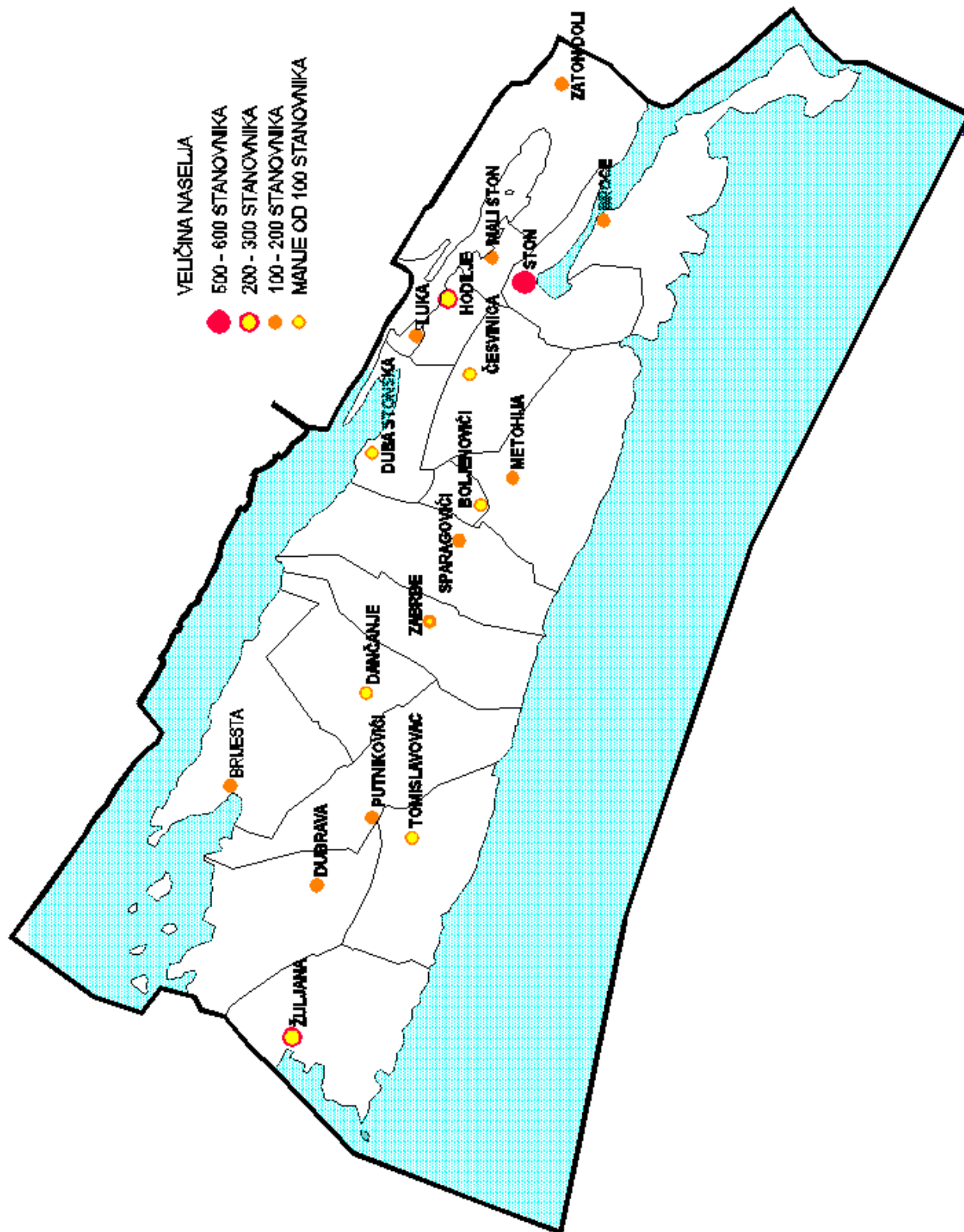
Dobna struktura pokazuje znakove duboke demografske starosti. Znatno je nepovoljnija je od županijskog i državnog prosjeka.

Bitno je niži stupanj obrazovanosti stanovništva i gospodarske razvijenosti. Posljedice su u relativno malom broju i udjelu školovanog stanovništva i u izrazitom manjku radnih mjesta u naseljima na području općine Ston i prisiljenosti nešto veće svakodnevne selidbe radnika iz mjesta stanovanja prema mjestu rada.

Kartogram 1.2 Teritorijalno – politički ustroj

Kartogram 1.3 Veličina naselja

Na temelju izvršene demografske valorizacije svih samostalnih naselja u općini Ston i identifikacije problema mogu se, obzirom na demografske prilike, izvući slijedeći **bitni zaključci**:

Na području općine Ston **nije bila prisutna izrazita koncentracija i polarizacija među naseljima** prema demografskim prilikama. Naime, ni jedno naselje nije imalo veći broj stanovnika, ali ni veoma povoljne, kao ni veoma ili izrazito nepovoljne demografske prilike.

Općinsko središte **Ston** (s ukupno 581 stanovnika ili 20,73% od svih stanovnika u općini) imalo je **povoljne demografske prilike**, dok je samostalno naselje **Dubrava** (161 stanovnika ili 5,75% svih stanovnika u općini) imalo **zadovoljavajuće demografske prilike**. Dakle, svega **2 samostalna naselja** sa **742 stanovnika** ili s **26,48%** svih stanovnika općine imalo je **pozitivne demografske prilike**, obilježja i tijekove s djelomično pozitivnim dinamičkim i vitalnim obilježjima te s nešto višim obrazovnim stupnjem i razvijenijom društveno-gospodarskom strukturom. Prema tome, Ston pripada skupini pozitivno demografski valoriziranih gradskih i općinskih središta unutar Dubrovačko-neretvanske županije, nešto slabije valoriziran od Dubrovnika, Cavtata i Orebića, ali bolje od Slanog, Trpnja i Janjine.

Nasuprot tome, na području općine Ston **10 samostalnih naselja** imalo je **nezadovoljavajuće demografske prilike** (1.327 ili 47,35% stanovnika) i **6 samostalnih naselja nepovoljne demografske prilike** (733 ili 26,16% stanovnika). Dakle u preostalom znatno većem broju naselja raštrkanih na kršu ovog područja (**16 naselja** sa **2.060 stanovnika** ili sa **73,52%** svih stanovnika općine) utvrđene su **negativne demografske prilike**, obilježja i tijekovi s negativnim dinamičkim i vitalnim obilježjima. Kod većine ovih naselja bio je prisutan ubrzani proces iseljavanja stanovništva, tako da je u njima bilo manje mlađeg i pogotovo zrelog stanovništva, a niži je bio i njihov stupanj kulturne i društveno-gospodarske razvijenosti. Time se potvrđuje slabija gospodarska razvijenost ovog područja. Priobalno samostalno naselje Žuljana imalo je gornju graničnu vrijednost i veoma lako se može uključiti u skupinu naselja s pozitivnim demografskim prilikama.

Da bi neko naselje pokazivalo pozitivnu demografsku sliku i moglo pozitivno razvijati svoje demografske prilike mora imati određenu koncentraciju i rast broja stanovnika, kao posljedicu, ne samo prirodnog priraštaja, nego i privlačenja novog mlađeg i zrelog za rad i za reprodukciju sposobnog stanovništva. To očito nedostaje u prostoru i među naseljima u općini Ston.

Već samo ovo nekoliko napomena i zaključaka upućuje u kojem pravcu bi trebalo dugoročno i prioritarno usmjeravati pažnju državnih i lokalnih vlasti i društva u prostoru općine Ston. Bez ulaganja u gospodarski i društveni razvitak teško će se moći više postići u demografskom oporavku. Uz odgovarajuću gospodarsku, socijalnu, demografsku i druge politike potrebno je i moguće popravljati demografske prilike u pojedinim naseljima. Na području općine Ston ipak ima naselja koja će se teško potpuno demografski oporaviti, posebno nakon dodatnih stradanja tijekom Domovinskog rata i nedavnog potresa te dosadašnje neuspjele ili nedovršene gospodarske pretvorbe. Došlo se u situaciju da će neka naselja trebati prepustiti daljnjem spontanom razvitku, pa i ostajanju bez stalnih stanovnika ili izumiranju. U onim drugim trebat će razvijati gospodarstvo, osim u primarnom sektoru, još u sekundarnom i tercijarnom sektoru, ali razvijati i društvene djelatnosti u kvartarnom sektoru, kako bi općinsko središte i neka od samostalnih naselja, posebno manja lokalna središta, mogla privlačiti nove mlađe stanovnike.

1.1.4.2.2. Postojeći sustav naselja

U općini Ston 18 samostalnih naselja se uglavnom sastoje od 90-tak zaselaka ili dijelova naselja. Samo neka od samostalnih naselja su kompaktna, dok se druga sastoje od više skupina kuća-zaselaka, od kojih su neka danas bez stanovnika. To su sljedeća naselja:

Boljenovići: s dijelovima Boljenovići i Lučići, 94 stanovnika (2001.), 27 kućanstava, naselje smješteno uz glavnu uzdužnu pelješku cestu u području Ponikava, u unutrašnjosti ovog dijela poluotoka Pelješca, ima samo nekoliko pojedinačnih središnjih funkcija (trgovina, kultura, šport).

Brijesta: s dijelovima Brijesta, Baldasan, Donje selo, Gornje selo, Bogičevići, Rt (Punta) Blace, 80 stanovnika (2001.), 29 kućanstava, ruralno naselje i luka u istoimenoj zaštićenoj uvali na sjeveroistočnoj obalnoj fasadi poluotoka Pelješca i na krajnjem sjeverozapadu ove općine, s lokalnim cestama povezana s glavnom uzdužnom pelješkom državnom cestovnom prometnicom. U naselju izgrađena 1617.g. četverokutna kula za obranu od pirata, na groblju je barokna crkva Sv. Liberana sa zvonikom na preslicu, dominira ruralni krajolik. Zbog zaklonjenosti prema sjeveru (brda Oštri vrh 199 m i Kamenica 287 m - pogodni kao vidikovci) zimske temperature su relativno visoke, što pogoduje razvitku poljodjelstva u Brijesta polju. U uvali se razvija školjkarstvo (uzgajaju se dagnje i kamenice), a dijelom se stanovnici bave i ribarstvom. Pjeskovita i kamena obala u uvali i na susjednim otočićima pogodni su za kupanje i športski ribolov, što je temelj razvitku turizma (ima 10 stanova za odmor i rekreaciju, mogući turistički smještaj u apartmanima i privatnim sobama). Ima samo nekoliko pojedinačnih središnjih funkcija, dok je ranije više njih djelovalo.

Broce: s dijelovima Broce, Bižanj, Hrasno, Kobaš, Pešev do, Pržina, otok Olipa, 103 stanovnika (2001.g.), 38 kućanstava, naselje i lučica na pelješkoj obali suženog dijela Stonskog kanala, osnovali su ga stari Dubrovčani 1349. g., u njemu su tri stare crkvice (Navještenja, Sv.Felića i Svih Svetih), napušteni dominikanski samostan sa crkvom sagrađeni 1629., nekoliko gotičkih i renesansnih kuća, lokalnom cestom povezano sa Stonom. Gospodarska osnova poljodjelstvo i ribarstvo, ali u novije vrijeme i turizam (ima 45 stanova za odmor i rekreaciju), nema središnjih funkcija. Zaselak Kobaš u izumiranju, u njegovoj blizini na lokalitetu Jelinjak nalaze se ruševine kuće i kapele najpoznatijeg dubrovačkog ljevača topova i zvona Ivana Rabljanina, građena 1539.g.

Česvinica: s dijelovima Česvinica, Indija, Krešići (Hresići), Kuta, Perović (Perići), 85 stanovnika (2001.g.), 38 kućanstava, ruralno naselje na sjeverozapadu Stonskog polja (poljodjelstvo), lokalnom cestom povezana sa Stonom, nema središnjih funkcija.

Dančanje: s dijelovima Dančanje, Prčevići, Šatare, 31 stanovnik (2001.g.), 11 kućanstava, smješteno u unutrašnjosti ovog dijela poluotoka Pelješca na padini podno viših vapnenačkih glavica, lokalnom cestom povezano s glavnom uzdužnom pelješkom državnom cestovnom prometnicom, ali i sa naseljem Brijesta na obali, nema središnjih funkcija.

Duba Stonska: Duba Stonska, Vulići, 40 stanovnika (2001.), 19 kućanstava, najmanje samostalno naselje prema broju stalnih stanovnika u ovoj općini, lokalnom cestom preko Luke i Hodilja povezano sa Stonom, smješteno uz manje plodne površine i na ulazu u uvalu Bjejevica u Kanalu Malog Stona, školjarstvo i bazenski uzgoj ribe, počeci razvitka turizma (ima 57 stanova koji se koriste povremeno za odmor i rekreaciju), nema središnjih funkcija.

Dubrava: s dijelovima Donja Dubrava, Gornja Dubrava, Luka, Blaževo, Pjestara, Kabo, 146 stanovnik (2001.g.), 59 kućanstava, smješteno dijelom uz glavnu uzdužnu pelješku državnu cestovnu prometnicu (Gornja Dubrava) i dijelom uz lokalnu cestu za Žuljanu (Donja Dubrava) iznad plodnih površina pelješke Crne Gore, na njihovom spoju groblje i crkva, ali i dijelom na obali (Luka, Blaževo, Pjestara, Kabo), gdje su izgrađena manja turistička naselja (stalno stanovanje, 9 stanova za povremeno stanovanje za odmor i rekreaciju, turistički smještaj, lučica i drugi sadržaji), povezani lokalnim cestama na glavnu magistralnu prometnicu, nema središnjih funkcija.

Hodilje: s dijelovima Hodilje, Malo selo, Bistrina, otok Života (Govanj), Kolundžija, 214 stanovnika (2001.g.), 75 kućanstava, ruralno naselje i sidrište na sjeveroistočnoj obali poluotoka Pelješca u Kanalu Malog Stona, vezano za manje plodne površine, razvijeno vinogradarstvo, ribarstvo, školjarstvo, ali i turizam (72 stana za odmor i rekreaciju, odmaralište/hotel na Otoku Života, na ulazu u uvalu Bistrina), ranije radila područna osnovna škola, razvijene neke uslužne djelatnosti (trgovina, obrt, poslovne usluge).

Luka: s dijelovima Luka i Rusan, 161 stanovnika (2001.g.), 50 kućanstava, selo u uvali s lijepim plažama na početku poluotoka Kulina na sjeveroistočnoj obali Pelješca u Kanalu Malog Stona, plodna krška udolina, bave se vinogradarstvom, ribarstvom, uzgojem školjaka (kamenice i dagnje), turizam (pogodno za obiteljski odmor - ima 52 stana za povremeni odmor i rekreaciju), nema središnjih funkcija.

Mali Ston: Mali Ston, 168 stanovnika (2001.g.), 64 kućanstava, naselje i luka smješteni u razvedenom Malostonskom zalivu na sjevernoj padini podno brda Bartolomija 228 m (vidikovac), dobro zaštićena lučica za manje jahte, lokalnom cestom vezan na glavnu uzdužnu pelješku državnu cestovnu prometnicu, udaljen 1,5 km od Stona.

Osnovali su ga stari Dubrovčani 1334. godine, opasan je zidinama u obliku pravokutnika, koje su s kopnene strane građene u razdoblju 1336. - 1347, a s morske strane 1358., kada su podignuta i Lučka vrata. Po regulacijskom planu iz 1335. izgrađena su tri bloka kuća, a ulice se sijeku pod pravim kutom. Na uzvisini s južne strane započeta je 1347. g. izgradnja jake tvrđave (s pet kula okrenutih prema moru), kasnije nazvane Koruna. Od nje se prema Stonu proteže Veliki zid s odvojkom do tvrđave Pozvizard (1335.g.) na vrhu istoimenog brda (251 m - vidikovac). Malostonska luka završena je 1490.g., građena je po ugledu na dubrovačku gradsku luku. U luci su nakon izgradnje bila 3 arsenala za izgradnju manjih ratnih brodova. U sredini Malog Stona je češće pregrađivana crkva iz sredine XIV. stoljeća, jedno njezino zvono je lijevano 1419. g. u Dubrovniku. Slanica (skladište soli), građena je 1462-1481. u obliku utvrđenja uz gradski zid na obali, a iznad nje je bio stan kaštelana.

Gospodarska osnova naselja je poljodjelstvo, ribarstvo, školjarstvo, nekoliko trgovačkih, obrtničkih, ugostiteljskih (restauracije, hotel, ima 41 stan koji se koriste povremeno za odmor i rekreaciju i dr.), uslužnih, ali i proizvodnih funkcija. Ima župni ured.

Metohija: s dijelovima Metohija, Gornje selo, Radovini, 173 stanovnika (2001.), 37 kućanstava, naselje smješteno uz glavnu uzdužnu pelješku cestu u području Ponikava u unutrašnjosti ovog dijela poluotoka Pelješca. U špilji Gudnji na brdu Poraču nađena je slikana keramika mlađeg neolita (tzv. Gudnja kultura). Na groblju u Metohiji crkva Sv. Filipa i Jakova iz XII. stoljeća pretvorena je u apsidu mlađe renesansne crkve. Ovom naselju pripada zaselak Prapatna, u istoimenoj uvali na jugoistočnoj obali poluotoka

Pelješca, lijepo žalo i kamp, na brdu Srđ iznad zaselka ruševine srednjovjekovne crkvice. Ima samo nekoliko pojedinačnih središnjih funkcija (trgovina, kultura, šport, turistička zajednica mjesta Prapratna).

Putniković: s dijelovima Putniković, Balanovići, Đuračići (Juračići), Prisoje, Zaradeže, Koraci, Žuronja, 108 stanovnika (2001.), 40 kućanstava, ruralno naselje 17 km sjeverozapadno od Stona uz glavnu uzdužnu pelješku cestu u području pelješke Crne Gore u unutrašnjem dijelu poluotoka Pelješca na 156 m nadmorske visine. Župna crkva Sv. Marije Magdalene sagrađena je 1749. godine. Gospodarsku osnovu čine poljodjelstvo i stočarstvo, ali je naselje poznato po vinogradarstvu i proizvodnji (uzgoju) kvalitetnog bijelog vina (mareština), pa ga posjećuju brojni gosti i ljubitelji vina. Ima 11 stanova za odmor i rekreaciju. Manje lokalno središte u kojem djeluju brojne gospodarske i uslužne središnje funkcije (poljoprivredna zadruga, morski ribolov, prijevoz tereta, auto servis, trgovina, mjesni odbor, župni ured, poštanski ured, udruga dobrovoljnih vatrogasaca, sindikalna podružnica, područna osmorazredna osnovna škola, kulturno umjetničko društvo, nogometni klub i drugo).

Sparagovići: s dijelovima Sparagovići, Krstići, Kvestići, Ledinići (Ludenići), Marići, Vodopije, 136 stanovnik (2001.), 42 kućanstava, naselje uz glavnu uzdužnu pelješku cestu u području Ponikve u unutrašnjem dijelu poluotoka Pelješca. U naselju se nalazi župni ured i crkva Sv. Ivana Krstitelja, groblje, zadružni dom, udruga dobrovoljnih vatrogasaca, dok je ranije djelovala i 4-godišnja razredna osnovna škola.

STON: dijelovi naselja Ston, Sv. Dominko, Sv. Kuzma i Damjan, 534 stanovnik (2001.), 166 kućanstava. Povijesni gradić Ston, jače urbanizirano naselje i luka na krajnjem sjeverozapadu Stonskog kanala i djelomično na istoimenoj prevlaci, sa svojim znamenitim bedemima i brojnim kulturno - povijesnim spomenicima je jedan od najljepših primjera utvrđenog grada i dubrovačkog graditeljstva. Nalazi se na glavnoj uzdužnoj pelješkoj cestovnoj prometnici u blizini njezinog spoja s Jadranskom turističkom cestom, jugoistočna cestovna ulazna vrata za poluotok Pelješac. Lokalnim cestama povezan s naseljima u neposrednoj okolici.

Na brdu Starigrad sačuvani temelji rimskog kastruma. Drugo rimsko i kasnije ranosrednjovjekovno naselje bilo je na brdu Sv. Mihajlo i na polju ispred njega. Na brdu je dobro sačuvana predromanička crkvice Sv. Mihajla iz IX. stoljeća s vrsnim ranoromaničkim zidnim slikama (kralj - donator i likovi svetaca), do crkvice je lapidarij, uglavnom s fragmentima pleterske dekoracije, u blizini su ostaci dvora zahumskih knezova, cijeli je taj vrh bio opasan jakim bedemima, čiji se ostaci još vide. U X. stoljeću Ston je sjedište biskupije, vjerojatno uz crkvu Gospe od Lužina u Stonskom polju, koja je prethodila današnjoj pregrađenoj romaničko-gotičkoj monumentalnoj crkvi sa samostanom bazilijanaca (danas podrumi vinarske zadruge) s više uzidanih pleterskih ulomaka iz starije crkve i kojoj su na zidovima ostaci zidnih slikarija iz XVI. stoljeća, pred crkvom je grobna ploča iz XV. stoljeća s gotičkim natpisom, a iznad predvorja je u XIX. stoljeću podignut masivni zvonik. Biskupija je ukinuta 1828. godine.

Današnji Ston osnovan je 1333., čim su stari Dubrovčani došli u posjed poluotoka Pelješca. Grad je bio opasan 980 m dugim zidinama, koje su tvorile nepravilan peterokut, s jačim utverdama na uglovima. Od sjeverozapadnog ugla zidine se dižu do vrha brda Pozvzd (251 m), gdje se spajaju s tvrđavom Pozvzd, a od sjeveroistočnog ugla proteže se brdom uz Stonsku prevlaku i spajaju sa zidinama Malog Stona. Na jugozapadnom uglu stoji najjača stonska utvrda Veliki kaštio (Kaštel). Istočno od njega je zid bio povučen uz obalu, koja prema moru graniči sa Solilima (solanama). Taj golemi utvrđeni kompleks gradili su u razdoblju 1333. - 1506. brojni poznati graditelji.

U Stonu se škola spominje već 1389., ubožnica 1458. (zgrada još postoji), a sirotište (nahodište) 1494. Od profanih zgrada unutar zidina ističe se bivša kancelarija Dubrovačke republike građena u gotičko - renesansnom stilu, nekadašnji renesansni Knežev dvor proširen i nadograđen u XIX. stoljeću, zgrada glavne straže s ulazom u grad u zidinama, gotička palača Sorkočević - Đorđić, zgrada bivše biskupije - biskupski dvor iz 1573., kasna renesansa s nekoliko gotičkih prozora i s trijemom u kojem je lapidarij s fragmentima srednjovjekovne plastike s područja Stona, česma. Od sakralnih objekata ističe se Franjevački samostan s gotičko - renesansnim klaustrom i romaničko - gotičkom crkvom Sv. Nikole, građeni 1347. Tu se čuva nekoliko umjetničkih predmeta: veliko slikano raspelo od Blaža Jurjeva Trogirana, srebrni okovi misala, gotički drveni kip Sv. Nikole, gotička kadionica (rad dubrovačkih zlatara) i dr. Na mjestu današnje pseudogotičke crkve Sv. Vlaha iz 1870. godine stajala je katedrala iz XIV. stoljeća (srušila se u potresu 1850.g.), od nje su se sačuvali drveni kipovi Sv. Vlaha, Sv. Petra i Pavla, ikona Majke Božje (Bogorodica - rad Andrea Rizza), oltar relikvijara i krstionica. Tu je i crkva Sv. Laverana (Liberana).

Izvan gradskih zidina u XV. stoljeću je podignuta župna crkva Navještenja umjesto starije župne crkve Gospe od Lužina. Pred crkvom je loža zvonara s dva velika zvona (salio ih je Ivan Rabljanin 1528.g.).

Na području Stona ima još nekoliko starih crkava, sada većim dijelom u ruševinama. To su crkva Sv. Petra s memorijalnom kapelom (vjerojatno prva katedrala Stona), Sv. Mandaljene na brdu Gorica (sarkofag, ostaci zidnih slika, grobovi), Sv. Ivana i Sv. Stjepana (unutar nje otkriveni su temelji predromaničke crkvice), ranoromanička crkvice Sv. Martina.

Gospodarska osnova su poljodjelstvo, vinogradarstvo s vinarskim podrumom, maslinarstvo, proizvodnja soli u solanama, prerada plastičnih masa, izrada građevinske stolarije, ribarstvo i školjkarstvo (uzgoj dagnji i kamenica), turizam, brojna trgovačka društva (trgovine, ugostiteljske i obrtničke tvrtke i radnje i dr.) i pružanje brojnih središnjih uslužnih funkcija stanovništvu bliže i dalje okolice (općinsko vijeće, poglavarstvo, načelnik, upravni odjeli, policijska postaja, turistička zajednica općine i mjesta, udruga dobrovoljnih vatrogasaca, političke stranke, sindikalne podružnice, udruge građana, župni ured Svetog Vlaha, samostani i crkve Sv.Nikole i Sv.Kuzme i Damjana, dječji vrtić, matična osnovna škola, srednja ekonomska škola, društveni dom (dom kulture), kulturno umjetničko društvo, ogranak Matice Hrvatske, knjižnica, zdravstvena stanica, ljekarna, ženski starački dom, poštanski ured, podružnica banke, zastupstvo osiguravajućeg zavoda, športska društva i klubovi i drugo).

Tomislavovac: s dijelovima Tomislavovac, Kozo (Koso), Koso Donje, Koso Gornje, Ivušići, Ruškovići (Ruskovići), Vukotići, 114 stanovnika, 39 kućanstava, ruralno naselje smješteno na osojnim padinama primorskog pelješkog gorskog niza Zagorje i južno od plodne udoline pelješke Crne Gore, odvojkom lokalne ceste povezan s manjim lokalnim središtem Putniković i glavnom uzdužnom pelješkom cestom, u blizini crkvice Sv.Trojstva, gospodarska osnova vinogradarstvo, nema središnjih uslužnih funkcija.

Zabrđe: s dijelovima Zabrđe, Dedovići (Dedović), Peškure, Pinčevići, Radići, 67 stanovnika, 18 kućanstava, naselje u sastavu Ponikava i u neposrednoj blizini glavne uzdužne pelješke cestovne prometnice, crkvice u Dedovićima, nema središnjih uslužnih funkcija.

Zaton Doli: s dijelovima Zaton Doli, Donji Zaton, Gornji Zaton, Drpić, Konštari, Mali Voz, Šeralije (Šerlija), Zamaslina (Zamaslini), 158 stanovnika, 49 kućanstava, nalazi se na većem dijelu Stonske prevlake s izlazom na Stonski kanal te uz uvalu Kuta do uvale Bistrine, odnosno uz križanje Jadranske turističke ceste i glavne uzdužne pelješke cestovne prometnice. U selu je župna crkva Sv.Petra i Pavla (za cjelokupno područje Doli) s fragmentima starokršćanske plastike. Još ima crkvicu i groblje u zaseoku Zamaslina, crkvicu uz obalu na području Mali Voz. Ruralno graditeljstvo karakteriziraju lokalne posebitosti (zatvoreni zdenci i drugo). Gospodarska osnova je poljodjelstvo i školjkarstvo, ima benzinsku stanicu, prodavaonicu školjaka, trgovinu, gostionicu, neka trgovačka društva, župni ured, nogometni klub.

Žuljana: s dijelovima naselja Žuljana (Žulijana), Kraj (Riva, Žalo), Jeići (Jejići), Karta - Stanušići (Korta), Kurtele, Pirčići (Dalmatini ili Pivčići), Pozirine (Požirine, Pozirne), Račići, 218 stanovnika, 78 kućanstava, naselje i manja luka u istoimenoj uvali i prostranom dubokom istoimenom zatonu na jugozapadnoj obali poluotoka Pelješca. Leži na kraju plodne udoline koja se na istoku od Brda Gruhovice (352 m) blago spušta prema moru. Lokalnom prometnicom u naselju Dubrava spaja se s glavnom uzdužnom pelješkom cestovnom prometnicom. Neredovita trajektna veza s otokom Mljet (Polače).

U Žuljani su otkriveni ostaci rimskih grobova. Barokna crkva Sv.Martina podignuta je na temeljima starije srednjovjekovne crkve, zabatni akroterij u obliku buzdovana (XV. stoljeće) vjerojano je iz prvobitne crkve, do crkve je kapela Sv.Nikole iz 1630. godine. Crkva Sv.Julijane sa zvonikom na preslicu građena je na prijelazu iz renesanse u barok. Ističe se seoska arhitektura.

Gospodarska je osnova poljodjelstvo, vinogradarstvo, ribarstvo i turizam. Čisto more, veoma pogodno podneblje, lijepe i velike pješčane plaže u uvali Žuljana i u obližnjoj uvali Vučine, ali i na susjednoj obali, mogućnost kupanja, kampiranja i športskog ribolova uz obalu, uz hrid Mirište i uz otočić Kosmač, veoma pogodno za športove na vodi (moru) - jedrenje, surfing, ronjenje, ponuda domaće hrane i posebice kvalitetnih vina, privlače u posljednje vrijeme sve više ljetnih gostiju i turista i čine Žuljanu omiljenim turističkim odredištem, najvažnijim turističkim naseljem u ovoj općini. Sasvim razumljivo zašto je u mjestu toliko obnovljeno starih i izgrađeno novih kuća (stanova) za odmor i rekreaciju. Žuljana se razvila u pomoćno središnje naselje s razvijenim slijedećim funkcijama: poljoprivredna zadruga, trgovačka društva i individualci za razvijanje djelatnosti poljodjelstvo, morsko ribarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, turizam, prijevoz i druge usluge, ugostiteljske radnje (caffè bar, bistro, objekt brze prehrane), trgovina prehrambenim proizvodima, turistička zajednica mjesta, lučka ispostava, poštanski ured s mjenjačnicom, mjesna knjižnica i čitaonica, župni ured i crkva Sv. Martina, športski klubovi i drugo.

1.1.4.2.3. Funkcije naselja

Dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i s tim u svezi uspostavljeni **sustav središnjih naselja** u prostoru Dubrovačko - neretvanske županije ne zadovoljava u cjelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno - gospodarskog i kulturnog razvitka tog dijela zemlje.

Na području ove županije ističe se svojom veličinom i funkcijama **županijsko i gradsko središte Dubrovnik**, kao regionalno i više nadlokalno središte te najveće i najvažnije središte rada i usluga u županiji, jer ima razvijen najveći broj središnjih funkcija, koje bi trebalo imati takvo središte (gotovo sve institucije višeg i srednjeg reda vezane za djelovanje gradskog i međuopćinskog, odnosno županijskog središta nalaze se u Dubrovniku), a gravitacijsko i utjecajno područje mu se prostire i do 120 km

udaljenosti. U suvremenim prilikama grad Dubrovnik je u tolikoj mjeri razvio svoje funkcije i utjecaj da nije dopustio stvaranje drugih jačih središta u svojoj blizini.

Najraznorodnija je skupina središta općina ili lokalnih središta, jer su velike njihove međusobne razlike u zastupljenosti i razvijenosti njihovih središnjih funkcija, što je, među ostalim, posljedica i nedostatka čvrstih kriterija kod uspostavljanja sustava novih jedinica lokalne samouprave. Tako se među njima svojim središnjim i drugim funkcijama ističu (iznad prosjeka) gradska naselja **Blato** (3.659 st.), **Vela Luka** (4.380 st.) i središte Grada **Opuzen** (2.730 st.), a onda i nova općinska središta - gradići **Cavtat** (1.930 st.), **Ston** (534 st.) i **Orebić** (1.949 st.) te bivše i sadašnje općinsko središte **Lastovo** (451 st.) na istoimenom srednje velikom otoku. Većina od njih već danas obavljaju neke funkcije i za susjedne jedinice lokalne samouprave ili za neka susjedna naselja, pa će neki od njih daljnjim razvitkom svojih funkcija najvjerojatnije prerasti u središnje naselje više kategorije. Među naseljima u općini Ston bilo je takvo stanje da je **općinsko središte Ston** nositelj funkcija i razvitka cjelokupnog ovog područja.

Druga je skupina središta općina u ovoj županiji čije središnje funkcije danas zadovoljavaju ili čak ne zadovoljavaju prosjek potreba u toj kategoriji središnjih naselja. Tu se nalaze, među ostalima, i općinska središta **Slano**, **Janjina**, **Babino Polje** (na otoku Mljetu), dakle ona koja su u neposrednoj blizini općine Ston.

Posljednja skupina središnjih naselja u ovom razmatranju su **pomoćna središnja naselja ili manja lokalna središta**, koja svojim središnjim funkcijama pomažu središtima općina u zadovoljavanju svakodnevnih potreba lokalnog stanovništva. S prosjekom razvijenosti odgovarajućih središnjih funkcija i stvarnom ulogom malog lokalnog središta u današnjoj općini Ston ističe se samostalno naselje **Putniković** (108 st.) na poluotoku Pelješcu, koje donekle ispunja tu svoju ulogu za potrebe stanovnika sjeverozapadnog dijela ove općine. Ova skupina naselja će tek u budućnosti pokazati u kojoj mjeri mogu obavljati svoju ulogu i da li će razviti određeni broj uslužnih središnjih funkcija potrebnih lokalnom stanovništvu u svakodnevnom životu.

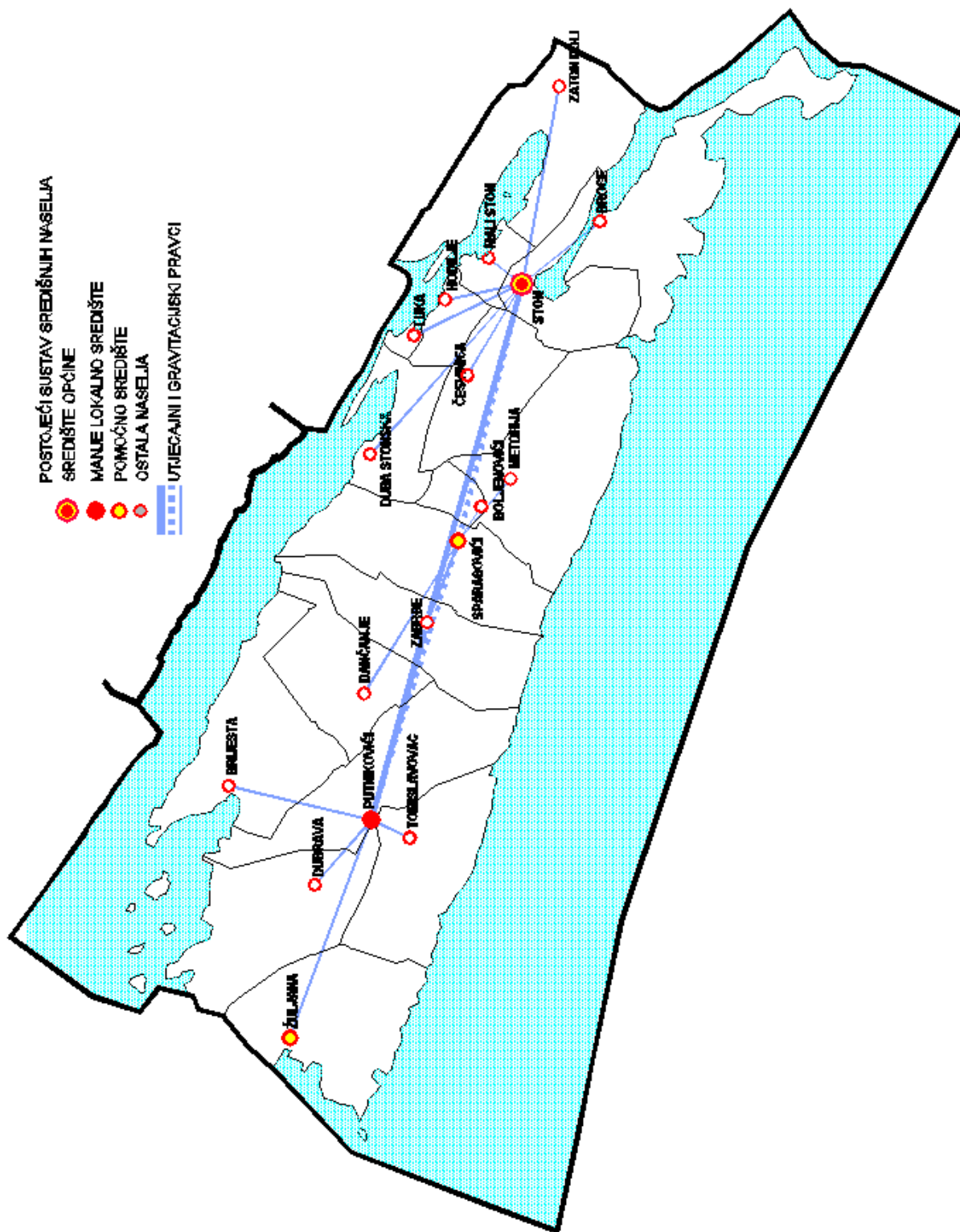
Ostala samostalna naselja u ovoj jedinici lokalne samouprave su s malim brojem stanovnika, s pojedinačnim djelatnostima ili bez važnijih radnih i uslužnih funkcija, kao i bez utjecaja u prostoru. Od ostalih naselja, moglo bi se izdvojiti kao **pomoćna središnja naselja s pojedinačnim središnjim funkcijama** još samo naselje **Žuljanu**, kao turističko naselje, koje razvija neke najpotrebnije središnje funkcije za turiste i lokalno stanovništvo, dok na području Ponikava tu funkciju dijele tri naselja: **Metohija**, **Boljenovići** i **Sparagovići**. U neposrednoj okolici Stona nijedno naselje nije jače razvilo središnje funkcije.

Osim ovih središnjih funkcija u nekim središtima se istovremeno razvijaju i razne proizvodne, prerađivačke i druge gospodarske djelatnosti, koje zajedno s uslužnim djelatnostima, utječu na **društveno - gospodarski preobražaj** i jačaju značenje tih središta, bilo kao **glavnih ili lokalnih središta rada i usluga**, odnosno manjih **inicijalnih središta razvitka, rada i usluga**, koji su zapravo pokretači cjelokupnog života u tom prostoru.

Općina Ston **nema gradskog naselja**, dok je prema društveno-gospodarskoj preobrazbi i stupnju urbanizacije 2001. godine bila podjednaka naseljenost u djelomično preobraženim **jače urbaniziranim naseljima** (8 naselja, 49% svih stanovnika u općini) i u **ruralnim naseljima** (10 naselja, 51% svih stanovnika općine). Pod utjecajem razvitka lokalnog središta - gradića Stona, osim njega samog, još su jače urbanizirana naselja uglavnom u njegovoj neposrednoj okolici: Broce, Česvinica, Duba Stonska, Hodilje, Mali Ston i Zaton Doli te u unutrašnjosti poluotoka nešto udaljenije Dančanje.

Uzimajući u obzir da je Dubrovačko - neretvanska županija uski i izduženi hrvatski primorski prostor, da je teritorijem susjedne države Bosne i Hercegovine prekinut kopneni kontinuitet ove županije, da se u njemu razlikuju tri različite geografske cjeline, da je grad Dubrovnik najvažnije gradsko središte u ovom županijskom prostoru, da se razvio i znatan broj drugih srednje velikih, manjih ili sasvim malih središta i inicijalnih središta razvitka, da su turizam, pomorske djelatnosti i neke druge djelatnosti utjecale na preobražaj ovog hrvatskog prostora u kontekstu razvijanja i širenja procesa dubrovačkog primjera urbanizacije, može se zaključiti da se je od grada Dubrovnika prema sjeverozapadu i prema jugoistoku stvorila **uska i uzdužna dubrovačka primorska okosnica (osovina) urbanizacije**, prostorno - strukturni oblik urbanizacije i razvitka, kojim se međusobno povezuju brojna središta i druga urbanizirana naselja u tom prostoru.

Kartogram 1.6. Postojeći sustav središnjih naselja

1.1.4.3. Ocjena gospodarskog stanja

Općina Ston pripada slabije gospodarski razvijenim područjima. Na njezinom području razvijaju se sljedeće **gospodarske djelatnosti**, među kojima su neke od njih međusobno komplementarne: agrarna djelatnost, ribarstvo i školjkarstvo (marikultura) među primarnim djelatnostima, neki manji proizvodni i prerađivački industrijski pogoni i građevinska djelatnost među sekundarnim djelatnostima, a zatim začeci prometne djelatnosti, noviji razvitak trgovine, turizma i ugostiteljstva i drugih uslužnih djelatnosti među tercijarnim djelatnostima. To su glavne funkcije, koje su temeljene na oskudnoj prirodnoj osnovi, pokretale ili još uvijek pokreću gospodarski život općine.

1.1.4.3.1. Poljoprivreda

Ograničene površine plodnog zemljišta i bezvodica otežavali su razvitak **poljodjelstva** (više se razvijalo vinogradarstvo, maslinarstvo, te nešto voćarstvo, povrtlarstvo i ratarstvo, kao i proizvodnja duhana). Dopunsko i sezonsko zanimanje je bilo sakupljanje ljekovitog i aromatskog bilja. Prostrane pašnjačke površine bile su, više ranije nego danas, korištene za razvitak stočarstvo (koza, ovca). Posebno vrijedno plodno poljodjelsko zemljište su Brijesta polje i Stonsko polje, udoline Žuljane, pelješke Crne Gore i Ponikve, ali i neke manje plodne površine (polja, poljica, uvale, udoline) u blizini pojedinih naselja.

Brijesta polje prostire se uzdužno od mora do iznad Gornjeg sela, omeđeno s jedne strane cestom, koja vodi od Bogičevića do obale, a s druge strane maslinicima. To je označeno kao rigolano terasirano tlo na vapnencu, što je uz povoljne klimatske uvjete pogodno za uzgoj mandarina i drugih agruma, koštičavog voća, vinove loze i masline. Potrebno je provesti komasaciju i agrotehničke mjere.

Stonsko polje se prostire od solane u Stonu prema sjeverozapadu i nastavlja još dalje od naselja Česvinica. Zaprema površinu od oko 100 ha, ali danas nije u potpunosti hidromeliorirano, iako su vršeni značajni zahvati. Zato je potrebno nastaviti hidromelioracijske radove, regulaciju Perunskog potoka, zaštitu od voda (poplave se javljaju na ograničenom području u polju), rekonstrukciju kanalske mreže i postavljanje drenaže, provesti agrotehničke i komasacijske mjere, unaprediti proizvodnju i bolje koristiti tlo. Područje Stonske uvale u širem smislu nije dovoljno istraženo te se predlaže nastavak hidrogeoloških istražnih radova i ispitivanje mogućnosti izgradnje mikroakumulacije u gornjem dijelu sliva povremenih vodotoka (na pr kod Prapatnoga). Donji dio Stonskog polja, ograničen cestom koja vodi od Stona za Česvinicu, zatim potezom od tvornice plastike do naselja Kuta, od Kuta do groblja te od groblja do Stona, predstavlja za poljodjelstvo izuzetnu vrijednost. Plodno tlo, povoljna klima te voda za navodnjavanje (nešto malo se već navodnjava) omogućuju uzgoj osjetljivog južnog voća (agruma), koštičavog i jabučastog voća, vinove loze, povrća, stočnog bilja i masline. Tu prevladava rigolano tlo polja iz crvenice i smeđeg tla. Treba riješiti problem navodnjavanja na najnižim terenima pod utjecajem mora, gdje dolazi do zaslanjavanja zemljišta (potrebno uskladiti interese solane i poljodjelske proizvodnje).

Udolina Žuljana tipično je područje uzgoja vinove loze za dobivanje kvalitetnih crnih vina, ali tu je još moguće uzgajati maslinu i neke druge južne voćke, što je u skladu s tipovima tala i lokalnim klimatskim prilikama.

Udoline pelješka Crna Gora i Ponikve, kojima je svojstvena nešto oštrija klima i kvalitetni tipovi tala, posebno su vrijedna područja za uzgoj vinove loze i razvitak vinogradarstva (kvalitetno bijelo vino "mareština"), ali i maslinarstva i uzgoj koštičavog voća. Nema mogućnosti navodnjavanja.

Površine

Općina Ston se nalazi na istočnom dijelu poluotoka Pelješca i zauzima površinu od 5627 ha, što je 3,15 % površina Dubrovačko-neretvanske županije. Obradive površine iznose 861 ha, što je 3,80% ukupnih obradivih površina Županije ili 15,30%, od ukupnih površina općine Ston.

Obradive površine se sastoje od: 271 ha oranica ili 31,47 %; 398 ha voćnjaka, maslinika ili 46,22 %; 187 ha vinograda ili 21,71 % i 5 ha livada ili 0,60 %.

Površine pašnjaka iznose 1.958 ha ili 36,57%.

Šume prekrivaju 2.635 ha ili 46,82%.

Neplodno tlo prekriva 173 ha.

Stanje proizvodnje

Na području općine Ston proizvodi se oko 300 vagona grožđa ili oko 200 vagona vina. Ubere se u rodnim godinama oko 300.000 kg ploda masline iz čega se iscijedi oko 8 vagona maslinova ulja. Također se na površini od oko 50 ha mandarine ubere oko 80 vagona plodova. Nadalje se ubere još i

oko 5 vagona suhog i svježeg južnog voća. Izvrca se oko 2 tone meda, te ubere oko 25 vagona povrća u tijeku cijele godine.

Prerada poljoprivrednih proizvoda

Najveća količina grožđa se prerađuje u vinarijama Poljoprivredne zadruge Putniković (150 vagona) ili Ston (120 vagona). Ostali dio prerađuju sami proizvođači ili poduzetnici u svojim podrumima. Zadruga Putniković raspolaže suvremenim postrojenjima.

Plodovi maslina se uglavnom prerađuju u zadružnoj uljari u Brijesti.

1.1.4.3.2. Gospodarstvo

Nositelji gospodarskog razvitka na teritoriju općine Ston su u današnjim okolnostima u gradu Stonu i cijelom malostonskom zaljevu. To su uz solanu u Stonu, industrija građevinskog materijala, pekara, te marikultura.

U gospodarskoj strukturi marikultura zauzima najznačajnije mjesto. Gradska struktura ima karakteristike heterogenosti, no najvećim je dijelom vezana na prirodne resurse (more, poljodjelske površine).

Čisto more s odgovarajućim osobinama bilo je temelj razvitku **marikulture** u Malostonskom zaljevu: uzgoj školjaka - prvenstveno kamenica i dagnji, ali moguć je uzgoj i bijele ribe u kavezima, dok je na otvorenom moru bilo zastupano **ribarstvo**. U Stonskom kanalu tradicionalna je **proizvodnja morske soli u solani Ston**, a potencijalna razvitak marikulture.

Na osnovi takve poljodjelske proizvodnje, sakupljenog ljekovitog i aromatskog bilja, proizvodnje školjaka i ribarstva, u općini Ston su se bili razvili neki **manji prerađivački pogoni** (solana, vinarski podrumi, mlinice za masline i proizvodnju ulja) ili su se ti proizvodi (dagnje, riba, duhan, ljekovito i aromatsko bilje i drugo) prerađivali u susjednim područjima. Već se počela izgrađivati i razvijati **proizvodno - servisna - skladišna zona Stona**, površine oko 20 ha, smještena uz lokalnu cestu između Stona i Česvinice, gdje se već nalaze TS 35/10 kV, pogoni za preradu plastičnih masa, metaloprerađivački pogoni, prehrambena industrija (vinarija, solana), pogon malih gospodarskih proizvođača, skladišta i servisi, proizvodnja građevinske stolarije.

Na području općine prostornim planom Dubrovačko neretvanske županije planiraju se još dvije zone gospodarske namjene. Smještene su na lokalcijama Zabrdje (površine oko 15 ha) i Zamaslina (površine oko 7 ha) i namjenjene poslovnoj pretežito uslužnoj djelatnosti.

U naseljima na području općine Ston registrirano je oko 140 trgovačkih društava ili pojedinih individualnih gospodarskih čimbenika sistematiziranih u većem broju gospodarskih djelatnosti, što pokazuje interes u razvijanju pojedinih grana gospodarstva u ovom kraju. Ipak potrebno je istaknuti da je veći broj tvrtki i registriranih pojedinaca upisano za obavljanje više raznih i brojnih djelatnosti, tako da je teško dati pregled razvitka svake od njih. Oni će se pokušat sistematizirati držeći se novog službenog registra klasifikacije djelatnosti:

1.1.4.3.3. Turizam

U najnovije vrijeme ugodan krajolik, obala, more, klima, vegetacija, promet i drugi čimbenici utjecali su na početak jačeg razvitka **turizma** u ovoj općini i sve veću orijentaciju stanovništva prema toj djelatnosti. To se prvenstveno odnosi na razvitak ljetnog kupališnog stacionarnog turizma, ali i mogućnosti ruralnog, izletničkog, športsko - rekreacijskog, tranzitnog, festivalskog, lovnog, ribolovnog, crkvenog, nautičkog i drugih vrsta turističkog usmjeravanja. Među aktivnostima na moru moguće je plivanje, jedrenje, veslanje, surfing, ronjenje, skijanje, športski ribolov, sudjelovanje u profesionalnom ribarenju. U sklopu razvijanja seoskog turizma moguće pomaganje u sezonskim poljodjelskim radovima (berba i sl.). U tom pogledu osobito su na sjevernoj pelješkoj obali podobna naselja Brijesta, Duba Stonska, Luka, Hodilje i Mali Ston, a na južnoj pelješkoj obali naselja Žuljana te zaselci Prapatna i Pržina (područje Smokvina - Priježba - Marčuleti - Pržina na krajnjem jugoistočnom dijelu poluotoka Pelješca), dok su u Stonskom kanalu povoljne prilike za razvitak turizma u Stonu, Brocama te zaselcima Konštari i Kobaš.

Danas od turističkih kapaciteta djeluju autokampovi u Uvali Luka i uvali Prapatno.

1.1.4.4. Ocjena društvenih funkcija

Na području Općine Ston razvijale su se i djeluju samo one **društvene funkcije** potrebne lokalnom stanovništvu u svakodnevnom životu. Zato njihova mreža i pokrivenost potreba ne zadovoljava, a gravitacija je ograničena na područje ove općine.

Na taj način djeluje 70-tak društvenih i još nekih javnih institucija i funkcija iz sektora uprave, pravosuđa (sudstva), udruga i političkih stranaka, vjerskih zajednica, školstva (prosvjete), kulture, zdravstva, socijalne skrbi i sporta.

1.1.4.5. Temeljna organizacija prostora i temeljna namjena površina

1.1.4.5.1. Temeljna postojeća organizacija prostora

Prostor općine Ston je od posebnog državnog i nacionalnog geostrateškog interesa za Republiku Hrvatsku i Dubrovačko - neretvansku županiju zbog svojih izuzetno važnih obilježja. Ima značajan prometnogeografski položaj i povoljna geografska obilježja, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj.

Prostor općine Ston je danas značajno tranzitno prometno područje s posebnim čvorišno - križnim prometno-geografskim značenjem. Tu se nalazi raskrižje cestovnih pravaca i prometnica u naselju Zaton Doli gdje se odvaja državna cesta oznake D-8 koja ide kao Jadranska magistrala u smjeru Dubrovnika i državna cesta oznake D-414 koja je u stvari pelješko - korčulanska cestovna magistrala.

U prostoru općine se razlikuju i ističu dvije prirodno - geografske cjeline: priobalno područje i središnja viša udolinska i brdovita unutrašnjost pelješkog poluotoka. Većina teritorija općine prostire se na poluotoku Pelješcu, dok je manji dio (područje naselja Zaton Doli) sastavni dio Dubrovačkog priobalja (Dubrovačkog ili u užem smislu Stonskog primorja), koji su međusobno povezani sa svega 1.350 m širokom Stonskom prevlakom. I iz toga slijedi "otočki", izolacijski i specifični karakter ovog poluotočkog pelješkog prostora.

U vrhu državnog interesa su vrijednosti i značenje prirodne i kulturno - graditeljske baštine u općini Ston. Prisutne su izuzetne prirodne ljepote i ima više različitih više ili manje atraktivnih krajolika i zaštićenih spomenika prirode. Od kulturno - graditeljske baštine najvrijednija su stara utvrđena naselja Ston i Mali Ston međusobno spojeni zidinama, ali ima i drugih spomenika ruralne arhitekture, profanih i sakralnih građevina i zaštićenih spomenika, pa sve do vrijednih ruralnih krajolika.

1.1.4.5.2. Temeljna postojeća namjena površina

Šumske i poljodjelske površine

Šuma ima više ekološku (protuerozijsku i zaštitnu) funkciju i turističko - rekreacijsku vrijednost, nego li što služi za gospodarsko korištenje. Prava mediteranska vegetacija : česvina - crnika, dalmatinski crni bor, makija, nisko žbunje, samoniklo ljekovito i aromatsko bilje, odražava ekološke prilike i najbolji je pokazatelj klimatskih i pedoloških prilika. Ona samo na većim visinama (iznad 350 m) prelazi dijelom u vegetaciju submediteranskih svojstava.

Ograničene površine plodnog zemljišta i bezvodica otežavali su razvitak poljodjelstva (više se razvijalo vinogradarstvo, maslinarstvo, te nešto voćarstvo, povrtlarstvo i ratarstvo, kao i proizvodnja duhana). Dopunsko i sezonsko zanimanje je bilo sakupljanje ljekovitog i aromatskog bilja. Prostrane pašnjačke površine bile su, više ranije nego danas, korištene za razvitak stočarstvo (koza, ovca). Posebno vrijedno plodno poljodjelsko zemljište su Brijesta polje i Stonsko polje, udoline Žuljane, pelješke Crne Gore i Ponikve, ali i neke manje plodne površine (polja, poljica, uvale, udoline) u blizini pojedinih naselja.

Pretežno stambene površine naselja

U ovu kategoriju namjene prostora ulaze izgrađene površine naselja.

Kako se u ovom području nije razvilo jače središte (u Stonu je živjelo svega 20,74% svih stanovnika općine) raspoređeni su stanovnici i domaćinstva po čitavom teritoriju i u većem broju naselja u različitim krajolicima, ali s izvjesnom prevagom u priobalnim naseljima (više od polovice svih stanovnika), odnosno ona su razmještena oko plodnih poljodjelskih površina (prvenstveno pelješke Crne Gore i Ponikava u unutrašnjosti poluotoka, odnosno oko Brijesta polja i Stonskog polja na priobalnim rubovima općine, kao i u samom priobalnom pojasu).

Površine namjenjene gospodarskim djelatnostima

Već se počela izgrađivati i razvijati **proizvodno - servisna - skladišna zona Stona**, površine oko 20 ha, smještena uz lokalnu cestu između Stona i Česvinice, gdje se već nalaze TS 35/10 kV, pogoni za preradu plastičnih masa, metaloprerađivački pogoni, prehrambena industrija (vinarija, solana), pogon malih gospodarskih proizvođača, skladišta i servisi, proizvodnja građevinske stolarije.

Na području općine prostornim planom Dubrovačko neretvanske županije planiraju se još dvije zone gospodarske namjene. Smještene su na lokalcijama Zabrdje (površine oko 15 ha) i Zamaslina (površine oko 7 ha) i namjenjene poslovnoj pretežito uslužnoj djelatnosti.

Površine namjenjene turizmu

Svi turistički sadržaji smješteni su u okviru površina namjenjenih pretežno stambenoj namjeni, odnosu u okviru građevinskih površina naselja.

Postoje, odnosno u korištenju su dva autokampa i to u Uvali Luka i uvali Prapratno.

Eksploatacija soli

Morska sol se eksploatira u Stonskoj solani još od Dubrovačke republike. Eksploatacijsko polje s bazenima za proizvodnju soli je smješteno u dnu Stonskog kanal, s njegove južne strane uz državnu cestu Ston-Orebić, s južne strane je ograničeno Stonskim poljem, a s južne strane brdskom padinom. Lokacija solane ne dopušta širenje eksploatacijskog polja koje se nije mijenjalo od 14 stoljeća. Proizvodnja se odvija na prirodni način, koristeći isključivo sunčevu toplinu u ljetnom razdoblju za isparavanje morske vode koja se sustavom ustava I kanala dovodi u bezene. Tehnološki proces je zastario, godišnja proizvodnja ovisi o vremenskim prilikama.

Marikultura

Čisto more s odgovarajućim osobinama bilo je temelj razvitku marikulture u Malostonskom zaljevu: uzgoj školjaka - prvenstveno kamenica i dagnji kao i kavezni uzgoj bijele ribe.

Lokacije na kojima je dodjeljena koncesija za uzgoj školjki su slijedeće: Težina, uvala Sutvid, uvala Česvinova, ispod Dube Stonske, Veliki škoj, rt Škrinjica, uvala Bijejavica, Crne stijene, Brijesta Dočine, zapadno od mosta na Bistrini, Pod Borićem, uvala Kuta, sjeverozapadno od Otoka života, Punta Luka, zapadni dio uvale Bijejavica, Ponta Vratušinak, Banja, Cilovac, Otok života, Uvala Žuronja, Luka Hodilje, Punta Krinica, Kabli, Pještata, Veliki Kabo, Božac, Bjelilo, Punta Nedjelja, Brijesta, sjeverno od otoka Banja, Ponta Grad, sjeverozapadno od otoka Banja, Bisaci Zaton Ložanj, južno od otoka Škrpun, sjeverozapadno od hridi Stupica, Stupica, Duba, južno od otoka Škrpun, uvala Brijesta, uvala Bisaci, uvala Banje.

Lokacije na kojoj je dodjeljena koncesija za uzgoj ribe je slijedeća: zapadno od otoka Tajan.

Uz lokacije na kojima je dozvoljeno bavljenje marikulturom određeni prostr na kopnu smatra se sastavnim dijelom tehnološkog procesa te je na njemu dozvoljen smještaj sadržaja neophodnih za funkcioniranje uzgajališta.

1.1.4.6. Ocjena stanja prirodnih vrijednosti i krajobraznih svojstvenosti kraja

1.1.4.6.1. Prirodne odrednice

Prostor općine Ston ima slična prirodno-geografska obilježja kao i drugi dijelovi Dubrovačke regije, Dalmacije i cjelokupnog Hrvatskog primorja. To je tipični bezvodni krški dinarski prostor s nešto većim i manjim plodnim površinama, dok u krajoliku dominiraju pošumljene, dijelom opožarene površine, oskudni pašnjaci i goli kamenjar. To je dio pravog i izrazitog hrvatskog mediteranskog prostora.

Općina Ston, kao dio poluotoka Pelješca, sastavni je dio hrvatskog dinarskog krša i zato sa sličnom građom i sastavom stijena te svojstvenim dinarskim smjerom pružanja sjeverozapad - jugoistok.

Svojstven je "dalmatinski" tip razvedene obale (oko 100 km) s brojnim kanalima, zatonima, uvalama s plažama, manjim otočićima, ali i kamenitim djelomično ili potpuno strmim nepristupačnim ili teže pristupačnim obalama.

Tektonska struktura ovog područja je u izvjesnoj mjeri labilna. Čitavo područje je pod utjecajem visoke seizmičke aktivnosti.

Bezvodica je svojstvena za veći dio poluotoka Pelješca, pa tako i općine Ston te ona nema stalnih vrela i vodenih tokova, osim nekoliko pronađenih i kaptiranih podzemnih izvora slabije izdašnosti, koji služe samo za lokalne potrebe. Problem opskrbe pitkom vodom je jedan od glavnih problema ovog područja.

More gotovo u cjelosti okružuje ovo područje. More je važno zbog aktivnosti i izvora prihoda stanovništva (ribarstvo, uzgoj školjaka, proizvodnja soli, turizam, rekreacija, pomorske prometne aktivnosti i drugo).

Ovo područje ima sve osobine ugodnog mediteranskog podneblja s naglašenim dugim, mirnim, toplim, suhim i vedrim ljetima .

Prava mediteranska vegetacija (česvina - crnika, dalmatinski crni bor, makija, nisko žbunje, samoniklo ljekovito i aromatsko bilje, a od kultura vinova loza, maslina, duhan, ostalo voće i povrće i drugo) odražava ekološke prilike i najbolji je pokazatelj klimatskih i pedoloških prilika. Ona samo na većim visinama (iznad 350 m) prelazi dijelom u vegetaciju submediteranskih svojstava. Šuma ima prvenstveno ekološku (protuerozijsku i zaštitnu) funkciju i turističko - rekreacijsku vrijednost, nego što služi za gospodarsko korištenje.

1.1.4.6.2. Stanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Na području obuhvata Prostornog plana uređenja općine Ston temeljem Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) razmjerno je malo posebno zaštićenih dijelova prirode.

Pod posebnom zaštitom su tri lokaliteta od kojih je najznačajniji Malostonski zaljev i Malo more zaštićeni kategorijom posebnog rezervata Odlukom Županijske skupštine (Sl.gl.DNŽ 9/02), te uvala Prapatno i uvala Vučina u kategoriji značajnog krajobraza.

Posebni rezervat

Posebni rezervat je prema Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, a osobito je znanstvenog značenja i namjene.

U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških svojti, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja i slično). U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati, radnje i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom.

Malostonski zaljev

Područje Malostonskog zaljeva i Malog mora pod posebnom je zaštitom u kategoriji posebnog rezervata prema Odluci o proglašenju područja malostonskog zaljeva i Malog mora posebnim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 9/02).

Malostonski zaljev zbog svog geografskog položaja, u odnosu na pučinski dio južnog Jadrana, prostrane srednjedalmatinske kanale, vode rijeke Neretve i klimatske uvjete, ima specifične ekološke značajke, što mu daje iznimnu vrijednost u Jadranskom i Sredozemnom moru.

Zbog vrlo uravnoteženih odnosa različitih utjecaja, te raznolikosti staništa i odnosa između broja vrsta i njihove brojnosti, ovaj akvatorij se može svrstati u najbogatija područja biološke raznolikosti u Sredozemnom moru. Ovo područje je ujedino i jedno od najvećih naših uzgajališta školjaka, što ne ugrožava prirodne karakteristike ovog izuzetno vrijednog lokaliteta.

Značajni krajobraz

Prema Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) značajni krajobraz je prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje, namijenjen odmoru i rekreaciji ili osobito vrijedni krajobraz. U značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen.

Uvala Prapatna

Slikovita uvala Prapatna na poluotoku Pelješcu stavljena je pod posebnu zaštitu 1975. godine i sukladno Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 34/65) u kategoriji rezervata prirodnog predjela. Istovjetna kategorija prema danas važećem Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) se zove značajni krajobraz. Odluku o proglašenju uvale Prapatno rezervatom prirodnog predjela donijela je Skupština općine Dubrovnik na 9. sjednici Vijeća udruženog rada i 9. Sjednici Vijeća mjesnih zajednica održanih 8.7.1975. (broj odluke:91-3098/1-75 od 8.7.1975.) Odluka je objavljena u "Službenom glasniku Dubrovačko-neretvanske županije" broj 6/75.

Rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode broj:UP/I-23-1975 od 8. rujna 1975. godine se određuje upis uvale Prapatno u registar posebno zaštićenih objekata prirode pod rednim brojem 354.

Duboka, dobro zaklonjena uvala nalazi se oko 3 km jugozapadno od Stona. Ima vrlo lijepu plažu (žalo s pijeskom) dugu oko 150 m. Jugoistočna i jugozapadna strma strana uvale bila je obrasla šumskim pokrovom (razvijena makija s alepskim borom). Na rtovima su slikovite vapnenačke stijene. U pozadini plaže se nalazi prostrani maslinik i vinogradi.

Uvala ima veliku prirodnoznanstvenu i estetsku vrijednost, a posebno značenje joj daje blizina Velikog i Malog Stona, koji nemaju prikladne plaže i kupališta.

Uvala Vučina

Na jugozapadnoj strani obale poluotoka Pelješca neposredno uz naselje Žuljana, nalazi se unutar zaljeva Žuljana uvala Vučina, koja je stavljena pod posebnu zaštitu 1975. godine sukladno Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 34/65) u kategoriji rezervata prirodnog predjela. Istovjetna kategorija prema danas važećem Zakonu o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) se zove značajni krajobraz.

Odluku o proglašenju uvale Vučina rezervatom prirodnog predjela donijela je Skupština općine Dubrovnik na 9. sjednici Vijeća udruženog rada i 9. sjednici Vijeća mjesnih zajednica održanih 8.7.1975. (broj odluke:91-3098/1-75 od 8.7.1975.) Odluka je objavljena u "Službenom glasilu Dubrovačko-neretvanske županije" broj 6/75.

Rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode broj:UP/I-24-1975 od rujna 1975. godine se određuje upis uvale Vučina u registar posebno zaštićenih objekata prirode pod rednim brojem 355.

Slikovita uvala Vučina čini cjelinu s otočićem Kosmačem. Izgrađena od krednih vapnenaca i dolomita. Na južnim obroncima uvale prema rtu Lenga se nalazi šuma alepskog bora uz koju je mjestimice razvijena i makija. Na sjevernom rtu prema uvali Mala Vučina i uvali Žuljana se ističu uz samu obalu geomorfološki interesantni oblici stijena i kamenja.

Veliku vrijednost uvale Vučina predstavljaju dvije pješčane plaže dužine cca 150 m i 50 m: na platou se nalaze poljoprivredne kulture (vinogradi i maslinici).

1.1.4.7. Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa

1.1.4.7.1. Povijesne odrednice

Duga je povijest i naseljenost ovog pelješkog prostora. Iz pretpovijesti su u prostoru vidljive gomile i ostaci gradina, ali postoje i neka rimska nalazišta. Zatim je bio pod vlasti Bizanta, oko IX. stoljeća tu su vladali Neretljani, a zatim je sastavni dio zahumske kneževine. Starije mu je ime Rhatanae Chersonesus, a naselje na mjestu današnje Stona nazivalo se Pardua (Stamnes, Stagnum, Turris Stagni). Srednjovjekovni je naziv poluotoka Pelješca bio Stonski Rat ili samo Rat. Iz tog starokršćanskog i predromanskog razdoblja, kada je Ston bio sjedište biskupije, ostali su arheološki i arhitektonski tragovi u ovom prostoru. Stari Dubrovčani su veoma rano otkrili njegovo značenje i zato su kupili čitav poluotok, koji je tako u razdoblju 1333. - 1808. u sastavu Dubrovačke Republike. Od tada je ovo područje stalno usko povezano s Dubrovnikom. Dubrovčani grade i utvrđuju Ston na današnjem mjestu. Stonska utvrđenja su jedno od najvećih starih utvrđenih kompleksa na istočnoj obali Jadrana, izgrađivana u razdoblju 1333. - 1506. U samom Stonu su se nalazili, među ostalima, knežev dvor, zgrada kancelarije Dubrovačke Republike, zgrade glavne straže i bivše biskupije, škola, ubožnica, nahodište (sirotište) i druge potrebne i važne građevine (crkve, samostani, palače i drugi sadržaji), svjedoci značenja ovog područja i njegovih naselja u tom vremenu.

1.1.4.7.2. Registrirana kulturna dobra

1) Povijesne cjeline ili dijelovi cjelina

1. Ston – urbana cjelina
2. Mali Ston – urbana cjelina
3. Gradske zidine i utvrde

2) Pojedinačna nepokretna kulturna dobra

Sakralne građevine

1. Ston – povijesna jezgra – Samostan i crkva Sv. Nikole
2. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Ivana
3. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Petra
4. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Martina

5. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Marije Mandaljene
6. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Stjepana
7. Ston – stonsko polje – crkva Gospe od Lužina
8. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Srđa

Građevine stambene i javne namjene

1. Ston – povijesna jezgra – Kancelarija Dubrovačke Republike

1.1.4.7.3. Preventivno zaštićena kulturna dobra

1) Povijesne cjeline ili dijelovi cjelina

1. Ston – Solana sa skladištima soli

2) Pojedinačna nepokretna kulturna dobra

Sakralne građevine

1. Ston – povijesna jezgra – Crkva Sv. Vlaha
2. Ston – povijesna jezgra – Crkva Sv. Liberana
3. Ston – Na Glavici – Crkva Sv. Mihajla
4. Ston – stonsko polje – Crkva Sv. Trojice
5. Ston – stonsko polje – Crkva Navještenja
6. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Andrije
7. Ston – stonsko polje – ostaci crkve Sv. Matije
8. Ston – podno Humca – Kompleks Samostana i crkve sv. Kuzme i Damjana s grobljem
9. Ston – Supavlo – Crkva Gospe od Zamirja
10. Broce – povijesna jezgra – Kompleks Dominikanskog samostana
11. Broce – na uzvisini zapadno od Broca – Crkva Svih Svetih s grobljem
12. Broce – Hrasno – Crkva Sv. Tome
13. Broce – Kobaš – Crkva Sv. Antuna
14. Broce – Jeljinjak – Crkva Sv. Ivana
15. Česvinica – u polju podno naselja – Crkva Sv. Nikole s grobljem
16. Duba Stonska – uzvisina poviše naselja – Crkva Sv. Nikole s grobljem
17. Hodilje – uz cestu povišenaselja – Crkva Sv. Ivana Krstitelja
18. Mali Ston – povijesna jezgra – Crkva Sv. Antuna Opata
19. Metohija – na uzvisini poviše naselja – Crkva Gospe od Davida
20. Metohija – Gornje selo – Crkva Sv. Filipa i Jakova s grobljem
21. Sparagovići – na platou poviše ceste – Crkva Sv. Đurđa
22. Sparagovići – ispod ceste – Župna crkva Sv. Ivana Krstitelja s grobljem
23. Sparagovići – Crkva Sv. Nikole
24. Zaton Doli – Crkva Sv. Petra i Pavla s grobljem
25. Zaton Doli – Mali Voz – Crkva Svih Svetih
26. Zaton Doli – Zamaslina – Crkva Sv. Mihajla s grobljem
27. Zaton Doli – Konštari – Crkva Sv. Šimuna
28. Žuljana – Crkva Gospe od sedam žalosti

Građevine stambene i javne namjene

1. Ston – povijesna jezgra – Knežev dvor
2. Ston – povijesna jezgra – Biskupska palača
3. Ston – povijesna jezgra - palača Sorgo
4. Ston – povijesna jezgra – Gradska luža
5. Broce – Kobaš – kompleks ljetnikovca Betondić 6
6. Mali Ston – povijesna jezgra, luka – Arsenal
7. Mali Ston – povijesna jezgra, luka – Slanica
8. Mali Ston – povijesna jezgra, luka – Kaše
9. Zaton Doli – Stambeno gospodarski kompleks Roko-Jerković
10. Zaton Doli – Stambeni objekt Konjuh

3) Arheološke zone i arheološki lokaliteti

1. Metohija – niz Gomila od Metohije do Sparagovića
2. Žuljana, otočić Lirica - potonuli ratni brod (torpedni čamac) "S"-57

1.1.4.7.4. Evidentirana kulturna dobra

1) Povijesne cjeline ili dijelovi cjelina

1. Boljenovići / Boljenovići, Lučići
2. Brijesta / Brijesta, Baldasan, Donje selo, Gornje selo, Bogičevići, Žuronja
3. Broce / Broce, Bižanj, Hrasno, Kobaš, Pešev do, Pržina,
4. Česvinica / Česvinica, Indija, Krešići, Kuta, Perović (Perići)
5. Dančanje / Dančanje, Prčevići, Šatare, Bautovići, Radetići
6. Duba Stonska
7. Dubrava / Donja Dubrava, Gornja Dubrava, Luka, Blaževo, Pjestara, Kabo
8. Hodilje / Hodilje, Malo Selo
9. Luka / Luka, Rusan
10. Metohija / Metohija, Gornje Selo, Radovini
11. Putnikovići / Putnikovići, Balanovići, Đuračići, Prisoje, Zaradeže, Koraći
12. Sparagovići / Sparagovići, Krstići, Kvestići, Ledinići, Vodopije, Marići
13. Tomislavovac / Tomislavovac, Kozo, Ruskovići, Vukotići, Ivušići
14. Zabrdje / Zabrdje, Dedovići, Peškure, Pinčevići, Radići
15. Zaton Doli / Zaton Doli, Donji Zaton, Gornji Zaton, Drpić, Konštari, Mali Voz, Šeralije, Zamaslina
16. Žuljana / Žuljana, Kraj, Jeići, Korta, Kurtele, Pirčići, Pozirine, Račići

2) Pojedinačna nepokretna kulturna dobra

Sakralne građevine

1. Boljenovići – Crkva Sv. Petra
2. Brijesta – Crkva Sv. Liberana s grobljem
3. Broce – Crkva sv. Jeronima
4. Dančanje – Crkva Sv. Mihajla s grobljem 1
5. Dubrava – Crkva Sv. Mihovila s grobljem
6. Luka – Crkva Sv. Vida s grobljem
7. Luka, Rusan – Crkva Sv. Marije (Male Gospe)
8. Mali Ston – Crkva Sv. Ane s grobljem
9. Putnikovići – Crkva Sv. Marije Magdalene
10. Putnikovići – Crkva Gospe od Rozarija s grobljem
11. Sparagovići – Crkva Sv. Marka
12. Tomislavovac – Crkva Sv. Ane
13. Tomislavovac – Crkva Sv. Trojstva
14. Zabrdje – Crkva Sv. Marije Magdalene
15. Žuljana – Crkva Sv. Julijana
16. Žuljana – Crkva Sv. Martina s grobljem
17. Žuljana – Crkva Sv. Nikole

Građevine stambene i javne namjene

1. Brijesta - Donje selo – kompleks Kaboga s kulom
2. Putnikovići - Balanovići – stranj Gundulić
3. Zaton Doli – Mali Voz – Ljetnikovac obitelji Vlajki

3) Arheološke zone i arheološki lokaliteti

1. Ston - Limitacija stonskog polja
2. Ston – Kasnoantička osmatračnica na brdu Sv. Ilije
3. Ston – Gradina, Humac
4. Ston – Gradina, Gradac
5. Ston – Željeznodobna nekropola, Privlaka
6. Brijesta – područje oko crkve Sv. Liberana – villa rustica
7. Brijesta – gomila – na brežuljku Jegulja
8. Brijesta – gomila – Straža
9. Brijesta – gomila – Nagrac
10. Česvinica – neolitski lokalitet – Spilja Gudnja
11. Česvinica – Gradina
12. Česvinica - niz gomila – Porače, Brežina, Točila, Kuta
13. Dančanje – gomila – Mali Gradac
14. Dančanje – gomila – Veliki Gradac
15. Mali Ston – Crkvine – ostaci sakralnog objekta

16. Metohija – niz gomila
17. Sparagovići – niz gomila
18. Tomislavovac – dvije gomile
19. Zabrdje – gomila
20. Zabrdje – Gradina, Velike stine – Dedovići
21. Zaton Doli – Zamaslina – ruševine kasnoantičkog zida
22. Zaton Doli – Zamaslina – gomile
23. Zaton Doli – Mali Voz – niz gomila
24. Žuljana – Gomile Vrsi – prapovijesni lokalitet, na brdu Sv. Ivan
25. Žuljana – villa rustica – Ilijin potok
26. Žuljana – villa rustica – Korta
27. Žuljana – otočić Lirica – Hidroarheološki lokalitet – kasna antika

4) Područja kultiviranog krajobraza i prostornih sklopova

1. Ston - Stonsko polje
2. Ston - Glavica sv. Mihajla
3. Boljenovići – Metohija – Sparagovići - šire područje Ponikava

1.1.4.7.5. Groblja

Naselje Boljenovići	- mjesno groblje Sv. Ciprijana
Naselje Brijesta	- mjesno groblje Sv. Liberana
Naselje Broce	- mjesno groblje Svih svetih
Naselje Česvinica	- mjesno groblje Sv. Nikole
Naselje Dančanje	- mjesno groblje Sv. Mihajla
Naselja Duba Stonska	- mjesno groblje Sv. Nikole
Naselje Dubrava	- mjesno groblje Sv. Mihovila
Naselje Hodilje	- mjesno groblje Sv. Vida
Naselje Mali Ston	- mjesno groblje Sv. Ane
Naselje Putniković	- mjesno groblje Gospe od Rozarija
Naselje Sparagovići	- mjesno groblje Sv. Ivana
Naselje Ston	- mjesno groblje Sv. Kate
Naselje Zaton Doli	- mjesno groblje Sv. Petra-Zamaslina - mjesno groblje Sv. Mihajlo-Zaton Doli
Naselje Žuljanja	- mjesno groblje Sv. Martina

Načelno, postojeća groblja zadovoljavaju, ali će ih tokom vremena trebati proširiti.

1.1.4.7.6. Smjernice

Kroz dugi niz godina došlo je do degradacijskih procesa na kulturnog baštini. Kroz povijest se mogu promatrati razlozi istih.

Urbanizacija tijekom 19. i 20 stoljeća je bitno izmjenila način života i rada u povijesnim urbanim i ruralnim cjelinama. Povećan je broj stanovništva, poboljšani su sanitarni i radni uvjeti i sve je to dovelo do degradacijskih procesa.

Krajem 20. stoljeća je do daljnje degradacije došlo zbog bespravne izgradnje na spomenicima kulturne baštine.

Jedan od elemenata koncepta održivog razvoja je i razvoj uz uvažavanje zatečenih vrijednosti prihvatnog kapaciteta prostora i okoliša koji uključuje i zaštitu identiteta krajolika i drugih prirodnih vrijednosti i posebnosti. U daljnjem razvoju ne smiju se stoga dovesti u opasnost prirodne, ambijentalne i druge vrijednosti prostora, pa se u tom smislu utvrđuju slijedeći ciljevi zaštite :

- planskim mjerama osigurati zaštitu vrijednih područja, morske obale, šumskih i rekreacijskih površina, te zona i pojedinačnih lokaliteta spomeničke baštine,
- formulirati mjere aktivne zaštite i gospodarenja vrijednim i zaštićenim prostorima u cilju osiguranja njihova održavanja i uređivanja,
- podsticati racionalniju organizaciju prostora u smislu stimuliranja razvoja koji zgušnjava unapređuje postojeću, uglavnom rezidencijalnu strukturu naselja, uz integriranje društvenih i javnih sadržaja, te turističko ugostiteljskih sadržaja i drugih poslovnih sadržaja.
- afirmirati kulturno-povijesne i ambijentalne vrijednosti u prostoru, uz unapređenje korištenja povijesnih jezgri naselja kao urbanih ishodišta razvoja.

1.1.4.8. Temeljne ekološke svojstvenosti

Zbog bogate prirodne i kulturne baštine, biti će potrebno neprekinuto i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređenje prirodnog, kultiviranog krajolika, kao i mjere za sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš.

Potrebno je sustavno poboljšavati, čuvati i unapređivati okoliš na načine:

- izgradnjom sustava kanalizacije sa uređajima za pročišćavanje,
- spriječiti mogućnost areozagađenja,
- smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koji onečišćuju tlo,
- štitiiti kulturne, prirodne i krajoobrazne vrijednosti,
- čuvati prirodna bogatstva i izvore.

Naročito voditi računa o ugroženim prostorima kao što su:

- prostori, u kojima je ugroženo tlo: zemljišta (koja se obrađuju) uz magistralne ceste zagađena teškim metalima, zagađenje kemijskim preparatima koja se koriste u poljoprivredi, te tla ugrožena erozijom.
- obalni pojas mora uslijed ispuštanja otpadnih voda bez prethodnog pročišćavanja.
- prostori, osobito uz obalu, napadnuti bespravnom izgradnjom protivno prostornim planovima, u kojima je došlo do ugrožavanja prirodne, a ponegdje i kulturne baštine.

Mjere zaštite zraka, mora i tla provoditi će se:

- osiguravanjem uvjeta za kontinuirano vođenje katastra emisija u okoliš te mjerenje imisija na ugroženim područjima u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša i posebnim propisima,
- izborom tehnologija u novim radnim zonama kojima se minimiziraju negativni utjecaji na okoliš,
- obvezom sanacije svih postojećih izvora onečišćivanja okoliša,
- striktnim poštivanjem načela da onečišćivač snosi troškove nastale u vezi s onečišćivanjem, troškove sanacije i pravične naknade štete,
- obvezom formiranja zaštitnih zelenih pojaseva uz prometnice državnog i županijskog ranga,
- izgradnju kanalizacijskog sustava ,
- odvođenjem otpadnih voda izvan zone zaštite voda.

1.1.4.9. Prometna i komunalna infrastruktura

1.1.4.9.1. Promet

Cestovni promet

Prostor općine Ston je od posebnog državnog i nacionalnog geostrateškog interesa za Republiku Hrvatsku i Dubrovačko - neretvansku županiju zbog svojih izuzetno važnih obilježja. Ima značajan prometnogeografski položaj i povoljna geografska obilježja, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj. Prostor općine Ston je danas značajno tranzitno prometno područje s posebnim čvorišno - križišnim prometno-geografskim značenjem.

Državne ceste:

- D –8 državna cesta Ploče-Dubrovnik
- D- 414 Ston-Orebić
- D-.416 D-414 - Prapratno

Najveći problemi su loši tehničko-prometni uvjeti (loši spojevi, dugi uzdužni nagibi, veliki broj krivina) koji stvaraju probleme u sigurnosti odvijanja prometa. Državna cesta D-414 tkz. Pelješka cesta svojim dotrajalošću, malom širinom, velikim brojem krivina sa malim radijusima i sa nekoliko dosta konfliktnih dionica predstavlja veliko ograničenje u povezivanju poluotoka Pelješca s kopnom.

Županijske ceste:

- Ž – 6231 Luka-Hodilje-Ston
- Ž – 6226 Žuljana-Dubrava

Županijske ceste su također u jako lošem stanju.

Lokalne ceste:

- L – 69030 Brijesta-D-414
- L – 69038 Duba Stonska-Luka
- L – 69056 Ston(D-414)- Broce
- L – 69039 Česvinica-Ston (Ž-6231)
- L – 69066 Ston (D414) – Marinica – Donta Doli (D8)

Pomorski promet.

U općini Ston redoviti pomorski promet odvija se na liniji Prapratno - Sobra.

Luke otvorene za javni promet na području općine Ston su:

- Brijesta, Broce, Hodilje, Luka, Prapratno, Ston, Mali Ston i Žuljana.

Zračne veze

Sada se koristi postojeća zračna luka u Dubrovniku, a u budućnosti će to biti zračna luka na Korčuli, odnosno heliodron koji se planira na Pelješcu.

Granični prijelaz

Obzirom da je općina Ston općina koja graniči s Federacijom Bosne i Hercegovine postoji i granični prijelaz II. kategorije **Zaton Doli-Neum 2**.

1.1.4.9.2. Pošta i telekomunikacije

Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije je u potpunosti izgrađena i optimalna je obzirom na razmještaj stanovništva.

Telekomunikacijski promet se odvija preko tranzitne centrale u Dubrovniku na koju su vezane automatske telefonske centrale pojedinih naselja poluotoka Pelješca.

1.1.4.9.3. Elektroopskrba

Elektroenergetsku mrežu na području općine Ston čine objekti napona 35, 10 i 0,4 kV.

Cijelo područje Pelješca napaja se s 35/10 kV trafostanica. Pojna točka je za sve trafostanice na Pelješcu trafostanica 110/35 kV "Ston" instalirane snage 40 MVA.

Preko prostora općine Ston, položene su trase 110 KV dalekovoda, iz razloga snabdjevanjem električnom energijom cijelog poluotoka Pelješca i susjednih otoka.

Položene su trase:

- DV 110 kV Neum-Ston
- DV 110 kV Komolac-Ston
- Dv 110 kV Blato-Ston.

Paralelno sa polaganjem trase 110 kv dalekovoda položene su i trase 35 kv dalekovoda za potrebe snabdjevanja općine Ston i susjednih općina.

1.1.4.9.4. Vodno gospodarstvo

Vodoposkrba

Bezvodica je svojstvena za veći dio poluotoka Pelješca, pa tako i općine Ston te ona nema stalnih vrela i vodenih tokova, osim nekoliko pronađenih i kaptiranih podzemnih izvora slabije izdašnosti, koji služe samo za lokalne potrebe. Problem opskrbe pitkom vodom je jedan od glavnih problema ovog područja.

Ston sa bližim naseljima (Mali Ston, Hodilje, Luka, Stonska Duba, Broce, Prapratno) ima riješenu vodoposkrbu.

Vodovod se opskrbljuje sa izvorišta Studenac u Stonskom polju. Sadašnji kapacitet izvorišta (10 l/s) ne zadovoljava. Detaljnim hidrogeološkim ispitivanjima na izvoru "Okno" potvrđene su nove količine vode 15 l/s koje bi zadovoljile potrebe područja.

Kanalizacija i odvodnja

Kanalizacijski sustav Neum-Mljetski kanal je izgrađen zbog zaštite Malostonskog zaljeva od daljnjeg onečišćenja otpadnim vodama grada Neuma i ostalih naselja smještenih uz obalu: Zamasline, Malog Stona, Hodilja, Luke, Dube, Komarne, Duboke i Kleka. Kapacitet sustava je 220 l/s, od čega je za područje Stona osiguran kapacitet od 40l/s.

Prikupljene otpadne vode Neuma se dugim gravitacijskim kolektorom položenim uz Jadransku magistralu dovode do dozažnog bazena izgrađenog na poziciji gdje je Malostonski kanal najuži. Otpadne vode se dalje odvođe gravitacijskim kolektorom položenim uz cestu Ston-Hodilje-Duba do distribucijske komore "Ston", te tlačnim kolektorom preko Stonskog poljka do uređaja za čišćenje u tunel "Prapratno". Pročišćene otpadne vode se gravitacijskim kolektorom provedenim kroz tunel i obalom uvale Prapratno oprebacuju u poziciju podmorskog ispusta kojim se upuštaju u otvoreno more kod Mljetskog kanala.

Tijekom rata je uređaj pretrpio veća oštećenja što je rezultiralo ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u more.

Na sustav je priključena općina Neum, pa se i dalje javljaju onečišćenja Malostonskog zaljeva od otpadnih voda naselja u općini Ston.

Zaštita od voda

Stonsko polje smješteno sjeverozapadno od Stona i solane djelomično je hidromeliorirano na površini od 83,5 ha, a leži na nadmorskoj visini od 1,60 do 7,50 m. Radi odvodnje bujičnih voda Perunskog potoka, brdskih voda i vlastitih voda polja izvedeni su kanali koji predstavljaju ogranke Perunskog potoka. Sjeverni ogranak obilazi solanu na sjevernom dijelu i utječe u Stonski kanal kod pristaništa. Južni ogranak obilazi solanu sjužne strane i izliva se u Stonski kanal.

Za zaštitu Lužina najnižeg dijela polja koje su bile stalno zamočvarene i izložene salinizaciji zbog utjecaja mora i podzemnih voda izgrađen je lateralni kanal uz južnu granicu solane. Prikupljene procjene vode iz solane i oborinske vode neposredno slijeva se preko crpne postaje prebacuju u južni ogranak voda Perunskog potoka.

Na području Općine Ston osim toga postoji niz povremenih bujičnih vodotoka koji imaju karakter javnog vodnog dobra ili vodnog dobra i od kojih su najznačajniji Žuljana, Zamijače, Brijesta, Zabrdje, Boljenovići, Žukovica, Dobra Stonska, Zancum, Studenac i Broce. Zbog njihovog izrazitog erozijskog djelovanja, veće se količine nanosa iz gornjeg dijela sliva pronose i talože u nižim dijelovima.

Utjecaj vegetacijskog pokrivača, prvenstveno šuma, zatim travnjaka i mnogih višegodišnjih kultura je vrlo značajan za režim otjecanja i razvoj erozijskih procesa te je potrebno voditi računa o održavanju vegetacijskog pokrivača u bujičnom slivu. Biološki radovi na zaštiti od štetnog djelovanja bujica obuhvaćaju održavanje zelenila u slivnom području, krčenje raslinja i izgradnju i održavanje terasa.

Zaštita od štetnog djelovanja povremenih tokova bujičnih voda kao što je ispiranje, erodiranje ili odronjavanje zemljišta i drugih sličnih štetnih pojava ili poremećaja u vodnom režimu, provesti će se poduzimanjem odgovarajućih mjera zaštite i izvedbom zaštitnih radova, te gradnjom i održavanjem regulacijskih i vodu građevina.

Izgradnjom i uređenjem naselja postojeći bujični kanali postaju glavni odvodni kolektori oborinskih voda s urbaniziranih područja te površinskih voda s ostalih dijelova slivnog područja.

1.1.4.9.5. Postupanje s otpadom

Na području općine Ston o zbrinjavanju otpada brine se općina Ston. Nema nelegalnih lokacija odlaganja otpada.

1.1.4.10. Mogućnosti i ograničenja prostornog razvoja i uređenja

1.1.4.10.1. Demografski procesi, promjene i ograničenja

Negativni demografski procesi u općini Ston tijekom čitavog 20 stoljeća (smanjenje prirodnog priraštaja i nastupanje prirodnog pada stanovništva, emigracija, depopulacija, starenje stanovništva, porast staračkih domaćinstava i drugo), koji su bili posljedica društvene i gospodarske nerazvijenosti ovog kraja, utjecali su da su demografski problemi postali ograničavajući čimbenik u razvitku ove općine.

Takva loša demografska slika i nepovoljno demografsko stanje iskazani popisom 2001. odraz su posljedica Domovinskog rata (1991-1995.) na području Hrvatske, ali i susjedne Bosne i Hercegovine te zbog posljedica potresa u ovom prostoru 1996. godine. Tijekom Domovinskog rata stanovništvo je bilo dijelom prognano (tako je 1992. iz naselja u ovoj općini bilo izbjeglo oko 620 osoba ili oko 25% svih stanovnika općine) te bilo privremeno smješteno dijelom u istoj općini (oko 160 ili 25% prognanih, a njima se privremeno bilo priključilo u ovoj općini i oko 80 prognanika i izbjeglica iz drugih područja), a dijelom (oko 460 ili 75% prognanih) u gradu Dubrovniku i po cijeloj zemlji, pa i u inozemstvu. Nakon potresa iz 1996. ponovno je znatan broj stanovnika, ove općine, osobito iz gradića Stona, morao napustiti svoje domove i privremeno se smjetiti u kamp prikolice ili u neka obližnja turistička naselja. Mnogi od njih se još nisu vratili svojim kućama, jer je obnova još u tijeku, a ima i takvih koji su se definitivno iselili iz ovog područja, bilo u Dubrovnik ili negdje drugdje u zemlji, pa i u inozemstvo. Točne brojke je teško utvrditi, jer se stalno mijenjaju, obzirom da je proces obnove naselja i vraćanja stanovništva još uvijek u tijeku.

Tako se smatra da je većina stanovnika koja je 1991. godine radila i živjela u inozemstvu (211), tamo nastavila živjeti (vratila se samo jedna obitelj). U razdoblju 1991.-2001. nastavljeni su negativni procesi u prirodnom kretanju stanovništva u općini Ston, te je zbog većeg broja umrlih nego rođenih, iskazan prirodni pad za oko 90 stanovnika. Procjenjuje se da je u tom osmogodišnjem razdoblju, zbog posljedica Domovinskog rata i potresa, iz područja općine Ston iselio manji broj njegovih stanovnika, ali je istovremeno i doselilo nešto prognanih Hrvata iz susjednih država (oko 15 obitelji s oko 20-tak osoba).

Na temelju takvih podataka, pretpostavki i procjena može se zaključiti **da danas** u naseljima općine Ston **živi oko 2.500 stanovnika** u zemlji. Svi ti nemili događaji ostavili su duboki negativni trag i posljedice na demografske tijekove i strukture u ovom području, te se može smatrati da je bio nastavljen proces depopulacije ili izumiranja nekih naselja, prvenstveno onih u najugroženijim, najnerazvijenijim i najizoliranijim dijelovima općine.

1.1.4.10.2. Problemi u razvitku gospodarskih i društvenih funkcija naselja

Dugogodišnja nerazvijenost i nedjelotvornost gospodarskih i društvenih funkcija u naseljima općine Ston još je više naglašena zbog posljedica Domovinskog rata i posljednjeg razornog potresa, ali i zbog brojnih šumskih požara. Brojni raniji negativni procesi, trendovi, promjene, nedostaci i problemi pogoršali su se i još više došli do izražaja zbog ratnih šteta i potresnih rušenja i oštećivanja objekata, višegodišnje isključenosti pojedinih sustava i djelatnosti iz funkcije, gospodarske stagnacije, mirovanja i propadanja u ovom tranzicijskom razdoblju pretvorbe vlasništva i nedovršenosti tih tijekova u gospodarstvu, što je dovelo do gubljenja identiteta, prekidanja nekih pozitivnih stremljenja, izgubljenih prihoda i neostvarene dobiti u gospodarstvu, osobito u nerazvijenim i naročito ugroženim dijelovi općine.

Nije zato lako utvrditi ili procijeniti pravu i potpunu veličinu ratnih i potresnih šteta u naseljima ove općine. Tako je 9 samostalnih naselja (Ston, Broce, Česvinica, Duba Stonska, Hodilje, Luka, Mali Ston, Metohija i Zaton Doli) na razne načine i različitog intenziteta stradalo i oštećeno zbog neprijateljske agresije, što je još više potencirano posljedicama katastrofalnog potresa iz 1996. godine. Razorenost naselja u općini Ston po kategorijama oštećenja pokazuje da su naselja pripadala I., II. i III. kategoriji oštećenja, ali se stanje znatno pogoršalo nakon razornog potresa i njegovim posljedicama u naseljima, osobito u gradiću Stonu. Obnova stanova i kuća u svakom slučaju će popraviti ne samo sadašnje teško stanje nego i ranije nedostatke u stambeno-komunalnom fondu i standardu života stanovnika tog kraja.

Velike su štete i negativne posljedice na gospodarskim i javnim objektima i sadržajima, od kojih se neki još nisu ni počeli obnavljati, nije izvršena pretvorba vlasništva, nalaze se potpuno izvan funkcije. Tome je potrebno dodati da su bili još oštećeni i devastirani brojni objekti infrastrukture te prirodne i graditeljske baštine. Nešto od toga je već obnovljeno, neki se objekti još obnavljaju, dok neki čekaju bolje prilike da se počnu obnavljati. Iz svih tih razloga opažaju se i osjećaju u životu ovog kraja nedostaci i u mreži i razvijenosti središnjih i ostalih naselja. Posebni prostorni problemi i konflikti mogu nastupiti zbog konfiguracije terena, ograničenog prostora i seizmičnosti na nekim mjestima, zbog potrebe čuvanja plodnog poljodjelskog zemljišta i drugih prirodnih resursa (na pr. more, obala pogodna za kupanje, pijesak - pržina na lokaciji Pržina, gdje su velike mogućnosti razvitka turizma i sl.), kao i zaštićenih objekata graditeljskog nasljeđa. U rješavanju tih problema i konflikata treba biti veoma pažljiv i spiječiti devastaciju vrijednosti ovog kraja, odnosno te vrijednosti treba iskoristiti u funkciji razvitka ovog područja.

1.1.4.10.3. Razvitak procesa urbanizacije na prostoru općine Ston u kontekstu Dubrovačko-neretvanske županije

U Donjoneretvanskom kraju se stvorila uska i uzdužna okosnica urbanizacije i razvojno područje Ploče - Opuzen - Metković, spajajući u jednu razvojnu cjelinu jadranski i neretvanski razvojni pravac s ta tri istaknuta razvojna središta.

Neke nove pozitivne tendencije u do sada slabijem razvitku procesa urbanizacije i izgradnje razvojnih središta duž poluotoka Pelješca i jači razvitak ovih procesa na otoku Korčuli ukazuju da se i na tom izduženom i uskom poluotočko - otočkom području događaju neke suvremene pozitivne promjene u preobražaju tog područja unutar kojega **jačaju središta kao što su Ston i Orebić na poluotoku Pelješcu**, a Korčula, Blato i Vela Luka na otoku Korčuli.

Ove uzdužne i uske okosnice urbanizacije i razvitka u Dubrovačko - neretvanskoj županiji spontano su nastale, za sada su još isprekidane, nejednako urbanizirane, nedovoljno razvijene, slabo međusobno povezane, ali u svakom slučaju to je pozitivna novija tendencija širenja procesa urbanizacije i društveno - gospodarskog razvitka u ovom najjužnijem hrvatskom prostoru.

O tome treba voditi računa kod utvrđivanja prostorno - strukturnog modela razvitka unutar područja Dubrovačko - neretvanske županije i pojedinih njezinih jedinica lokalne samouprave, pa tako i **općine Ston**.

U okviru razmatranja budućeg društvenog, gospodarskog, demografskog i prostornog razvitka Republike Hrvatske i njezinih pojedinih područja smatra se da treba predvidjeti **daljnje širenje procesa urbanizacije u prostoru Dubrovačko-neretvanske županije, pa tako i na području općine Stona**. Treba se nastaviti **dubrovački primjer preobrazbe tog prostora**, ne zbog razvitka industrije, nego prvenstveno pod utjecajem turizma i drugih tercijarnih i kvartarnih djelatnosti.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Opći cilj županijskog značaja je integralno planiranje i uređivanja prostora na načelima održivog razvoja, aktivno primjenjujući principe i raspoložive mjere zaštite prostora.

Posebni ciljevi županijske razine koji se posebno tiču općine Ston su:

- osiguranje prostora i lokacija za objekte i sadržaje državnog i županijskog značaja, prije svega značajne objekte prometne infrastrukture (rekonstrukcija državne ceste D-414, kao i razmatranje alternativnog koridora prometnice sa mostom Pelješac-Klek, odnosno brze ceste). Zahvati u prostoru koji se odnose na izgradnju prometne infrastrukture moraju se razmatrati i sa stanovišta zaštite kulturne baštine kao i njihova uklapanja u krajolik,
- osiguranje kvalitetne zaštite obalnog mora,
- osiguranje zaštite šuma i poljoprivrednog zemljišta,
- osiguranje zaštite prirodne baštine – vodeći računa o postojećim zaštićenim dijelovima prirode, kao i prostornim planovima predložiti nove dijelove prirode za stavljanje pod zaštitu,
- osiguranje zaštite graditeljske baštine – urbane cjeline Ston, urbane cjeline Mali Ston, ruralne cjeline Metohija, kao i pojedinačnih spomenika.

Proces urbanizacije i razvoj naselja ukazuju na nužnost razvitka urbanih zajednica. Na području općine status općinskog središta ima Ston.

Infrastrukturno opremanje naselja općine jedan je od primarnih ciljeva koji se moraju realizirati u slijedećem razdoblju. Komunalnu opremljenost naselja karakteriziraju s jedne strane zadovoljavajuća razina elektroopskrbe, telekomunikacija i vodoopskrbe, a s druge strane nedostaci lokalne prometne mreže koja je nedostatna i s neadekvatnim elementima, te nepostojanje sustava odvodnje. Stoga je za izgradnju i uređivanje prostora prioritetno planiranje i izgradnja lokalne mreže, sustava odvodnje i vodoopskrbe. Pored toga u naseljima razvoj ulične mreže zahtjeva i urbani standard.

Jedno od obilježja prostornog razvoja općine Ston su uz demografske teškoće i teškoće opremanja i uređivanja građevinskog zemljišta kao priprema za njegovu izgradnju.

Postojeća parcelacija i nasljeđene javno prometne površine su nedostatne i neprilagođene potrebama suvremenog razvoja te zahtjevaju značajnije intervencije prije svega kroz planiranje i izgradnju odgovarajućih javno prometnih površina.

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA, NASELJA, POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

Uzdužna razvučenost relativno uskog primorskog područja jugoistočnog dijela Južnog Hrvatskog primorja, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije, ali i pojedinih jedinica lokalne samouprave, zbog neposredne blizine državne granice i pružanja uskog priobalnog pojasa između obale i državne međe, kao i uzdužnog pružanja i relativno male širine poluotoka Pelješca i otoka Korčule u ovoj županiji, nameću izbor prostornog modela u usmjeravanju procesa urbanizacije i razvitka naselja, odnosno oblik uzdužnog policentričnog urbanog razvitka u ovom prostoru. Ovaj je prostor međusobno povezan važnom i vitalnom cestovnom prometnicom Jadranskom turističkom cestom i magistralnom cestovnom prometnicom preko poluotoka Pelješca i otoka Korčule, čije će buduće prometno povezivanje s drugim hrvatskim i susjednim područjima biti kvalitetno upotpunjeno izgradnjom Jadranske autoceste, a manjim dijelom i Neretvanske autoceste. Zato treba ne samo očekivati nego i poticati daljnje razvijanje i jačanje **uzdužne dubrovačke okosnice (osovine) urbanizacije** od Dubrovnika prema jugoistoku prema Srebrenomu - Cavtatu - Grudi, odnosno prema sjeverozapadu preko dvojnog gradskog naselja Mokošice - Orašca do Slanog, a i dalje preko Dola prema Neumu - Metkoviću - Opuzenu - Pločama, odnosno drugim krakom prema Stonu - Ponikvama - Putnikoviću - Janjini - Kuni pelješkoj - Trpnju - odnosno prema Orebiću - Korčuli - Lombardi - Žrnovu - Čari - Smokvici - Blatu - Vela Luci. Decentralizacijom stanovništva i nekih funkcija iz Dubrovnika prema većem broju gradskih i lokalnih središta u tom prostoru poticat će se njihov razvitak, a pod njihovim utjecajem i pokretačkim djelovanjem trebaju se najprije ublažiti ili zaustaviti negativni demografski i gospodarski procesi u okolnom području, a postepeno, uz preobražaj pojedinih samostalnih naselja, trebaju se zajednički razvijati grad Dubrovnik i okolica, odnosno sva ostala urbana središta i njihova gravitacijska područja. U tom kontekstu razvijat će se općina/grad Ston unutar Dubrovačko - neretvanske županije i nastaviti postepeno preobražavati pojedini njezini dijelovi.

Gradsko naselje DUBROVNIK kao izrazito pomorsko i turističko središte, i dalje će biti pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u njegovoj okolici. Kao središte bivše istoimene općine i danas županije i Grada on je administrativno-upravno, gospodarsko, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i športsko središte ovog kraja i treba se razvijati kao regionalno i više nadlokalno središte s mogućnostima razvitka brojnih radnih i uslužnih funkcija, koje su potrebne Županiji, Gradu i odgovarajućem gravitacijskom području na udaljenosti i većoj od 100 km, dok su one turističke, pomorske, kulturne i neke druge globalnog značenja.

U njegovoj neposrednoj blizini prema sjeverozapadu treba očekivati, da će pod daljnjim nastavljanjem procesa urbanizacije, doći do još većeg osamostaljivanja i razvitka prigradskog područja Rijeke dubrovačke (**ново dvojno gradsko naselje Mokošica - Nova Mokošica**), Oraškog područja (**Orašac**) i Dubrovačkog primorja (**Slano**).

U nastavku prema sjeverozapadu na poluotoku Pelješcu treba osigurati potrebne uvjete i poduzeti sve potrebne korake da se snažnije razvijaju funkcije **STONA** i on postane **važno gradsko i međuopćinsko nadlokalno središte** u tom središnjem, danas jednom od najnerazvijenijih dijelova ove županije, čiji su dijelovi dosta udaljeni od Dubrovnika i drugih većih središta, odnosno da se osigura daljnji razvitak **Sparagovića** (Ponikve) i **Putnikovića** u toj jedinici lokalne samouprave.

U produžetku na ovom izduženom poluotoku trebaju se razvijati kao važnija središta **Janjina, Kuna pelješka, Trpanj i Orebić**. Na krajnjim dijelovima otoka Korčule trebaju se razvijati snažna žarišta i međuopćinska nadlokalna središta **gradsko središte Korčula** i **dvojno gradsko središte Blato-Vela Luka**, međusobno povezana **središtima Lumbardom, Žrnovom, Čarom i Smokvicom**.

U Donjoneeretvanskom kraju i na njegovom središnjem razvojnom području i okosnici razvitka očekuje se daljnje razvijanje procesa urbanizacije u kojem dominiraju **važna gradska i međuopćinska nadlokalna središta Metković, Opuzen i Ploče**.

Izdvojeni vanjski otoci Mljet i Lastovo i dalje će se nalaziti izvan glavne primorske okosnice razvitka i glavnih tijekova procesa urbanizacije u Dubrovačko - neretvanskoj županiji.

Infrastrukturni sustavi

Važan je cilj i opredjeljenje da se razvoj objekata i mreže infrastrukture uskladi s planiranim ukupnim razvojem u prostoru radi ostvarenja prostorne integracije i prevladavanja razlika u uvjetima života i rada među pojedinim prostornim cjelinama.

Kao posebni ciljevi i zadaci u razvoju infrastrukture ističu se:

Promet

Cilj je osiguranje najpovoljnijeg koridora cestovne infrastrukture, /rekonstrukcije državne ceste D-414/ realizacija obilaznice Stona i dostupnost do trajektnog pristaništa.

Pomorski promet

Važan koridor je veza otoka s centrom županije i ostalim prostorima države i graničnog područja. U tom smislu posebnu pažnju valja posvetiti prometnoj vezi s otocima.

Poštanski i telekomunikacijski sustav

Središte pošte je Dubrovnik.

Energetski sustav

Zadovoljavanje energetske potreba stanovništva i gospodarstva spada u grupu ciljeva koji se u suvremenom društvu poistovjećuju s pitanjem opstanka. Na prostoru općine ne planira se izgradnja energetske izvora u ovom razdoblju, ali će se koristiti koridor i modernizacija sustava. U razvoju energetike nužna je izgradnja objekata i mreže kako bi se popravile loše naponske prilike. Time bi se osigurali i neki od preduvjeta za razvoj turizma i gospodarskih aktivnosti.

Vodnogospodarski sustav

Glavni cilj dugoročnog razvoja vodoopskrbe je osiguranje dovoljne količine kvalitetne pitke vode, gospodarenje vodom važno je koncipirati na principima održivog razvitka, a komunalna poduzeća potrebno je osposobiti da upravljaju sustavima vodoopskrbe, održavaju ih i razvijaju. Kvalitativno rješenje vodoopskrbe uz korištenje i kontrolu kvalitete postojećih cisterni pitanje je koje se sustavno mora rješavati, a kvaliteta voda pratiti.

Zaštita voda i mora od zagađenja

Dominantan izvor zagađenja su otpadne vode i otpadne tvari općenito, ali se ne smiju zanemariti niti drugi izvori zagađenja (pomorski promet, gospodarske zone – solana, marikultura, ispiranje s prometnica, s poljodjelskih površina, povremena i izvanredna zagađenja).

Izgradnja kanalizacijskih sustava ima višestruko značenje u zaštiti voda. Dosadašnji sustavi gradili su se u naseljima – sjedištu općine ili nekim specifičnim gospodarskim pogonima, ne postoji razrađen i organiziran sustav odvodnje, a parcijalna rješenja teško je povezati u suvisli sustav, te optimalno postaviti uređaj za pročišćavanje otpadnih voda prije ispusta u recipijent.

Zaštiti mora treba se u ukupnosti posvetiti posebna pažnja obzirom na različite vidove korištenja mora i zona zaštite. Posebno je važno kontinuirano praćenje.

2.1.3. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

Temeljni cilj je uvažavanje zatečenih vrijednosti prostora i okoliša koji uključuje i zaštitu vrijednog krajolika. U daljnjem razvoju se treba štiti prirodne graditeljske, ambijentalne vrijednosti prostora .

Planskim mjerama osigurati zaštitu mora, izvorišta, šumskih i poljodjelskih površina te zona i pojedinačnih lokaliteta graditeljske baštine.

Odrediti mjere aktivne zaštite i gospodarenja vrijednim i zaštićenim prostorima u cilju osiguranja njihova održavanja i uređivanja.

Utvrđiti planske kriterije i mjere koji će potaknuti sanaciju dijela mora, uvažavajući da je zaštićeni Malostonski zaljev ujedno i dio graničnog područja.

Utvrđiti mjere za sanaciju područja industrijske zone i solane.

Poticati racionalnu organizaciju prostora u smislu stimuliranja razvoja koji zgušnjava i unapređuje postojeću, uglavnom rezidencijalnu strukturu naselja, uz kvalitetnu organiziranu turističku ponudu.

Afirmacija kulturno povjesnih i ambijentalnih vrijednosti u prostoru, s posebnim naglaskom na Ston, te unapređuje korištenje povijesnih jezgri naselja kao urbanih ishodišta razvoja.

Po kvaliteti i brojnosti spomeničke baštine Ston se ubraja u visoko vrednovana područja i u tom smislu je u pripremi njegova kandidatura za upis u listu svjetske baštine, jedan je od temeljnih ciljeva općinskog značenja (koje je i državne razine) provođenje mjera zaštite u skladu sa smjernicama nadležnog resora.

Obalno područje i more, posebno Malostonski zaljev su izuzetni resursi prostora općine, dok je centralni prostor općine depopulacijski i karakterizira ga disperzna izgradnja i raslojavanje naselja.

Obzirom na geoprometni položaj naselja Ston i prirodnu osnovu kao i graditeljsku baštinu utvrđuje se kao područje od povećanog javnog interesa.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta kao i šumskog, mora se usmjeriti na sprečavanje u prenamjenu u građevinsko zemljište, stoga je potrebno poticati korištenje poljoprivrednog zemljišta u poljodjelske svrhe i kada je namijenjeno za građenje do trenutka realizacije planirane namjene. Vrijedne ostatke agrarnog krajobraza nužno je očuvati poticajnim mjerama u cilju održavanja povoljnog odnosa izgrađenih/neizgrađenih površina.

2.1.4. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNOSTI DIJELOVA OKOLIŠA

Prostor i okoliš su dvije nerazdružive komponente od općeg interesa. Osnovni cilj zaštite okoliša u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 50/99) je učinkovito očuvanje prostora i postizanje veće i ujednačenije razine života. U ostvarivanju zaštite prostora opredjeljenje je da se sve nove aktivnosti u prostoru usuglašavaju s naprednim europskim kriterijima, a da se postojeće stanje postupno sanira. Jedan od prioriteta ciljeva je uspostava sustava podataka o prostoru kao podloge za pravovremeno i objektivno izvješćivanje o stanju u prostoru te za donošenje odluka o programima njegova uređenja.

Zaštita prostora i okoliša podrazumijeva racionalno korištenje resursa. Osnovni ciljevi zaštite prostora su:

- učinkovito očuvanje prostora i postizanje ujednačene kvalitete života;
- razvijanje svijesti o potrebi racionalnog gospodarenja prostorom kako bi se trajno optimizirali učinci njegova korištenja;

- usuglašavanje novih aktivnosti u prostoru s naprednim europskim ekološkim kriterijima uz saniranje stanja ugroženog prostora;
- sveobuhvatno i trajno uključivanje troškova zaštite okoliša u troškove proizvodnje.

Za pojedine kategorije prostora potrebno je postupno i kontinuirano ublažiti sukobe različitih interesa, vodeći računa o prioritetima.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

Zaostajanje u gospodarskom i društvenom razvoju te neke problematične spontane tendencije u prostornom razvitku općine Ston, još više zabrinjavaju zbog neujednačenog demografskog stanja i nepovoljnih demografskih procesa koji postaju limitirajući čimbenik budućeg razvitka. Zato je potrebna usmjerena aktivnost svih razina društva prema ostvarenju sljedećih prioriteta ciljevi demografskog, gospodarskog, društvenog i prostornog razvitka općine Ston:

- optimalno iskoristiti komparativne prednosti i vrijednosti prostora općine Ston, posebno njegov veoma važan i vrijedan geostrateški i prometno - geografski položaj unutar županije i zemlje, ali i u odnosu na šire okruženje, te u tom smislu razvijati one funkcije koje će dati najbolje rezultate (optimalno koristiti kredite za razvoj i obnovu u aktiviranju prednosti ovog prostora za ubrzani razvitak gospodarstva u općini Ston tj. obnoviti i nastaviti razvijati poljodjelsku proizvodnju i marikulturu, razvijati turizam, osposobiti male proizvodne pogone i druge sadržaje),
- vratiti sve privremeno iseljene stanovnika ove općine što je moguće prije u svoje obnovljene domove (stanove i kuće) i naselja odakle su iselili,
- ublažavati i ispravljati negativne demografske tendencije, što pretpostavlja osiguravati optimalno opće kretanje stanovništva, uključujući povoljnije prirodno kretanje i migracijske tijekove,
- osigurati ravnomjerniji razmještaj stanovništva, gospodarskih i društvenih sadržaja unutar općine Ston te stalno poboljšavati strukturalna i ostala obilježja stanovništva i gospodarstva,
- poticati brži rast stanovništva u općinsko središte Ston, slično kao i u drugim manjim gradićima i lokalnim središtima u Dubrovačkoj regiji, podržavajući tako policentrični razvitak, ali osigurati i uvjete za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije, prvenstveno oko općinskog središta Ston,
- revitalizirati i demografski obnavljati ruralna naselja, demografski najugroženije i strateški značajne dijelove općine (kako one u primorskom području tako i one u unutrašnjosti poluotoka Pelješca), gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti uključujući u to osigurati rad - zaposlenje mlađem stanovništvu te skrb prema starom stanovništvu, oživljavati gospodarski razvitak i osiguravati djelovanje potrebnih javnih društvenih sadržaja, kako bi stvarno došlo do poboljšanja standarda i kvalitete življenja stanovništva,
- smanjiti interes, osobito kod mlađeg i zrelog stanovništva, za odlaskom na rad i trajno iseljenje u inozemstvo i u druga područja Hrvatske, te poticati povratak lokalnog pelješkog, primorskog, dubrovačkog i drugog hrvatskog stanovništva iz drugih zemalja i drugih krajeva u domovini u ovaj kraj,
- potrebno je sprovesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene kako bi se i ovaj kraj mogao integrirati u županijske, hrvatske, mediteranske i europske sustave,
- program obnove i razvitka ovog područja mora biti utemeljen na donesenoj ocjeni o stanju u prostoru i na programu mjera za unapređenje stanja u prostoru općine Ston, na Prostornom planu Dubrovačko - neretvanske županije i na Strategiji i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske (koje je donio Hrvatski državni Sabor), ali i na dugoročnom razvitku Hrvatske, mora utvrditi posebne interese zemlje u ovoj općini i definirati područja od posebnog strateškog interesa države, županije i općine u ovom području te mora predložiti kako treba racionalno i funkcionalno gospodariti prostorom da se uspostavi ekološka i razvojna ravnoteža u prostoru ove općine,
- općina Ston, mora ne samo podržavati, nego se i uklopiti u aktivnu populacijsku politiku i posebnu skrb u ovom području koju provodi država, a treba i županija, kako bi političkim, socijalnim, gospodarskim i drugim mjerama usporila ili zaustavila negativne demografske, gospodarske i društvene procese na svom području, odnosno u sklopu toga ova općina mora osigurati zadovoljavajući razvitak stanovništva, gospodarstva i društvenih djelatnosti u pojedinim osobito ugroženim područjima općine, te tako zaustaviti negativno prirodno kretanje stanovništva, stimulirati natalitet (provoditi pronatalitetne mjere), usporiti ili zaustaviti starenje stanovništva, zaustaviti

pražnjenje i izumiranje pojedinih naselja u općini, zadržati u općini i privući iz drugih područja mlado školovano stanovništvo, osigurati punu zaposlenost stanovništva, poticati mlade na sklapanje brakova, podupirati obitelji s više djece i drugo,

- u okviru te politike mora se u općinu Ston privući i ubrzati povratak hrvatskih iseljenika iz dijaspore, planski naseljavati hrvatske izbjeglice iz drugih područja bivše države (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Vojvodina, Kosovo) te planski usmjeravati i posebno stimulirati preseljavanje stanovništva iz prenaseljenih krajeva i većih gradova Hrvatske u ovo ratom zahvaćeno, potresom djelomično oštećeno, depopulacijsko i za državu strateški važno područje odnosno u njegovo općinsko središte, njegova okolna urbanizirana naselja, njegova turistička i manja lokalna naselja, njegova ostala seoska naselja,
- u okviru prostornog razvitka i uređenja prostora općine Ston, pored već navedenog, mora se osigurati potreban stambeni prostor za stalno stanovanje (na jedno domaćinstvo jedan stan, najmanje u prosjeku 25 m² stambene površine po osobi, a u turističkim naseljima i znatno više), posebna pažnja posvetiti izgradnji državne (magistralne), županijske (regionalne) i lokalne infrastrukture, kako bi se osigurali uvjeti za razvitak gospodarstva i podigli kvaliteta i standard života stanovništva (izgraditi potrebne i kvalitetnije prometnice, dovesti pitku vodu u svako naselje, osigurati odvodnju otpadnih voda u najugroženijem probalnom području, posebno oko Malostonskog zaliva, uvala Brijeste i Žuljane, Stonskog kanala i područja Pržina, osigurati kvalitetnu opskrbu električnom energijom, dobre telekomunikacijske veze i drugo),
- u okviru nastavljanja prostornog razvitka i uređenja prostora u općini Ston treba nastaviti donositi i provoditi mjere zaštite zaštićenih dijelova prirode i atraktivnih krajolika i ambijenata, kao i postojeće zaštićene graditeljske baštine, kako bi oni mogli postati sastavni dio bitnih čimbenika - pokretača gospodarskog života u ovom kraju.

2.2.1. DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI RAZVOJ

2.2.1.1. Ciljevi demografskog razvoja

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono i u normalnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost u odvijanju demografskih procesa. Na obilježja stanovništva i demografske tijekomove djeluju biološki, društveno-gospodarski, kulturno-obrazovni, zdravstveno-socijalni, psihološki, politički, etnički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim mijenjanjem i aktivnim djelovanjem moguće je zaustaviti negativne demografske tijekomove i ostvariti pozitivne promjene i rezultate u razvitku stanovništva na nekom prostoru. Međutim, bitno su ograničene mogućnosti biološke revitalizacije stanovništva u uvjetima njegovog sve većeg starenja i pored zajedničkog djelovanja svih relevantnih čimbenika.

Zbog specifičnih prilika u kojima se nalazi općina Ston, nije jednostavno predvidjeti moguće demografske promjene za dulje vremensko razdoblje, pa je veoma neizvjesna demografska budućnost ovog kraja. Teško je predvidjeti do kada će se ostvariti pravi i potpuni mir i sigurnost na hrvatskim granicama, ali i u širem okruženju, što je veoma važno i za ovo područje. O toj sigurnosnoj situaciji i geopolitičkim promjenama u širem okruženju u mnogome zavisi njegova gospodarska obnova, prestrukturiranje i razvitak, a u skladu s time i demografske promjene. Za sada se očekuje samo nesigurna, pa i nepovoljna bliža demografska budućnost. Zato se samo može pretpostaviti da će se do slijedećeg službenog popisa stanovništva dalje pogoršavati vitalne i radne značajke stanovništva, osobito u demografski najugroženijim naseljima.

U tom kontekstu neke opservacija i realni pokazatelji ukazuju, što se tiče demografskog stanja i pretpostavki mogućih promjena, da se može očekivati sljedećih godina daljni pad ili stagnacija broja stanovnika u općini Ston. Tako se smatra da bi **2015. godine tu moglo živjeti 2.300 - 2.500 stanovnika** i to u 750 - 850 domaćinstava. Ovaj raspon ukazuje da li će prevagnuti negativni ili će početi djelovati pozitivni čimbenici u razvitku ove općine. Međutim, ako se pak osiguraju potrebni uvjeti i optimalno iskoriste sve komparativne vrijednosti ovog kraja i realiziraju neki važni državni, županijski i općinski strateški ciljevi u ovom prostoru i tako poraste značenje ove općine i njezinog središta u širem okruženju, moguće je dugoročno očekivati jače i brže privlačenje i useljavanje novog mlađeg za rad i reprodukciju sposobnijeg stanovništva. U tom slučaju moguće je prognozirati **do 2015. godine povećanje na 3.000 pa i više stanovnika** u zemlji u 1.000 i više domaćinstava koja stalno borave u ovom prostoru. To podrazumijeva zadržati postojeće i privući novo stanovništvo u ovaj prostor, odnosno zahtjeva i predviđa godišnje povećanje za najmanje oko 30 stanovnika, 10-tak domaćinstava i najmanje isto toliko stanova (prvenstvo dati obnovi kuća u staroj jezgri Stona i u okolnim naseljima i tako ih vratiti

u funkciju stanovanja), uz postepeno zaustavljanje prirodnog pada stanovništva i prerastanje prirodnog kretanja u prirodni rast stanovništva.

Da li treba doći do potpune preraspodjele stanovništva, do unutarnjeg preseljavanja iz unutrašnjosti općine prema priobalnom području i iz ruralnih naselja prema općinskom središtu. To ne bi trebalo u cjelosti poticati i podržavati obzirom na vrijednost i važnu ulogu svakog dijela općine. Posljedica toga bi bilo zapuštanje obrade zemlje i poljodjelske proizvodnje, odnosno teže korištenje ostalih prirodnih komparativnih prednosti i vrijednosti tog kraja. Ako se taj proces ne bude mogao zaustaviti onda ga treba usmjeravati i izvršiti preseljavanje unutar postojećih naselja i to u općinsko središte Ston i neka njegova prigradska jače urbanizirana naselja (na pr u pomoćno središnje naselje Hodilje), u manje lokalno središte Putniković u prostoru pelješke Crne Gore i pomoćno središnje naselje Sparagovići u prostoru Ponikava te u priobalska turistička i pomoćna središnja naselja Žuljanu i Brijestu. Kod toga treba posebno paziti da ne dođe do ekološke neravnoteže u prostoru i narušavanja posebnih vrijednosti prostora, koja se nalaze pod određenom zaštitom države.

Ako se pak budu mogla ostvariti optimalna i optimistička ostvarenja, prvenstveno ako se prihvate bitne promjene u vrednovanju izvanrednog geostrateškog i prometno - geografskog položaja Stona u društvenog i gospodarskog razvitku ovog dijela županije i države, onda rast broja stanovnika ove današnje općine ili budućeg grada, današnjeg općinskog ili budućeg gradskog središta Stona, njegovih prigradskih jače urbaniziranih naselja, priobalnih turističkih naselja i radnih središta, te manjeg lokalnog središta Putniković i drugih pomoćnih središnjih naselja u ovom području (Hodilje, Sparagovići, Žuljana i Brijesta), moći će se ostvariti uz primjenu mjera koje će osigurati doseljavanje novog mlađeg i školovanog stanovništva, a zatim i pozitivnim demografskim promjenama kod postojećeg stanovništva u općini Ston.

2.2.1.2. Ciljevi gospodarskog razvoja

Transformacija prostorno gospodarske strukture općine Ston treba polaziti s gledišta novog geopolitičkog, geostrateškog i prometno-geografskog položaja općine vodeći računa o državnim, županijskim i lokalnim interesima i ciljevima te aspiracijama stanovništva, oslanjajući se na prirodne i stvorene resurse te na postojeće gospodarske i društvene djelatnosti, nastavljajući proces pretvorbe i privatizacije gospodarskih subjekata u tom prostoru.

Obnova je u tijeku, ali nepovoljna dobna struktura i loše materijalno stanje stanovništva te nerazvijeno gospodarstvo, otežavaju napredak, pa je teško očekivati da bi se ona tako brzo mogla uspješno završiti bez jače pomoći i podrške županijske, državne pa i međunarodne zajednice.

U novoj državi i Dubrovačko - neretvanskoj županiji ovaj kraj je granično i spojno područje prema neovisnoj državi Bosni i Hercegovini i između pojedinih dijelova županije i zemlje. Dovoljno je i podjednako udaljen od glavnih razvojnih središta u ovoj županiji tj. od Dubrovnika, Korčule, Metkovića i Ploča, što mu daje posebno značenje u prostoru poluotoka Pelješca, ali i prema dijelovima Dubrovačkog primorja te otocima Mljetu i Šipanu. Tek predstoji međusobno i s drugim krajevima bolje prometno povezivanje.

Ustrojavanje današnje općine Ston kao jedinice lokalne samouprave u viši **status grada** zahtjevat će osnivanje i **djelovanje odgovarajućih javnih funkcija** i ostalih uslužnih djelatnosti s obrazovanim zaposlenim stanovništvom potrebnih lokalnom stanovništvu i stanovnicima šireg gravitacijskog područja, kao i turistima-posjetiteljima i putnicima-prolaznicima kroz ovaj prostor.

Prirodni resursi predstavljaju dobru osnovu za gospodarski razvitak ovog kraja. Treba optimalno valorizirati komparativne prednosti ovog područja i uskladiti razvitak ovog područja sa susjednim područjima.

Postojanje slobodnih nenaseljenih površina pogodnih za sadržaje koji traže **slobodan prostor** a nisu prijatna narušavanja ekološke ravnoteže u prostoru.

Poljoprivreda

Na raspolaganju je dovoljno kvalitetnog plodnog zemljišta, pravilno raspoređenog unutar prostora općine i u blizini pojedinih skupina ili pojedinih naselja (Brijesta polje, Stonsko polje, plodne površine u udolinama Žuljane, pelješke Crne Gore i područja Ponikve, ali u manjem obimu i u blizini većine drugih naselja) za razvitak **poljodjelstva** tj. **vinogradarstva**, **maslinarstva**, **voćarstva** (smokva, agrumi, koštičavo i jabučasto voće) i **povrtlarstva**, a u manjoj mjeri **stočarstvo** i **pčelarstvo**.

Mogućnost natapanja poljoprivrednih površina u općini Ston su najveće od svih otočkih i Peljeških općina. Naime, Stonsko polje u svom podzemlju ima dostatnih količina vode koja bi se uz stručno vođenje mogla dobro iskoristiti za natapanje Stonskog polja, polja VINO i šire.

Na predjelima manjih i većih polja i padina u središtu poluotoka prikladni su isključivo za vinovu lozu, te proizvodnju bijelih i crnih vina. Uvala Brijesta je pogodna za uzgoj mandarina, kao i donji dio polja Žuljana. Obalni dio od Brijeste do Žuljane pogodan je za uzgoj maslina.

Kao u rijetko kojoj otočko-poluotočkoj općini ima mnogo potencijalnih mogućnosti za razvoj poljoprivrede. Te mogućnosti proizlaze iz raspoloživih zemljišnih kapaciteta, mogućnosti natapanja, klimatskih uvjeta.

More

More, predstavlja najvažniji prirodni resur. Ono je regulator klime, povoljni i jeftini pomorski put, atraktivni faktor turističke ponude, siroviniska i potencijalna anergetska zaliha, te posebna biološki faktor koji je značajan za ukupnost života.

Značaj mora je već sada ogroman, no u budućnosti realizacijom spomenutih potencijala ono će dobiti, gotovo sasvim sigurno, jednu novu, daleko veću funkciju.

Općina Ston raspolaže čistim morem s nekim specifičnim osobinama podobnim za **uzgoj školjaka** (kamenica, dagnji i drugih školjaka) i **razvoj marikulture** (uključujući i uzgoj ribe u bazenima - kavezima i polulagunama) po čemu je poznato kao najkvalitetnije područje na hrvatskoj obali. Upravo zato treba nastaviti održavati takve prilike u moru Kanala Malog Stona ili Malostonskog zaljeva, ali i u Stonskom kanalu.

Također postoje uvjeti za razvitak **ribarstva** i ribolov na otvorenom moru (pučinski i kočarski ribolov).

U neposrednoj blizini Stona, na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Stonskog kanala, tradicionalna je **solana**, gdje se i u buduću treba nastaviti **proizvodnja morske soli**. Morska sol se eksploatira u Stonskoj solani još od Dubrovačke republike. Eksploatacijsko polje s bazenima za proizvodnju soli je smješteno u dnu Stonskog kanala, s njegove južne strane uz državnu cestu Ston-Orebić, s južne strane je ograničeno Stonskim poljem, a s južne strane brdskom padinom. Lokacija solane ne dopušta širenje eksploatacijskog polja koje se nije mijenjalo od 14 stoljeća. Proizvodnja se odvija na prirodni način, koristeći isključivo sunčevu toplinu u ljetnom razdoblju za isparavanje morske vode koja se sustavom ustava i kanala dovodi u bezene. Tehnološki proces je zastario, godišnja proizvodnja ovisi o vremenskim prilikama.

Turizam

Ovo područje je u dosadašnjoj turističkoj valorizaciji zapostavljeno, unatoč značajnim prirodnim predispozicijama za turistički razvoj. Niz ograničavajućih faktora usporavalo je ovaj razvoj, među kojima, neizgrađenost infrastrukture, ali i značajan dio zaštićene prirode (specijalan rezervat u moru), Malostonski zaljev, kao i orijentacija na druge djelatnosti (školjkarstvo, ribarstvo, vinogradarstvo, poljoprivreda).

Temeljno usmjerenje ove općine, njegovih naselja i stanovništva je prema **turizmu**, koji treba postati jedna od glavnih djelatnosti u ovom području. To se prvenstveno odnosi na razvitak ljetnog kupališnog stacionarnog turizma, ali i mogućnosti seoskog, nautičkog, tranzitnog, izletničkog, športsko - rekreacijskog, lovnog, ribolovnog i drugih vrsta turističkog usmjerenja. Pod tim se podrazumijeva izgradnja hotelskih i drugih receptivnih smještajnih kapaciteta u obalnom području (turistička naselja, odmarališta, pansioni, apartmani, privatne sobe, kuće za odmor i rekreaciju, kampovi, nautičke lučice - marine), gdje se raspolaže sa zadovoljavajućim uvjetima, ali i razvijanje svih ostalih usluga potrebnih turistima i tranzitnim putnicima, pa i lokalnom stanovništvu, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, obrt, promet, financijske institucije i brojne druge usluge, te drugi potrebni sadržaji za rekreaciju, zabavu i odmor turista i to unutar turističko-poslovnih, trgovačko-turističko-rekreativnih zona ili unutar pojedinih turističkih naselja. U tom pogledu postoje razlike među naseljima. Najvažnija turistička naselja trebaju biti Žuljana, Brijesta i Ston, zatim dijelovi naselja - zaselci - lokaliteti Prapatna, Pržina i Luka-Blažev-Pjeskar-Kabo (Dubrava), a zatim slijede ostala samostalna naselja na obali (Broće, Zaton Doli, Mali Ston, Hodilje, Luka, Duba Stonska) i samostalna naselja u unutrašnjosti poluotoka (Česvinica, Metohija, Boljenovići, Sparagovići, Zabrđe, Dančanje, Putniković, Tomislavovac i Dubrava).

Njezin povoljan geografski položaj unutar šireg važnog turističkog područja pogoduje razvitku **pogona za izradu proizvoda koji su u funkciji turizma**, kao što su suveniri, oprema, druge usluge i drugo, ali i rezerviranje **površina za servisne, industrijske i skladišne zone** za ekološki čistu industriju i potrebe šireg prostora, kao i za preradu poljodjelskih proizvoda (vinarski podrumi, mlinice za masline, sušionice i pakirnice za smokve i drugo).

Promet

Tranzitno prometno značenje ove jedinice lokalne samouprave pogoduje razvitku **cestovnog i pomorskog prometa**. Naime, na ovom području se nalaze državne, županijske i lokalne cestovne prometnice, koje treba modernizirati i bolje međusobno povezati, više manjih luka kao i trajektna luka za otok Mljet (Sobra) u uvali Prapratno, dok se može prihvatiti da se luka Ston pretvori za brzu brodsku vezu s otokom Šipanom, odnosno Lukom Šipanskom.

Granično područje

Dobivanje uloge graničnog područja ovoj današnjoj općini pogoduje razvitak **graničnih funkcija, osigurava razvijanje malograničnog prometa, međusobno zapošljavanje, rad slobodnih carinskih zona i smještaj hrvatske vojske i njihovih sadržaja**, kao važnih funkcija u svrhu bržeg razvitka ovog područja.

Vodoopskrba i odvodnja

Da bi se omogućio gospodarski razvitak i podizanje kvalitete i standarda života u naseljima današnje općine Ston potrebno je riješiti **problem opskrbe pitkom vodom.**, što je moguće pomoću regionalnih vodovoda sa susjednih područja (regionalnim vodovodima iz Neretve i Omble) te optimalno koristeći skromne lokalne izvore, kao i riješiti **odvodnju otpadnih voda**, prvenstveno iz obalnog pojasa, prema pučini, odnosno priključkom na već postojeću kanalizaciju Neum - Ston - Prapratna - Mljetski kanal, odnosno na sličan budući odvodno - kanalizacijski sustav za područje Brijeste (- Drače - Sreser) i Žuljane (- Trstenik).

Pravci razvoja

Osnovni pravci razvoja u planiranom razdoblju će se uglavnom temeljiti na do sada formiranoj gospodarskoj strukturi, s tim što će razvoj pojedinih djelatnosti biti potrebno više potencirati nego do sada.

Kod utvrđivanja pravaca razvoja, trebalo bi se pridržavati slijedećih principa:

1. potenciranje razvoja u prvom redu onih djelatnosti za koje na ovom području ima najviše prirodnih uvjeta,
2. kod izgradnje novih kapaciteta voditi računa o ravnomjernom razvoju općine,
3. kod razmješataja gospodarskih djelatnosti voditi računa o raspostranjenosti prirodnih resursa,
4. kod izgradnje novih kapaciteta i razvoja svih oblika gospodarskih aktivnosti voditi računa o kvaliteti angažiranih površina, kako bi se prostor što racionalnije koristio.

Razvoj općine bi trebao teći slijedećim pravcima:

- optimalno iskoristiti komparativne prednosti i vrijednosti prostora općine Ston, posebno njegov veoma važan i vrijedan geostrateški i prometno - geografski položaj unutar županije i zemlje, ali i u odnosu na šire okruženje, te u tom smislu razvijati one funkcije koje će dati najbolje rezultate ,
- turizam bi trebao postati važna djelatnost na ovom području. S obzirom na značaj koji će imati, s njegovim razvojem trebao bi se uskladiti razvoj ostalih djelatnosti,
- zaštićene dijelova prirode i atraktivne krajolike i ambijente, kao i postojeće zaštićene graditeljske baštine, staviti u funkciju dio čimbenika - pokretača gospodarskog života u ovom kraju.

2.2.2. ODABIR PROSTORNO-RAZVOJNE STRUKTURE

U odabiru prostorno razvojne strukture potrebno je u prvom redu zaštititi postojeće vrijednosti prostora, kulturnu baštinu i krajobraz.

Zahtjevi i potrebe stanovništva podupiru zadržavanje osnovne karakteristike poljodjeljskog područja u unutrašnjosti, te turističkog područja u priobalnom dijelu općine, ali je neophodno unaprijediti izgradnju i uređivanje prostora, u prvom redu ostvarivanjem planirane komunalne izgradnje i infrastrukturnog opremanja ovog područja.

Potrebno je omogućiti miješanje turističkih, poslovnih i društvenih sadržaja u naseljima doprinoseći tako njihovoj funkcionalnosti i vitalnosti, te smanjujući potrebu za transport roba i ljudi.

Budući je turizam odabran kao jedan od osnovica gospodarskog razvoja općine, potrebno je obalni prostor pretežito koristiti u funkciji razvoja te djelatnosti, ali na način da se ograniči zauzimanje obalnog ruba građenjem i stimulira korištenje obale u funkciji aktivne i pasivne rekreacije.

I nadalje osigurati sve uvjete potrebne za uzgoj školjaka (kamenica, dagnji i drugih školjaka) i razvoj marikulture (uključujući i uzgoj ribe u bazenima - kavezima i polulagunama) .

U neposrednoj blizini Stona, na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Stonskog kanala, tradicionalna je solana, gdje se i u buduće treba nastaviti proizvodnja morske soli.

Temeljni cilj odabira prostorno razvojne strukture općine Ston treba ostvariti kroz:

- svrhovito i restriktivno određivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, obilježja naselja i prirodnih kulturno-povijesnih cjelina, te krajolika,
- izgradnju turističkih zona na način da se spriječi kontinuirana izgrađenost prostora,
- urbano oblikovanje prostora,
- očuvanje vrijednih dijelova obale, poljodjelskih površina,
- sanaciju ugroženog prostora.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Velike i nove društvene promjene u Hrvatskoj, kao što su stvaranje samostalne i neovisne hrvatske države, promjene društveno-političkog sustava, političko-teritorijalnog ustrojstva i brojne zakonske regulative, zatim sve one promjene koje su se dogodile nakon agresije na Hrvatsku, privremenog okupiranja i opustošenja dijela zemlje u tijeku Domovinskog rata, promjene nastale zbog velikih migracija unutar zemlje i susjedne Bosne i Hercegovine te depopulacije nekih područja, promjene zbog prihvaćanja nekih novih društvenih vrijednosti, potreba i zahtjeva slijedeći rast svjetskog i europskog standarda, razvijanje ekološke svijesti, prihvaćanje potreba međusobnog povezivanja i uzajamnog razvijanja itd., utjecalo je da se, u odnosu na dosadašnji Prostorni plan Republike Hrvatske i Prostorni plan bivše općine Dubrovnik, nešto mora mjenjati i nadopunjavati i kod klasifikacije središnjih funkcija, a onda i kod kategorizacije središnjih naselja u Republici Hrvatskoj, odnosno u prostoru Dubrovačko - neretvanske županije, pa tako i na prostoru općine Ston.

Uslužne funkcije podižu obrazovnu i kulturnu razinu, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, pridonose povećanju socijalne sigurnosti i skrbi stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa i drugih usluga, te osiguravaju nesmetanu rekreaciju i odmor stanovništva.

Na temelju analize postojeće mreže sadržaja javnih funkcija, razmatranja nekih teoretskih postavki, te standarda i normativa koji proizlaze iz nove zakonske regulative i dokumenata prostornog uređenja, kao i prijedloga promjene veličine utjecajnih područja, dakle zbog svih tih nastalih promjena u razvijanju središnjih funkcija na području Dubrovačko - neretvanske županije, pa tako i njezinih jedinica lokalne samouprave, među koje se svrstava i današnja općina Ston, smatra se da treba predviđati ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija odnosno da ih treba klasificirati u veći broj temeljnih djelatnosti, a njih opet u više stupnjeva prema značenju i utjecaju u prostoru (navode se samo neke važnije središnje funkcije, bitne za isticanja značenja pojedinih središta, ali i u svrhu podizanja standarda i kvalitete življenja).

Infrastrukturno opremanje naselja je jedan od primarnih ciljeva koji se moraju realizirati u slijedećem planskom razdoblju. Komunalnu opremljenost naselja karakteriziraju s jedne strane relativno zadovoljavajuća razina TK mreže, ali i neodgovarajuća elektroopskrba, vodoopskrba i mreža nerazvrstanih prometnica. Nedostatna infrastrukturna opremljenost je ograničavajući faktor razvoja ovog područja. Stoga je za izgradnju i uređivanje prostora prioritetno planiranje i izgradnja mreže lokalnih i nerazvrstanih prometnica, izgradnja planiranih sustava vodoopskrbe, te posebno planiranih sustava odvodnje otpadnih voda.

Važan je cilj i opredjeljenje da se razvoj objekata i mreže infrastrukture uskladi s planiranim ukupnim razvojem u prostoru radi ostvarenja prostorne integracije. Kao najznačajniji posebni ciljevi i zadaci u razvoju infrastrukture se ističu:

- u oblasti elektroenergetskog napajanja nužna je gradnja objekata i mreže kako bi se popravile naponske prilike, te opremilo djelove naselja koja još nemaju izgrađenu elektroopskrbnu mrežu. Time bi se osigurali i bolji uvjeti za razvoj gospodarskih aktivnosti u ovom prostoru,
- povećanje pokrivenosti područja vodoopskrbnom mrežom. Osiguranje kontinuiranog i kvalitetnog snabdjevanja potrošača,
- riješiti odvodnju otpadnih voda, prvenstveno iz obalnog pojasa, prema pučini, odnosno priključkom na već postojeću kanalizaciju Neum - Ston - Prapratna - Mljetski kanal.

2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Jedan od elemenata koncepta održivog razvoja je i razvoj uz uvažavanje zatečenih vrijednosti prihvatnog kapaciteta prostora i okoliša koji uključuje i zaštitu identiteta krajolika i drugih prirodnih vrijednosti i posebnosti.

U daljnjem razvoju ne smiju se stoga dovesti u opasnost prirodne, ambijentalne i druge vrijednosti prostora, pa se u tom smislu za područje općine STON utvrđuju slijedeći ciljevi zaštite prirodnih i krajobraznih vrijednosti:

- planskim mjerama osigurati zaštitu vrijednih područja, morske obale, šumskih i rekreacijskih površina, te zona i pojedinačnih lokaliteta spomeničke baštine,
- formulirati mjere aktivne zaštite i gospodarenja vrijednim i zaštićenim prostorima u cilju osiguranja njihova održavanja i uređivanja,
- podsticati racionalniju organizaciju prostora u smislu stimuliranja razvoja koji zgušnjava i unapređuje postojeću, uglavnom rezidencijalnu strukturu naselja, uz integriranje društvenih i javnih sadržaja, te turističko ugostiteljskih sadržaja i drugih poslovnih sadržaja,
- afirmirati kulturno-povijesne i ambijentalne vrijednosti u prostoru, uz unapređenje korištenja povijesnih jezgri naselja kao urbanih ishodišta razvoja.

Državni Zavod za zaštitu prirode u svom očitovanju donio je mjere zaštite:

Za očuvanje **površinskih kopnenih voda i močvarnih staništa:**

- očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju a prema potrebi izvršiti revitalizaciju;
- osigurati povoljnu količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta;
- održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa;
- očuvati povoljni sastav mineralnih i hranjivih tvari u vodi i tlu močvarnih staništa;
- očuvati raznolikost staništa na vodotocima (neutvrđene obale, sprudovi, brzaci, slapovi i dr.) i povoljnu dinamiku voda (meandriranje, prenošenje i odlaganje nanosa, povremeno prirodno poplavljanje rukavaca dr.),
- očuvati povezanost vodnoga toka;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- sprječavati zaraštavanje preostalih malih močvarnih staništa u priobalju;
- izbjegavati regulaciju vodotoka i promjene vodnog režima vodenih i močvarnih staništa ukoliko to nije neophodno za zaštitu života ljudi i naselja;
- u zaštiti od štetnog djelovanja voda dati prednost korištenju prirodnih retencija i vodotoka kao prostore za zadržavanje poplavnih voda odnosno njihovu odvodnju;
- vađenje šljunka provoditi na povišenim terasama ili neaktivnom poplavnom području a izbjegavati vađenje šljunka u aktivnim riječnim kioritima i poplavnim ravninama;
- ne iskorištavati sedimente iz riječnih sprudova,

Za travnjake:

- gospodariti travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim stanišnom tipu, uz prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- očuvati povoljni omjer između travnjaka i šikare, uključujući i sprječavanje procesa sukcesije (sprječavanje zaraštavanja travnjaka i cretova idr.);
- očuvati povoljnu nisku razinu vrijednosti mineralnih tvari u tlima suhих i vlažnih travnjaka;
- očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na području cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni;

- poticati oživljavanje ekstenzivnog stočarstva u brdskim, planinskim, otočnim i primorskim travnjačkim područjima.

Za šume

- gospodarenje šumama provoditi sukladno načelima certifikacije šuma;
- prilikom dovršnog sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposječene površine;
- u gospodarenju šumama očuvati u najvećoj mjeri šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumske rubove;
- u gospodarenju šumama osigurati produljenje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća s obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste i zdravstveno stanje šumske zajednice;
- u gospodarenju šumama izbjegavati uporabu kemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava ('control agents'); ne koristiti genetski modificirane organizme;
- očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- u svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama;
- u gospodarenju šumama osigurati prikladnu brigu zas očuvanje ugroženih i rijetkih divljih svojti te sustavno praćenje njihova stanja (monitoring);
- pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavljati autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodni bliske metode; pošumljavanje nešumskih površina obavljati samo gdje je opravdano uz uvjet da se ne ugrožavaju ugroženi i rijetki nešumski stanišni tipovi.

Detaljne mjere za očuvanje šumskih staništa propisuju se uvjetima zaštite prirode za odgovarajuće šumsko-gospodarske osnove na području Općine Ston.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

U ovom je području potrebno obnovom i oblikovanjem prostora preusmjeriti razvojne tokove uz provođenje značajnih mjera zaštite i sanacije okoliša. Prvi uvjet za zaštitu prostora je spriječavanje bespravne izgradnje. Drugi je uvjet obnova i sanacija postojeće izgradnje, uz izgradnju prometnica i komunalne infrastrukture.

Zaštita poljoprivrednog i šumskog zemljišta mora se usmjeriti na spriječavanje njegove pretvorbe u građevinsko zemljište, ali također i na povećanje boniteta i intenziviranje obrade. Građenje na poljoprivrednom zemljištu treba biti izuzetno i samo vezano uz korištenje tog prirodnog resursa. Potrebno je omogućiti i poticati korištenje poljoprivrednog zemljišta u poljoprivredne svrhe i kada je namijenjeno za građenje (građevinsko područje) do trenutka realizacije planirane namjene. Vrijedne ostatke agrarnog krajobraza je nužno očuvati ili predvidjeti kao zaštitno zelenilo u cilju održavanja povoljnog odnosa izgrađenih i negrađenih (zelenih) površina.

Sva građevinska područja općine imaju prostorne kapacitete u kojima je moguće dopunjavanje izgradnjom uz ograničenu mogućnost izgradnje radnih i poslovnih sadržaja te turističko ugostiteljskih sadržaja u zaobalnom dijelu, a turističko ugostiteljskih i poslovnih u obalnom dijelu općine.

Poljoprivredne površine, one u funkciji i zapuštene, značajne su kao gospodarski resurs ili pak prirodni rubovi naselja.

Čuvanje vrijednih fizionomsko morfoloških obilježja naselja, koja su se uspjela oduprijeti nekontroliranoj izgradnji, i ukupnog krajolika je jedan od ciljeva ovog Plana.

Smjernicama za ostvarivanje ciljeva u odnosu na razvoj naselja i djelatnosti u prostoru općine Ston treba donijeti potrebne mjere i poduzeti određene akcije (državne, županijske i lokalne razine) koje mogu pozitivno stimulativno utjecati, s dugoročnim posljedicama na demografske tijekove, društveno - gospodarski razvoj, te prostorni razvitak i uređenje, čiji će se učinci tek trebati pokazati u budućnosti. U tom smislu daju se sljedeće preporuke i smjernice, te predlažu mjere i akcije:

- obnova i razvitak općine Ston moraju biti utemeljeni na strategiji dugoročnog razvitka Hrvatske, Dubrovačko-neretvanske županije i posebno općine/grada Ston, moraju biti u skladu s posebnim interesima zemlje u ovom kraju kao području posebne državne skrbi (specifično granično područje, djelomično izolirano otočno/poluotočno područje, zaštićeno obalno i morsko područje, depopulacijsko područje), kao i s interesima županije u ovom njezinom središnjem, a još uvijek nerazvijenom prostoru, te moraju predložiti kako treba racionalno i djelotvorno gospodariti prostorom da se uspostavi ili ne naruši demografska i ekološka ravnoteža,
- treba od strane države, županije i općine razviti mrežu potrebnih središnjih (uslužnih) funkcija za potrebe lokalnog stanovništva, kao i središnjih funkcija srednjeg reda u Stonu za potrebe šireg gravitacijskog područja, a unutar odgovarajućeg sustava središnjih naselja u županiji,
- demografske promjene treba promatrati u korelaciji sa svestranim društveno-gospodarskim razvojem, uz stalno prisutne ciljeve razvitka i prostornog uređenja,
- treba provoditi u praksi nove zakone iz obiteljske, socijalne i zdravstvene zaštite obitelji kao sastavni dio provođenja aktivne i stimulativne pronatalitetne populacijske politike,
- mora se poticati takva migracijska politika koja će osigurati potrebne uvjete i znati, ne samo zaustaviti ili bitno smanjiti iseljavanje, nego privući i ubrzati povratak dubrovačkih i peljeških iseljenika i njihovih potomaka i drugih hrvatskih iseljenika iz dijaspore, kao i drugih mlađih za rad i reprodukciju najposposobnijih stanovnika u zemlji,
- treba stimulirati (kreditno, porezno, politikom zapošljavanja itd.) zadržavanje, osobito školovanog stanovništva i novo naseljavanje, u ovo središnje županijsko i granično strateški važno i demografski ugroženo područje,
- treba stimulirati jeftiniju stambenu izgradnju u ovom području, ali i obnovu starih napuštenih kuća u jezgri Stona i u ostalim naseljima na ovom području, u koja bi se naseljavali novopridošli stanovnici,
- treba izgraditi svu potrebnu suvremenu infrastrukturu (ceste, elektriку, vodovod, kanalizaciju, telekomunikacije i drugo), vodeći računa o zaštiti i očuvanju okoliša i zaštićenih područja, ali i o podizanju standarda života lokalnog stanovništva.

2.3.2. UTVRĐIVANJE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA U ODNOSU NA POSTOJEĆI I PLANIRANI BROJ STANOVNIKA, GUSTOĆU STANOVANJA, IZGRAĐENOST, ISKORIŠTENOST I GUSTOĆU IZGRAĐENOSTI, OBILJEŽJA NASELJA, VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI KRAJOBRAZA, PRIRODNIH I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

Polazeći od osnovnih načela koja su određena Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 50/99) granice građevinskih područja proizašle su iz temeljne namjene prostora. Pri izradi granica građevinskih područja su, do izvjesne mjere poštivane:

- postojeće granice građevinskih područja određenje Prostornim planom (bivše) općine Dubrovnik
- nove pojave i procesi
- smjernice iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije.

Prostornim planom (bivše) općine Dubrovnik bilo je previđeno ukupno 396,58 ha građevinskog područja, što bi značilo prema popisu iz 1991. godine (2802 stanovnika) da je predviđena prosječna gustoća stanovanja od 7,06 st/ha. Od planom predviđenog građevinskog područja izgrađeno je 47,2% ili 177,40 ha, što znači da je trenutačna prosječna gustoća stanovanja od 15,8 st/ha.

Prostornim planom uređenja općine Ston predviđena je površina od 306,27 ha građevinskog područja, što znači smanjenje u odnosu na građevinsko područje planirano Prostornim planom (bivše) općine Dubrovnik od 22,7 %.

Ovim planom su predviđena smanjenja planiranog građevinskog područja. Izvršene su korekcije da se zadovolje potrebe i zahtjevi stanovništva, ali i da se poštuju sva druga ograničenja.

Najznačajnija ograničenja za izgradnju su:

- šume
- vrijedno poljorivredno zemljište

- predjeli zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa
- zaštitni obalni pojas
- zaštitni pojasevi infrastrukture.

U sklopu prostora namjenjenog za građevinsko područje moguća je izgradnja:

- stambenih objekata
- stambeno-poslovnih objekata
- gospodarskih objekata (obrotničkih radionica, malih proizvodnih pogona)
- objekata javne namjene
- uslužnih djelatnosti (trgovačke, turističke, društvene).

U planiranju površina namjenjenih za gradnju teži se zadržavanju koncentrirane i kontinuirane izgradnje, planiranjem građevinskih područja oko postojeće izgradnje, a po mogućnosti na nepoljoprivrednom zemljištu.

Građevinsko područje za gospodarsku zonu određuje se za gradnju poslovnih, servisnih, skladišnih i komunalnih objekata.

Građevinska područja za turističku izgradnju utvrđena su temeljem plana višeg reda – Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije.

Bitno obilježje dosadašnjeg prostornog razvoja općine Ston bila je niska naseljenost područja, ali istodobno i velika građevinska područja. Ovaj oblik zauzimanja prostora nije vezan za naslijeđenu gospodarsku strukturu i tradicionalne forme nastanjanja, nego na ukupni utjecaj modela urbanizacije obalnog područja.

Naseljima nedostaje naseljske opreme, uređenih zelenih površina, pratećih sportsko rekreacijskih i ostalih društvenih sadržaja. Gube se vrijedni elementi tradicionalnog pučkog graditeljstva a da se istovremeno ne uvode oblici modernije uređenog, današnjim potrebama prilagođenog rezidencijalnog prostora. Stoga je jedan od temeljnih ciljeva prostornog razvoja i kvalitativno unapređenje uređivanja prostora naselja.

Detaljna numerička analiza i usporedba rješenja data je u tablicama u poglavlju 3.

2.3.3. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

1. U svakom bi dijelu naselja, za koja je utvrđeno da imaju rudimentarne osnove da postanu samostalna naselja, trebalo osigurati osnovne funkcije; četverogodišnju ili osmogodišnju školu, dječji vrtić (barem pripremnog stupnja za predškolsku djecu), ambulantu, priručnu ljekarnu, knjižnicu (moguće u sklopu školske knjižnice), poštanski ured, osnovne trgovačke i uslužne te ugostiteljske radnje.
2. U nedostatku prognoza mogućeg gospodarskog razvitka planom treba osigurati:
 - mogućnost fleksibilnog korištenja prostora unutar posebnih turističkih i radnih zona i u sklopu zona mješovite namjene,
 - minimalan broj radnih mjesta za 30% od planiranog broja stanovnika.
3. Izgradnju usmjeriti na popunjavanje postojećih stambenih i radnih zona, potrebe za novim zonama usmjeriti na prostore koji su infrastrukturno opremljeni ili koji zahtijevaju najmanja ulaganja u infrastrukturu, izuzevši vrijedna i zaštićena područja.
4. Turističku izgradnju usmjeriti primarno na ona područja koja je moguće racionalno infrastrukturno opremiti i za koja postoji izražen interes investitora te koja su u skladu sa smjernicama propisanim Županijskim planom.
5. Zaštititi prostor i okoliš, spriječiti daljnje devastacije i zagađenja, utvrditi potrebe i mogućnosti sanacije prirodne i izgrađene sredine.
6. Omogućiti aktivnu participaciju zainteresiranih institucija, organizacija i građana u oblikovanju i donošenju plana

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.2. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

3.2.1. RAZVOJ I URBANIZACIJA

Prostor općine Ston je od posebnog državnog i nacionalnog geostrateškog interesa za Republiku Hrvatsku i Dubrovačko - neretvansku županiju zbog svojih izuzetno važnih obilježja. Ima značajan prometnogeografski položaj i povoljna geografska obilježja, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj.

Veliko je geostrateško značenje ovog rubnog i dijelom graničnog uskog priobalnog područja. To je dio spojnog područja s Bosnom i Hercegovinom, odnosno između dva odvojena dijela Dubrovačko-Neretvanske županije i Republike Hrvatske. Ima cestovni državni granični prijelaz Bistrina-G.Klek, ali i potencijalne pomorske državne granične točke u Kanalu Malog Stona.

Danas je to tranzitno prometno područje s posebnim čvorišno - križišnim prometno-geografskim značenjem. Tu se nalazi raskrižje cestovnih pravaca i prometnica u naselju Zaton Doli (prema Dubrovniku, prema Pelješcu i Korčuli, prema drugim dijelovima Hrvatske, te prema Bosni i Hercegovini), ali i terminali trajektnih veza prema otoku Mljetu (Žuljana i potencijalno Prapatna). To je dio hrvatskog jadranskog prometnog pravca, bilo kao dio unutarnjeg kanalskog pomorskog puta uzduž istočne hrvatske jadranske obale, bilo zbog buduće Jadranske autoceste ili postojeće priobalne Jadranske turističke ceste (magistrale) i pelješko - korčulanske cestovne magistrale, odnosno trajektnih veza prema otoku Mljetu (i izvan ovog područja u Orebiću prema Korčuli i u Trpnju prema Pločama), zračnih koridora te telekomunikacijskih veza.

U vrhu državnog interesa su vrijednosti i značenje prirodne i kulturno - graditeljske baštine u općini Ston. Prisutne su izuzetne prirodne ljepote i ima više različitih više ili manje atraktivnih krajolika i zaštićenih spomenika prirode. Među njima se ističe Malostonski zaljev s većim uvalama Bjejevica, Bistrina i Kuta, područje izuzetnih oceanografskih i biocenoloških obilježja s bogatim i donekle specifičnim živim svijetom u moru, podobno za uzgoj školjaka i razvitak marikulture, najveće uzgajalište školjki (kamenice i dagnje) na istočnoj hrvatskoj obali Jadrana, poznato još iz antičkog vremena.

Važnu stavku u planiranju ovog područja predstavlja zaštićeni obalni pojas prema Zakonu o prostornom uređenju i gradnji koji definira zaštitu, svrhovito, održivo i gospodarski učinkovito korištenje obalnog podričja i akvatorija mora.

Od kulturno - graditeljske baštine najvrijednija su stara utvrđena naselja Ston i Mali Ston međusobno spojeni zidinama, ali ima i drugih spomenika ruralne arhitekture, profanih i sakralnih građevina i zaštićenih spomenika, pa sve do vrijednih ruralnih krajolika.

Neke nove pozitivne tendencije u do sada slabijem razvitku procesa urbanizacije i izgradnje razvojnih središta duž poluotoka Pelješca i jači razvitak ovih procesa na otoku Korčuli ukazuju da se i na tom izduženom i uskom poluotočko - otočkom području događaju neke suvremene pozitivne promjene u preobražaju tog područja unutar kojega jačaju središta kao što su Ston i Orebić na poluotoku Pelješcu, a Korčula, Blato i Vela Luka na otoku Korčuli.

Na području općine Ston planira se osiguravanje prostora i lokacija za prometne i infratrakturne objekte državnog i županijskog značaja, prije svega značajne objekte prometne infrastrukture kao i objekte i koridore elektroopskrbnog sustava.

3.2.2. SUSTAV NASELJA I RAZMJEŠTAJ FUNKCIJA PO NASELJIMA

Razvitak središnjih naselja i njihova hijerarhijska diferencijacija nisu statički već izrazito dinamički proces podložan stalnim promjenama pod utjecajem društvenog, gospodarskog, političkog, demografskog, prometnog i prostornog razvitka. Iako se u životu relativno sporo odvija proces promjena središnje-funkcionalnih odnosa unutar mreže središnjih naselja, ipak se pod utjecajem razvitka ili nazadovanja središnjih funkcija, jačanja ili slabljenja gospodarske snage središnjih naselja i njihovog demografskog

rasta ili pada stalno mijenja, nadopunjuje i razvija njihov sustav, stvarajući povezanu mrežu središta na određenom prostoru.

Na temelju uspostavljene nove političko-teritorijalne podjele u Republici Hrvatskoj, demografskih obilježja u prostoru zemlje, gospodarskih mogućnosti i razvijenosti, uspostavljenih gravitacijskih odnosa u prostoru te analize razvijenosti i razmještaja brojnih uslužnih djelatnosti - središnjih funkcija došlo se do prijedloga **planiranog optimalnog sustava središnjih naselja** i uspostavljanja hijerarhijskih odnosa između pojedinih stupnjeva (kategorija) središnjih naselja.

Središnje naselje pripada nekoj kategoriji središnjih naselja ako udovoljava većini postavljenih kriterija i ako ima veći broj različitih središnjih funkcija, koje se odnose na tu kategoriju. U tom smislu treba razlikovati barem tri podvrste unutar svake kategorije središnjih naselja, zavisno da li u prosjeku ispunjava postavljene kriterije, odnosno da li su razvijeni iznad ili ispod tog prosjeka, a nisu ili ne trebaju preći u drugu višu ili nižu kategoriju središnjih naselja. Isto tako i dalje će trebati uzeti u obzir utjecaj drugih različitih čimbenika (reljef, veličina - površina gravitacijskog područja, gustoća naseljenosti, raspored i veličina naselja, prometna pristupačnost i povezanost, razvitak novih procesa u prostoru, utjecaji iz udaljenijih područja i drugi), koji na različite načine djeluju na razmještaj i razvitak pojedinih središnjih naselja i uspostavljanje sustava središta u nekom prostoru.

Dosadašnji razmještaj i razvitak središnjih funkcija i s tim u svezi uspostavljeni sustav središnjih naselja u prostoru Dubrovačko - neretvanske županije i općine /grada Stona ne zadovoljava u cjelosti, ali je uglavnom u skladu s dostignutim stupnjem društveno - gospodarskog i kulturnog razvitka. Njihov će se budući razvitak temeljiti na zahtjevima novog društvenog uređenja i političko - teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske, na postavljenim ciljevima razvitka u prostoru, na politici izbjegavanja prevelikih koncentracija stanovništva u pojedinim središtima i težnjom za boljom disperzijom stanovništva u prostoru, odnosno spriječavanja negativnih demografskih trendova, ravnomjernijeg regionalnog razvitka i razvitka policentričnog urbanog sustava, na osiguranju bolje međusobne prometne povezanosti te na težnji za podizanjem kvalitete života lokalnog stanovništva.

Poslovi državne uprave i pravo na lokalnu samoupravu u Republici Hrvatskoj znatno su se približili građanima i tako se osiguralo njihovo pravo odlučivanja o potrebama i interesima lokalnog značenja. Središta gradova i općina čine temeljni dio nove hijerarhijske mreže središnjih naselja u Dubrovačko - neretvanskoj županiji, ispunjavaju potrebne i zadane kriterije za optimalno djelovanje i to brojem svojih stanovnika i veličinom teritorija jedinica lokalne samouprave, gospodarskom razvijenošću i izvorima prihoda, dobrom prometnom povezanošću i udaljenošću od susjednih središta nižeg, istog ili višeg ranga. To se ustrojstvo i u buduće po potrebi može i treba nadopunjavati i usavršavati.

Logično je očekivati izvjestan porast broja stanovnika u zemlji ne samo u Dubrovačko - neretvanskoj županiji kao cjelini u odnosu na sadašnje stanje, nego posebno u jedinici lokalne samouprave Ston, kao i u pojedinim središnjim naseljima (posebno u gradu Stonu), dok će neka druga naselja, posebno ona bez određenih funkcija, stagnirati ili opadati prema broju stanovnika. I dalje treba računati s useljavanjem novog stanovništva iz drugih područja i trebalo bi biti usmjeravano prema današnjim demografski deficitarnim područjima.

Prema tome, izvjesne prostorno - planske tendencije i pretpostavke (demografske prognoze, nastavak procesa urbanizacije, razvitak nekih gospodarskih djelatnosti, suvremenije planirana prometna mreža, ekonomičnija mreža središnjih funkcija, rast središnjih naselja) utječu na koncipiranje takvog sustava središnjih naselja koji će najviše odgovarati potrebama stanovništva i drugim korisnicima u Dubrovačko - neretvanskoj županiji i pojedinim njezinim dijelovima, u ovom slučaju posebno u središnjem dijelu županije, te će se tako na najbolji mogući način uklopiti u cjelokupnu koncepciju prostornog razvitka i uređenja novih općina, gradova i cjelokupne Dubrovačko - neretvanske županije.

U skladu s tako planiranim razmještajem stanovništva, njihovim potrebama, gospodarskim mogućnostima i prethodno postavljenim kriterijima predviđa se do 2015 godine na sljedeći način razvijati **ново planirani optimalni sustav središnjih naselja u Dubrovačko - neretvanskoj županiji, odnosno u širem utjecajnom i gravitacijskom području Stona i posebno unutar prostora općine Stona:**

Ston koji dijeli funkciju s Malim Stonom je definiran kao područno središte – važnije lokalno središte u sustavu središnjih naselja Dubrovačko – neretvanske županije..

Tako ustrojeni sustav središnjih naselja na teritoriju Dubrovačko - neretvanske županije i u području budućeg Grada Stona zahtjeva bolju prometnu povezanost između pojedinih samostalnih naselja i njihovih manjih lokalnih središta, bitno poboljšanje veza prema važnijim lokalnim i gradskim/općinskim središtima, kao i naročito prema gradskim i nadlokalnim središtima.

Razmještaj i razvitak središnjih funkcija treba biti u pojedinim središtima prema izvršenoj klasifikaciji središnjih funkcija za pojedine kategorije središnjih naselja. Sve funkcije u središnjim naseljima, treba razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom ovog kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge u pojedinim središtima. Ovakav sustav središnjih naselja na ovom prostoru na racionalan način približava središnje i druge funkcije stanovništvu i drugim korisnicima, osobito one koje su im potrebne u svakodnevnom životu ili povremeno, pružajući im približno jednake uvjete života, pa tako doprinosi porastu kvalitete i standarda njihova življenja.

U okviru uređenja naselja treba preispitati i po mogućnosti smanjiti veličinu građevinskog područja brojnih naselja u odnosu na utvrđeno u prostornim planovima bivših općina u ovoj županiji, jer su se one prilično neracionalno utvrđivale. Povećanje tih granica bit će opravdano samo u naseljima koja preuzimaju veće funkcije nego su do sada imala u tom prostoru.

Planirane funkcije i razvoj naselja:

STON - Planirano 1.000 - 1.500 i više stanovnika u zemlji. Naselje gradskog karaktera, novo središte Grada, stambena, proizvodna i turistička funkcija, granična (vojna) i prometna funkcija te sve uslužne funkcije gradskog, ali i međuopćinskog nadlokalnog značenja. Njegove funkcije najnižeg reda koristit će stanovnici naselja Broce i Zaton Doli, odnosno u znatnoj mjeri i samostalnih naselja Česvinica i Mali Ston.

Putnikovići - Planirano 200 stanovnika u zemlji. Proizvodno i malo lokalno uslužno središte za prostrani sjeverozapadni agrarni i turistički dio današnje općine (budućeg Grada) u tom dijelu poluotoka Pelješca (pelješka Crna Gora, Ponikve te dio sjevernog i južnog obalnog pojasa). Posebno će na njega biti vezano stanovništvo naselja Dubrava i Tomislavovac.

Hodilje - Planirano 230-300 stanovnika u zemlji. Prigradsko urbanizirano naselje u neposrednoj okolici Stona. Poljodjelstvo, ribarsko, marikulturno i turističko središte, neke pomoćne uslužne funkcije za potrebe nekoliko najbližih samostalnih naselja (Duba Stonska, Luka, Hodilje, a po potrebi za neke uslužne funkcije i za samostalna naselja Česvinicu i Mali Ston).

Sparagovići - Planirano 150 stanovnika u zemlji. Poljodjelsko proizvodno središte (vinogradarstvo, maslinarstvo, smokvarstvo i dr.) i pomoćno središnje uslužno naselje u području Ponikava za samostalna naselja Boljenovići, Dančanje, Metohija, Sparagovići i Zabrđe.

Žuljana - Planirano 270 - 350 stanovnika u zemlji. Glavno turističko naselje u ovom kraju. Trajektna luka za otok Mljet (Polače). Još razvija agrarne i s tim u svezi proizvodne funkcije, ribarstvo, ali i pomoćne uslužne funkcije potrebne stanovništvu naselja, turistima i drugim posjetiteljima.

Brijesta - Planirano 150 - 200 stanovnika u zemlji. Poljodjelsko, ribarsko, marikulturno i turističko središte, pomoćno središnje naselje s uslužnim funkcijama potrebnim lokalnom stanovništvu, turistima i drugim posjetiteljima.

Ostala samostalna naselja u današnjoj općini i budućem Gradu Stonu mogu imati pojedinačne središnje uslužne funkcije, kao što će stanovništvo u njima razvijati i druge djelatnosti (poljodjelstvo, ribarstvo, marikultura, turizam i sl.). Neka od tih naselja mogu rasti prema broju stanovnika, a neka će stagnirati ili i dalje gubiti dio svog stanovništva.

3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

3.2.1. ORGANIZACIJA PROSTORA, OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

Temeljne odrednice organizacije prostora općine Ston slijede iz usvojenih ciljeva razvoja u prostoru na županijskoj i općinskoj razini. U cilju zaštite i racionalnijeg korištenja prostora vrši se temeljno razgraničavanje prostora općine na područja pretežito namijenjena izgradnji (građevinska područja, izgrađena i neizgrađena) te negrađevinska područja (samo iznimno i ograničeno gradiva). Ovime se naglašava razlika između pretežito izgrađenih prostora namijenjenih potrebama rasta i razvoja stanovništva i gospodarstva od prostora koje se štiti i održava zbog vrijednih resursa prirodne sredine (šume, poljoprivredno zemljište, prostori posebnih prirodnih vrijednosti namijenjenih rekreaciji, lokaliteti i zone vrijedne kulturne baštine itd.) i ukupne ekološke ravnoteže. Osim toga i jedno i drugo područje dopušta utvrđivanje prostornih koridora namijenjenih tehničkoj infrastrukturi (promet, elektroopskrba, vodoopskrba, telekomunikacije itd.).

U **Prostornom planu uređenja općine Ston** određene su slijedeće osnovne namjene prostora:

1. Površine za razvoj i uređenje

1.1. Površine za razvoj i uređenje naselja (građevinska područja naselja):

- izgrađeni i neizgrađeni dijelovi građevinskog područja.

U smislu Zakona o prostornom uređenju i gradnji izgrađenim dijelom građevinskog područja smatraju se izgrađene građevne čestice i druge površine privedene različitoj namjeni, a neizgrađeni dio građevinskog područja je jedna ili više neposredno povezanih neuređenih i neizgrađenih građevnih čestica ukupne površine veće od 5.000 m² kao i sve rubne neizgrađene čestice.

1.2. Površine za razvoj i uređenje izvan naselja uključuju slijedeće namjene:

- gospodarska pretežno proizvodna, servisna,
- gospodarska pretežno servisna,
- gospodarska namjena pretežito poslovna,
- ugostiteljsko-turistička,
- površina namjena za iskorištavanje mineralnih sirovina (morska sol),
- površine uzgajališta – akvakultura (školjkaši, kavezni uzgoj riba i školjkaša),
- poljoprivredno tlo kategorije "vrijedno obradivo tlo",
- šume – gospodarsko-zaštitne šume,
- ostalo poljoprivredno tlo, šumsko zemljište, te kamenjari i goleti,
- groblja.

2. Infrastrukturni sustavi

- Cestovni promet - javne ceste,
- Željeznički promet,
- Pomorski promet ,
- Pošta i javne telekomunikacije,
- Vodogospodarski sustav,
- Sustav elektroopskrbe,
- Vjetroelektrane.

3.2.1.1. Prostori namijenjeni za građevinska područja

Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja su površine mješovite namjene u kojima prevladava stambena izgradnja niske gustoće (primarna namjena) te svi sadržaji naselja koji prate stanovanje, kao što su obrazovni, zdravstveni, sportsko-rekreacijski, poslovni, trgovački, turističko - ugostiteljski i servisni sadržaji te prometne i zelene površine i komunalni objekti i uređaji. Ove površine uključuju i poslovne i pojedinačne radne sadržaje, uz uvjet da se ovi planiraju na parcelama ograničene površine i da ne utječu negativno na kakvoću okoliša naselja.

Sadržaji sekundarne namjene kao što su radne, poslovne, turističko ugostiteljske i ostale djelatnosti mogu se realizirati korištenjem dijela građevine, zasebne građevine, dijela parcele i posebne parcele kao prostora za rad uz uvjet da radne aktivnosti ne stvaraju buku ni prašinu, ne zagađuju zrak i tlo te ne zahtijevaju teški transport.

GP NASELJA									
Red.br.	naselje	Ex PPUO/G			Usklađenje s člankom 50 Zakona o prostornom uređenju i gradnji	PPUO/G			Ovjera
		Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %		Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %	
1	Ston	86,08	25,25	29,33		28,38	18,78	66,17	
2	Mali Ston	10,60	7,57	71,42		10,56	7,52	71,21	
3	Zaton Doli	6,48	5,35	82,56		10,50	4,62	44,00	
4	Broce	33,53	7,30	21,77		13,64	7,30	53,52	
5	Hodilje	24,86	12,66	50,93		20,21	13,16	65,12	
6	Luka	9,54	3,68	38,57		5,90	3,68	62,37	
7	Duba Stonska	4,90	2,76	56,55		4,90	4,27	87,14	
8	Brijesta	59,46	10,77	18,11		19,19	9,17	47,78	
9	Putnikovići	3,34	2,04	61,08		3,32	3,32	100,0	
10	Dubrava	19,50	5,22	26,77		11,60	6,23	53,71	
11	Žuljana	18,34	10,47	57,09		14,54	10,55	72,56	

Izdvojena GP gospodarske namjene (I, K1, K2, E)							
Red.br.	naselje	lokalitet	površina GP-a(ha)	vrsta	kapacitet	izgrađenost	Usklađenost s PPŽ-om/ovjera
1	Zaton Doli	Zamaslina	6,78	K1		0	
2	Zabrđe	Ponikve/Zabrđe	15,20	K1		0	
3	Česvinica	Česvinica	10,60	K1		12,45	
4	Česvinica	Česvinica	8,32	K2		13,29	

Izdvojena GP ugostiteljsko - turističke namjene							
Red.br.	naselje	lokalitet	površina GP-a(ha)	vrsta	kapacitet	izgrađenost	Usklađenost s PPŽ-om/ovjera
1	Metohija	Prapatno	15,0	T2	1000	0	
2	Metohija	Prapatno	5,0	T3	600	0	
3	Dubrava	Sutvid	3,0	T3	300	88%	

Stambene građevine namjenjene za individualno stanovanje

Najmanja površina građevinske parcele za stambene građevine namjenjene za individualno stanovanje iznosi:

- za *slobodnostojeći način* izgradnje 400 m²,
- za *poluugrađeni način* izgradnje: 300 m²,
- za *objekte u nizu* 200 m².

Minimalne širine ulične fronte parcele iznose:

- za *slobodnostojeći način* izgradnje 14 m,
- za *poluugrađeni način* izgradnje 10 m,
- za *objekte u nizu* 6 m.

Građevinska parcela za stambene građevine namjenjene za individualno stanovanje mora imati pristup na javno-prometnu površinu minimalne širine 3,0 m, a za višestambene, stambeno poslovne i poslovne građevine 5,0 m..

Minimalna udaljenost obiteljske kuće od granica susjednih parcela je 3,0 m, a od javno-prometne površine H/2, a ne može biti manja od 3,0 m. Minimalna udaljenost od granice parcele za višestambene, stambeno poslovne i poslovne građevine je H/2.

Međusobni razmak stambenih građevina namjenjenih za individualno stanovanje može biti najmanje 6,0 m odnosno najmanje jednak visini više građevine za višestambene, stambeno-poslovne i poslovne građevine.

Maksimalni *koeficijent izgrađenosti parcele za stambene građevine namjenjene za individualno stanovanje je:*

- za *slobodnostojeći način* izgradnje $k_{ig} = 0,25$ (25%)
- za *polugrađeni način* izgradnje $k_{ig} = 0,35$ (35%)
- za *objekte u nizu* $k_{ig} = 0,50$ (50%)

Višestambena, stambeno-poslovna ili poslovna građevina

Višestambene građevine mogu se planirati samo u općinskom središtu.

Površina građevinske parcele višestambene građevine utvrđuje se u postupku izdavanja lokacijske dozvole, shodno potrebama te građevine i obuhvaća zemljište ispod građevine i zemljište potrebno za njenu redovitu upotrebu, a ne može biti manja od 500 m².

Brutto izgrađenost parcele za izgradnju višestambenih, stambeno-poslovnih i poslovnih građevina ne može biti veća od 40%.

Maksimalna visina višestambene, stambeno poslovne ili poslovne građevine može biti P+2 ili Po+P+1+Pk s kosim ili ravnim krovom pri čemu je maksimalna visina vijenca objekta 9 m mjereno od *mjerodavne kote*.

Broj parking mjesta koja treba osigurati na parceli jednak je broju stanova koji će biti izgrađeni na parceli odnosno prema tabeli u točki 86. Odluke o donošenju PPOUO Ston. Na građevinskoj parceli se može graditi garaža za smještaj osobnih automobila. Preporuča se rješavanje garaže u gabaritu osnovnog ili pomoćnog objekta. Garaža može biti smještena i uz granicu susjedne parcele ako ne ugrožava uvjete stanovanja i korištenja susjedne parcele. Svojim položajem garaža ne smije ugrožavati sigurnost odvijanja prometa.

Površine parcele obrađene kao nepropusne (krovovi ravni ili kosi, terase, popločane staze itd.) mogu biti do 1.5 puta veće od maksimalno dopuštene izgrađene površine. Uređenje terena oko građevina treba izvesti na način da se na naruši prirodno otjecanje vode na štetu susjednih parcela i građevina.

Krov može biti kosi ili ravni. Nagib kosog krova preporuča se između 18-30°. Za pokrov se preporuča kupa kanalica ili crijep sličnog izgleda. Ukoliko se koristi dvostrešni krov preporuča se smjer sljemena (paralelan ili okomit na ulicu) koji prevladava u susjedstvu ili uličnom potezu.

Za gradnju u sklopovima ruralne arhitekture ili u njihovoj neposrednoj blizini potrebno je koristiti karakteristične građevinske elemente i materijale od kojih su građeni susjedni stari objekti, te usklađivanje horizontalnih i vertikalnih gabarita s okolnom izgradnjom.

Kod ograđivanja parcele koristiti zelenilo i po mogućnosti prirodne materijale, kamen i drvo. Maksimalna visina dijela ograde od čvrstog (netransparentnog) materijala je 1m u odnosu na višu kotu terena uz ogradu.

Građevine turistička namjena

U građevinskim područjima naselja mogu se graditi građevine ugostiteljsko-turističke djelatnosti i to unutar:

- prostornih cjelina ugostiteljsko-turističkih namjena i
- prostornih cjelina mješovite namjene.

Unutar prostornih cjelina ugostiteljsko-turističkih namjena čiji zbroj površina može činiti najviše 20% ukupne površine građevinskog područja naselja, odnosno pojedinog izdvojenog dijela građevinskog područja naselja u kojem se nalaze, omogućuje se smještaj slijedećih ugostiteljsko-turističkih građevina:

- smještajni objekti iz skupine hoteli (hotel, aparthotel, turističko naselje, turistički apartmani, pension, guest house), sa pratećim športsko-rekreacijskim građevinama i površinama,
- kamp/autokamp sa pratećim športsko-rekreacijskim građevinama i površinama,
- konačište.

Prostorne cjeline luka nautičkog turizma prikazane (plavim rasterom) na kartografskom prikazu, br. 4 «Građevinska područja» predstavljaju površine unutar kojih se omogućuje smještaj luka nautičkog turizma, što znači da im se UPU-ima može utvrditi i drugačija namjena.

planirane prostorne cjeline ugostiteljsko – turističke namjene					
red. br.	NASELJE	NAMJENA / LOKALITET	POVRŠINA TURISTIČKE ZONE (ha)	POVRŠINA GP NASELJA (ha)	% UDJELA TURISTIČKE ZONE U GP NASELJA
1.	Ston	T1 / Supavo	3,5	30,72	15,3
2.	Brijesta	T2 / Brijesta	0,98	54,97	1,78

Proračunski broj postelja za navedene građevine iznosi 2 kreveta po smještajnoj jedinici.

Na površinama ugostiteljsko-turističke namjene (T1) u naselju Ston mogu se graditi građevine iz skupine hoteli (hotel, aparthotel, turističko naselje, turistički apartmani, pension, guest house), a na površinama -turističke namjene (T2) u naselju Brijesta mogu se graditi građevine iz skupine hoteli (turističko naselje, turistički apartmani, pension). Građevine se mogu graditi u skladu s Pravilnikom o razvrstavanju, kategorizaciji, posebnim standardima i posebnoj kvaliteti smještajnih objekata iz skupine hoteli Ministarstva turizma i Zakonom o prostornom uređenju i gradnji.

Uvjeti smještaja ugostiteljsko-turističkih građevina unutar građevinskog područja naselja koncipirani su tako da:

- maksimalna gustoća korištenja površine može biti do 120 kreveta / ha,
- maksimalni dopušteni koeficijent izgrađenosti građevinske čestice iznosi 0,3
- maksimalni dopušteni koeficijent iskorištenosti građevinske čestice iznosi 0,8
- najviša dopuštena katnost iznosi P+2, a najviša dopuštena visina građevine iznosi 9m mjereno od najniže kote konačno zaravnatog teren uz građevinu do vijenca
- najmanje 40% svake građevinske čestice uredi kao parkovno i prirodno zelenilo,
- unutar parcele mogu se realizirati i drugi kompatibilni prateći sadržaji (poslovni prostor, kultura, usluge, servisi, zabava, sport-rekreacija i dr.) uz osnovnu turističku namjenu.
- povezivanje prostora zone ugostiteljsko-turističke namjene na prometnu mrežu ostvaruje se direktno ili spojnim putem minimalne širine 6,0 metara;
- u sklopu parcele ili zone ugostiteljsko-turističke namjene treba realizirati najmanje 1 parkirališno mjesto po smještajnoj jedinici
- smještajne građevine te građevine pratećih sadržaja, potrebno je smještajem i veličinom, a osobito visinom uklopiti u mjerilo prirodnog okoliša,
- smještajna građevina s pripadajućim zemljištem u građevinskom području naselja unutar površine određene za ugostiteljsko-turističku namjenu planira se izvan postojećih javnih površina uz obalu,
- Unutar prostornih cjelina ugostiteljsko-turističke namjene moguće je planirati privezište s brojem vezova koji odgovara 20% ukupnog smještajnog kapaciteta ali ne više od 150 vezova.

- u kampovima-autokampovima smještajne jedinice se ne mogu povezivati s tlom, na čvrsti način, te se ne mogu planirati u pojasu najmanje 25 m od obalne crte.
- u kampovima-autokampovima prateći sanitarni i drugi sadržaji ne mogu biti izgrađeni najmanje 70 m od obalne crte.

Građevine sporta i rekreacije

Unutar građevinskog područja naselja omogućuje se smještaj površina i građevina sportsko-rekreacijske namjene.

Pod građevinama i površinama sportsko-rekreacijske namjene unutar građevinskih područja naselja na površinama izvan onih određenih UPU-ima (unutar područja mješovite namjene) za sportsko rekreacijsku namjenu, podrazumijevaju se: sportska otvorena igrališta do 200 m² površine (trim staza, mini golf, stolni tenis, bočalište, viseća kuglana, travnato igralište za mali nogomet, košarka, badminton, odbojka, odbojka na pijesku i sl.), standardni tenis teren, bazen za plivanje, sportska građevina (dvorana, kuglana i dr.) do najviše 200 m² GBP, odnosno vodene površine (za bazene).

Kod građenja sportskih građevina potrebno je na građevnoj čestici ili u neposrednoj blizini na javnoj površini osigurati potreban broj parkirališnih mjesta kako je utvrđeno odredbama za provođenje.

Građevine infrastrukturne i komunalne namjene

Građevine infrastrukturne i komunalne namjene su prometnice, infrastrukturni uređaji, komunalne građevine, uređaji i sl., a grade se temeljem uvjeta nadležnih tijela za obavljanje komunalnih djelatnosti.

3.2.1.2. Građevinska područja za izgradnju izvan naselja – građevinska područja izdvojenih namjena

• gospodarska pretežno proizvodna i gospodarska pretežno poslovna

Već se počela izgrađivati i razvijati **proizvodno - servisna - skladišna zona Stona**, površine oko 40 ha, smještena uz lokalnu cestu između Stona i Česvinice, gdje se već nalaze TS 35/10 kV, pogoni za preradu plastičnih masa, metalopreradaivački pogoni, prehrambena industrija (vinarija, solana), pogon malih gospodarskih proizvođača, skladišta i servisi, proizvodnja građevinske stolarije.

Ovim Planom su predviđene zone na lokaciji Čestvinica i to :

- pretežno proizvodne namjene,
- pretežno poslovne namjene .

Za izgradnju građevina gospodarskih djelatnosti u gospodarskim zonama određuje se minimalna površina građevne čestice od 1000 m², izgrađenost parcele može biti najviše 60%, a najmanje 20% površine parcele mora pripadati uređenom zelenilu.

Maksimalna visina građevine je 9,0 m mjerena od konačno zaravnatog i uređenog terena uz zgradu na njegovom najnižem dijelu, pa do vijenca građevine.

Čestica mora imati pristup na javno prometnu površinu minimalne širine 5,0 m.

Građevine u ovim zonama moraju biti udaljene najmanje 20 m od građevinskih parcela stambenih i javnih građevina, te odijeljene od istih zaštitnim zelenim pojasom, javnom prometnom površinom ili zaštitnim infrastrukturnim koridorom.

Međusobni razmak građevina mora biti najmanje jednak visini više građevine.

U zonama gospodarskih djelatnosti i to pretežno proizvodne i pretežno poslovne namjene izgradnja se izvodi na temelju urbanističkog plana uređenja.

Prije izrade UPU-a poslovne zone Zabrđe s obzirom na ograničenu prenamjenu vrijednog poljoprivrednog zemljišta potrebno je provesti detaljno bonitetno vrednovanje tla. Ukoliko se utvrdi da se radi o vrijednom poljoprivrednom tlu poslovnu zonu potrebno je smanjiti ili dislocirati u dijelu koji zauzima površinu pod vrijednim poljoprivrednim tlom kao i područja pod uzgojem ili pogodno za uzgoj višegodišnjih kultura (voćnjaka, maslinika i vinograda).

U slučaju kad se u zonama gospodarskih djelatnosti predviđa izgradnja novih ili rekonstrukcija postojećih građevina, u kojima je u tijeku tehnološkog procesa moguća emisija štetnih plinova, ispuštanje agresivnih tekućina ili postoji bilo koja opasnost po okolinu, potrebno je izraditi procjenu utjecaja na okoliš .

Parkiranje vozila se mora u pravilu rješavati na građevnoj čestici, prema normativima iz članka 83. a čestica mora imati pristup na javno prometnu površinu minimalne širine 5,0 m.

Izdvojena građevinska područja gospodarske pretežito proizvodne i gospodarske pretežito poslovne namjene					
NASELJE	LOKALITET	VRSTA	POVRŠINA (ha)	NASELJE / VAN NASELJA	POSTOJEĆE / PLANIRANO
Česvinica	Česvinica	K2	8,32	van naselja	planirano/ postojeće
Česvinica	Česvinica	K1	10,6	van naselja	planirano/ postojeće
Zaton Doli	Zamaslina	K1	6,78	van naselja	planirano
Zabrđe	Ponikve/Zabrđe	K1	15,2	van naselja	planirano

• **površina za iskorištavanje mineralnih sirovina – morska sol**

Morska sol se eksploatira u Stonskoj solani još od Dubrovačke republike. Eksploatacijsko polje s bazenima za proizvodnju soli je smješteno u dnu Stonskog kanal, s njegove južne strane uz državnu cestu Ston-Orebić, s južne strane je ograničeno Stonskim poljem, a s južne strane brdskom padinom. Lokacija solane ne dopušta širenje eksploatacijskog polja koje se nije mijenjalo od 14 stoljeća. Proizvodnja se odvija na prirodni način, koristeći isključivo sunčevu toplinu u ljetnom razdoblju za isparavanje morske vode koja se sustavom ustava i kanala dovodi u bezene.

• **ugostiteljsko- turistička**

Osim mogućnosti izgradnje objekata za turističko ugostiteljsku djelatnost u okviru zona mješovite namjene planom se predviđa i izgradnja i uređenje posebnih područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja.

Utvrđene zone i kapaciteti:

Izdvojena građevinska područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja u ZOP-u					
NASELJE	LOKALITET	VRSTA	POVRŠINA (ha)	KAPACITET (kreveta)	POSTOJEĆE / PLANIRANO
Metohija	Prapratno	T2	15,0	1000	planirano
Metohija	Prapratno	T3	5,0	600	planirano
Dubrava	Sutvid	T3	3,0	300	postojeće

U građevinskom području ugostiteljsko-turističke namjene – turističko naselje (T2) smještajne građevine moraju se planirati na načelu sukladnosti arhitektonskog izraza s elementima autohtonog urbaniteta i tradicijske arhitekture, a gustoća korištenja iznosi najviše 120 ležaja/ha.

U kampovima (autokampovima) T3 mogu se graditi građevine u skladu s Pravilnikom o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji smještajnih objekata kampova iz skupine "kampovi i druge vrste objekata za smještaj" Ministarstva turizma, te prateći sadržaji (ugostiteljski, otvoreni sportski, rekreacijski, uslužni, zabavni i sl.).

Kampovi moraju ispunjavati elemente za kategorizaciju kampa I i II kategorije.

U kampovima (T3) smještajne jedinice ne mogu se planirati u pojasu udaljenom 25 m od obalne crte i ne mogu se povezivati s tlom na čvrsti način, a sanitarni i drugi sadržaji moraju biti izgrađeni najmanje 70 m od obalne crte.

Prostorna cjelina ugostiteljsko- turističke namjene širine veće od 500 m uz obalu, mora imati najmanje jedan javni cestovno-pješački pristup širine 15 m do obale.

Najmanje 40% površine građevne čestice mora se urediti kao parkovni nasadi i prirodno zelenilo.

Odvodnja otpadnih voda mora se riješiti zatvorenim kanalizacijskim sustavom s pročišćavanjem.

Za izgradnju turističkog naselja obvezna je izrada detaljnijeg plana uređenja, kojim će se obuhvatiti cijelo turističko naselje .

• **sport i rekreacija**

Smještaj sportskih i rekreacijskih sadržaja te uvjeti za njihovu izgradnju u zonama ugostiteljsko-turističke namjene odredit će se prostornim planovima užih područja.

• **Plaže**

U ZOP-u se površina za plaže određuje kao uređena i prirodna morska plaža.

Uređena morska plaža unutar ili izvan naselja je nadzirana i pristupačna svima pod jednakim uvjetima

s kopnene i morske strane uključivo i osobama s poteškoćama u kretanju, većim dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, kabine i sanitarni uređaji) uređen kopneni prostor neposredno povezan s morem, označen i zaštićen s morske strane.

Kao uređene morske plaže na prostoru obuhvata Plana definirane su Brijesta, Žuljana, Prapatna.

Prirodna morska plaža unutar ili izvan naselja je nadzirana i pristupačna s kopnene i/ili morske strane infrastrukturno neopremljena, potpuno očuvanog zatečenog prirodnog obilježja.

Kao prirodne morske plaže na prostoru obuhvata Plana definirane su plaže u okviru prirodnog rezervata Malostonski zaljev: Bjejevica, Bistrina i Kuta te plaže Vučine, Smokvina, Priježba, Marčuleti i Pržina.

• **luke nautičkog turizma**

Luke nautičkog turizma planirane su u naseljima Broce, Kobaš i Žuljana.

Luke nautičkog turizma			
NASELJE	NAZIV / LOKALITET	KAPACITET (broj vezova)	POSTOJEĆE / PLANIRANO
Broce	Kobaš	200	planirano
Broce	Broce	200	planirano
Žuljana	Žuljana	200	planirano

Vezom u luci nautičkog turizma smatra se vez za plovilo standardne duljine od 12 m i širine od 5 m (širina veza), a plovilo je ekvivalent jedne smještajne jedinice od 3 kreveta,

U luci nautičkog turizma mogu se planirati ugostiteljski, trgovački, uslužni, sportski i rekreacijski sadržaji.

Lučka područja moguće smjestiti samo unutar površina prikazanih (plavim rasterom) na odgovarajućim kartografskim prikazima ovoga Plana «Građevinska područja naselja» u mjerilu 1:5.000.

U naseljima Broce i Žuljana na kopnu je utvrđeno planirano građevinsko područje koje se može koristiti za potrebne luke dok će se za potrebe luka Kobaš na kopnu dio izgrađenog građevinskog područja (objekata) prenamijenit za potrebe luke.

Odvodnja otpadnih voda mora se riješiti zatvorenim kanalizacijskim sustavom s pročišćavanjem

Visina građevine može iznositi najviše P+Pk.

Izgradnja i uređenje ovih luka mora biti u skladu s Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma.

• **grobља**

U obuhvatu Prostornog plana uređenja općine Ston nalaze se postojeća groblja:

- Naselje Boljenovići - mjesno groblje Sv. Ciprijana
 - Naselje Brijesta - mjesno groblje Sv. Liberana
 - Naselje Broce - mjesno groblje Svih svetih
 - Naselje Česvinica - mjesno groblje Sv. Nikole
 - Naselje Dančanje - mjesno groblje Sv. Mihajla
 - Naselja Duba Stonska - mjesno groblje Sv. Nikole
 - Naselje Dubrava - mjesno groblje Sv. Mihovila
 - Naselje Hodilje - mjesno groblje Sv. Vida
 - Naselje Mali Ston - mjesno groblje Sv. Ane
 - Naselje Putniković - mjesno groblje Gospe od Rozarija
 - Naselje Sparagovići - mjesno groblje Sv. Ivana
 - Naselje Ston - mjesno groblje Sv. Kate
 - Naselje Zaton Doli - mjesno groblje Sv. Petra-Zamaslina
 - mjesno groblje Sv. Mihajlo-Zaton Doli
 - Naselje Žuljanja - mjesno groblje Sv. Martina
- i ona će tu funkciju vršiti i dalje.

Plan predviđa uređivanje i moguće proširenje groblja.

Grobља su odvojena od susjednih namjena pojasom zaštitnog zelenila. Projektima uređenja ili proširenja groblja rješavati će se i uređenje javnih pristupnih površina i parkirališta.

3.2.1.3. Prostori izvan građevinskih područja

- **uzgajalište – akvakultura**

Čisto more s odgovarajućim osobinama bilo je temelj razvitku **marikulture** u Malostonskom zaljevu: uzgoj školjaka - prvenstveno kamenica i dagnji, ali moguć je uzgoj i bijele ribe u kavezima.

Za uzgoj školjaka i riba je u korištenju cca 625,745 ha, dok je za uzgoj školjki u korištenju 2.464,47 ha.

Kapaciteti i lokaliteti za uzgoj školjaka i kavezni uzgoj ribe kao i smještaj građevina u funkciji marikulture treba odrediti na osnovu rezultata strateške studije o utjecaju na okoliš Malostonski zaljev i malo more.

Prema studiji utjecaja na okoliš zahvata marikulture na području Malostonskog zaljeva i Malog mora danas se riba u uzgaja samo u Bjejevici i u području Brijesta-Drača, na ukupnoj površini od 3.706 m². Najvećim dijelom uzgaja se brancin (*Dicentrachus labrax*), te vrlo male količine orada (*Sparus aurata*).

Ukupno procijenjena količina uzgajane ribe se kreće oko 200 tona tržišne veličine.

Studijom utjecaja na okoliš za zahvat marikulture na području akvatorija Malostonskog zaljeva i Malog mora - strateška procjena utjecaja na okoliš (Institut za oceanografiju i ribarstvo – Laboratoriji u Dubrovniku, Dubrovnik, svibanj 2004.) određeni su ukupni uzgojni kapacitet te parametri koji definiraju jediničnu uzgojnu zonu.

Obzirom na proteklo vrijeme od izrade studije te moguće promjene u okolišu i propisima koji se odnose na razmatranu problematiku, nužno je izraditi potrebne stručne podloge.

Prema procjeni utvrđenoj Strateškom studijom, dozvoljeni kapacitet uzgoja morskih organizama u Malostonskom zaljevu, uz dodatno zaštitno ograničenje na samo 50% mogućeg uzgoja, a kojim se apsolutno neće remetiti ekološka ravnoteža sustava, kreće se oko 8.520 tona školjaka i 1.280 t ribe u godišnjoj proizvodnji. S obzirom da je Malostonski zaljev pod režimom zaštite u kategoriji «Posebni rezervat», to treba biti ukupni dozvoljeni kapacitet zaljeva za uzgoj morskih organizama do 2010. godine.

Dozvoljeni kapaciteti nakon 2010. god. uzimajući u obzir sva ograničenja održavanja proizvodnih količina u zaštićenom području, procjenjuje se na ukupnu količinu uzgojenih školjaka od 28.215 tona godišnje proizvodnje. Smatra se da bi postupno povećanje proizvodnje školjaka trebalo biti usklađeno s rezultatima praćenja stanja. Novi projekti za uzgoj ribe ne smiju premašiti proračunatu količinu od 1280 t/g koja je procijenjena za vremenski period do 2010. g.

Navedeno je obrazloženo u poglavlju 7.6. «Dozvoljeni kapacitet nakon 2010. godine» Strateške studije S obzirom da se Malostonski zaljev svrstava u zaštićena područja, a ustanovljene količine su daleko ispod mogućih maksimalnih količina primjenjuje se energetske pristup, odnosno proračun ukupne energetske bilance za ukupne populacije školjaka i riba.

To se može izraziti kao:

$$A=P+R= C- (F+U)$$

Gdje je A=asimilacija; P=produkcija; R=respiracija; U=ekstrakcija otopljenih tvari; C=konzumirana hrana;

A produkcija je sastavljena od: $P=P_g+P_r+P_s$

Gdje je P_g = proizvodnja organske tvari u tkivima; P_r = proizvodnja gameta ; P_s = proizvodnja organske tvari u školjkama, mukusu i sekretima.“

Čisto more s odgovarajućim osobinama bilo je temelj razvitku **marikulture** u Malostonskom zaljevu: uzgoj školjaka - prvenstveno kamenica i dagnji, ali moguć je uzgoj i bijele ribe u kavezima.

U ZOP-u se ne mogu planirati niti graditi instalacije za uzgoj plave ribe.

Za uzgoj školjaka i riba je u korištenju cca 625,745 ha, dok je za uzgoj školjki u korištenju 2.464,47 ha.

Kapaciteti i lokaliteti za uzgoj školjaka i kavezni uzgoj ribe kao i smještaj građevina u funkciji marikulture odredit će se na osnovu uvjeta utvrđenih ovim Planom i rezultata Strateške studije o utjecaju na okoliš Malostonski zaljev i Malo more.

Objekti u funkciji marikulture

Unutar granica ZOP-a dozvoljava se smještaj građevina u funkciji marikulture. Mogu se graditi građevine privremenog karaktera koji se sukladno Pravilniku o jednostavnim građevinama i radovima (NN 93/08, 57/10) smatraju jednostavnim građevinama.

Građevna čestica mora imati osiguran pristup na javnu prometnu površinu i osigurane komunalne priključke (vodoopskrba, odvodnja, energetska opskrba).

• površine infrastrukturnih sustava

Prostornim planom Dubrovačko -neretvanske županije predviđena je potencijalna lokacija za izgradnju vjetroelektrana na lokalitetu "Sparagovići". Lokalitet se nalazi izvan granica ZOP-a.

Vjetroelektrane će se izgraditi na za to predviđenom prostoru uz poštivanje posebnih propisa i izgradnju sve potrebne infrastrukture.(lokalne prometnice, elektroenergetske mreže).

• prometne i komunalne površine i infrastrukture

Izvan građevinskog područja na prostoru općine Ston može se odobravati izgradnja građevina infrastrukture koje po svojoj namjeni zahtijevaju položaj izvan građevinskog područja, kao što su:

- Cestovni promet - javne ceste,
- Željeznički promet,
- Pomorski promet,
- Javne telekomunikacije,
- Vodogospodarski sustav,
- Sustav elektroopskrbe.

• poljoprivredno tlo kategorije "vrijedno obradivo tlo"

Pedološka i proizvodno ekološka obilježja tla omogućavaju bavljenje poljoprivredom na ograničenom dijelu prostora općine.

Posebno vrijedno plodno poljodjelsko zemljište su Brijesta polje i Stonsko polje, udoline Žuljane, pelješke Crne Gore i Ponikve, ali i neke manje plodne površine (polja, poljica, uvale, udoline) u blizini pojedinih naselja.

Brijesta polje je označeno kao rigolano terasirano tlo na vapnencu, što je uz povoljne klimatske uvjete pogodno za uzgoj mandarina i drugih agruma, koštičavog voća, vinove loze i masline. Potrebno je provesti komasaciju i agrotehničke mjere.

Stonsko polje zaprema površinu od oko 100 ha, ali danas nije u potpunosti hidromeliorirano, iako su vršeni značajni zahvati. Zato je potrebno nastaviti hidromelioracijske radove. Predstavlja za poljodjelstvo izuzetnu vrijednost. Plodno tlo, povoljna klima te voda za navodnjavanje (nešto malo se već navodnjava) omogućuju uzgoj osjetljivog južnog voća (agruma), koštičavog i jabučastog voća, vinove loze, povrća, stočnog bilja i masline. Tu prevladava rigolano tlo polja iz crvenice i smeđeg tla. Treba riješiti problem navodnjavanja na najnižim terenima pod utjecajem mora, gdje dolazi do zaslanjavanja zemljišta (potrebno uskladiti interese solane i poljodjelske proizvodnje).

Udolina Žuljana tipično je područje uzgoja vinove loze za dobivanje kvalitetnih crnih vina, ali tu je još moguće uzgajati maslinu i neke druge južne voćke, što je u skladu s tipovima tala i lokalnim klimatskim prilikama.

Udoline pelješka Crna Gora i Ponikve, kojima je svojstvena nešto oštija klima i kvalitetni tipovi tala, posebno su vrijedna područja za uzgoj vinove loze i razvitak vinogradarstva (kvalitetno bijelo vino "mareština"), ali i maslinarstva i uzgoj koštičavog voća.

Poljoprivredne površine utvrđene ovim Planom štite se od svake gradnje koja nije izričito dopuštena ovim odredbama ili posebnim zakonima. Vlasnici i ovlaštenici poljoprivrednog zemljišta dužni su obradivo poljoprivredno zemljište održavati sposobnim za poljoprivrednu proizvodnju. Propisuje se provođenje mjera zaštite poljoprivrednog zemljišta od onečišćavanja zabranom, ograničavanjem i sprečavanjem unošenja štetnih tvari, bilo direktno, bilo vodom ili zrakom. Posebno se u zonama sanitarne zaštite izvorišta ograničava korištenje gnojiva i zaštitnih sredstava radi mogućnosti onečišćenja vode.

• gospodarsko-zaštitne šume

Prostornom planom se predviđa ekonomska eksploatacija šume na ograničenom području. Funkcija šuma je primarno zaštitna i rekreacijska.

Protuerozijske zaštitne šume treba održavati u trajnom sklopu. Ne preporuča se jednodobne sastojine borovih šuma, već razne starosti i razvijene donje etaže. Šume u višim položajima imaju isključivo zaštitni, a u nižim turističko rekreacijski karakter.

Prostornim planom se zadržavaju sve postojeće površine šuma i šumskih zemljišta te se predviđa i neophodno pošumljavanje neobraslih površina, posebno površina gdje šume imaju protuerozijsko - zaštitni karakter. Dopušta se samo čišćenje, prored i sanitarna sječa.

- **ostalo poljoprivredno tlo, šumsko zemljište, te kamenjari i goleti**

Prostornim planom su utvrđena i nisko produktivna šumska zemljišta odnosno kamenjare, makije i garizi kao i neobrasle površine koje se mogu koristiti za pašarenje i brst, te branje i sakupljanje plodova i sjemenja, uz uvjet da se ne ugrožava stabilnost ekosustava. Sa ovim površinama se miješaju i manje izdvojene obradive površine kao i obradive površine uz rubove građevinskih područja.

- **Izgradnja izvan građevinskog područja**

Izvan građevinskog područja na prostoru općine Ston može se odobravati izgradnja građevina koje po svojoj namjeni zahtijevaju položaj izvan građevinskog područja, kao što su:

- infrastrukturne građevine (prometne, komunalne, energetske),
- građevine za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina (sol),
- za potrebe obrane zemlje i zaštite od elementarnih nepogoda,
- građevine za vlastite gospodarske potrebe građevinske (bruto) površine do 30 m² i na poljoprivrednom zemljištu površine iznad 1000m²
- građevine za vlastite gospodarske potrebe za prijavljeno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo i pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga u seljačkom domaćinstvu s veličinom parcele najmanje 3 ha (kao prizemne građevine ukupne površine do 200 m² i udaljene najmanje 300 m od obalne crte, a na otocima 100 m od obalne crte)

U ZOP-u se ne može planirati gradnja, niti se može graditi pojedinačna ili više građevina namijenjenih za:

- istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina, osim morske soli,
- iskorištavanje snage vjetra za električnu energiju,
- skladištenje, obradu i odlaganje otpada, osim ako to zahtijevaju prirodni uvjeti i konfiguracija terena,
- vlastite gospodarske potrebe (spremište za alat, strojeve, poljoprivrednu opremu i sl.) – privez izvan građevinskog područja,
- sidrenje, ako smještaj sidrišta nije objavljen u službenim pomorskim publikacijama,
- uzgoj plave ribe.

U ZOP-u izvan građevinskog područja nije dopušteno planirati luke nautičkog turizma niti planirati ili izvoditi radove nasipavanja obale.

Poljoprivredno zemljište, koje je služilo kao osnova za izdavanje lokacijske dozvole za izgradnju farme, ne može se parcelirati na manje dijelove.

Površina građevinske parcele za **izgradnju gospodarskih građevina za uzgoj životinja** (tovilišta) ne može biti manja od 3.000 m², a najveća izgrađenost parcele 40%.

Na udaljenosti većoj od 1000 m od obalne crte, izvan građevinskih područja, a na poljoprivrednom ili drugom zemljištu koje se obrađuje (osim u zaštitnom pojasu cesta te na udaljenosti od groblja manjoj od 200 m), dopušta se i izgradnja **privremenih objekata u funkciji poljoprivrede** (staklenici, plastenici i slični objekti) maksimalne visine 4 m. Minimalna udaljenost ovih objekata od ruba parcele je jednaka visini.

Građevine koje čine javnu cestu, a služe za potrebe održavanja ceste i pružanja usluga putnicima i vozačima mogu se također graditi izvan građevinskih područja i moraju se smijestiti u planskom koridoru prometnice.

3.2.2. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

Tablica 17

Red. broj	OPĆINA STON	Oznaka	Ukupno ha	% od površine županije	Stan/ha ha/stan*
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	Građevinska područja naselja	GP	220,63	0,12	11,81
1.2.	Izgrađene strukture van građevinskog područja naselja	K	40,88	0,023	63,72
			26,75	0,015	97,38
	ukupno – 67,63			0,037	35,52
1.3.	Poljoprivredne površine	P	2003,00	1,124	0,78*
1.4.	Šumske površine	Š	1988,50	1,116	0,77*
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine	PŠ	12131,91	6,806	4,66*
1.6.	Ostale površine	IS	896,02	0,503	0,35*
			7,50	0,004	0,003*
	ukupno – 903,52			0,507	0,35
	Općina Ston	kopno	17197,46	9,648	6,68
		more	18615,35	10,443	7,23
	ukupno - 35812,81			20,091	13,91
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština - posebni rezervat - ostali zaštićeni dijelovi prirode	PR	9168,51	5,413	5,17
			357,40	0,211	0,14
	ukupno – 9525,91			5,624	7,03
2.2.	Zaštićena graditeljska baština - povijesne graditeljske cjeline		121,38	0,068	0,05
	Općina Ston		18216,68	10,223	7,08

3.4. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

3.4.1. PRIKAZ GOSPODARSKIH DJELATNOSTI

Raspored gospodarskih djelatnosti u prostoru utvrđen je Planom namjene površina u skladu sa utvrđenim ciljevima prostornog uređenja općine Ston. Obzirom na to da će gospodarski razvoj ići u pravcu optimalnog korištenja raspoloživih prirodnih bogatstava i potencijala prvenstveno kroz intenzivan razvitak marikulture, ribarstva i školjarstva, te specifične ugostiteljsko-turističke ponude preferira se mješovita namjena, odnosno izgradnja objekata gospodarske namjene bez štetnih utjecaja na okoliš u okviru građevinskih područja naselja.

Dopuštena je izgradnja poslovnih (uključujući turističko ugostiteljske), gospodarskih i pomoćnih objekata, koji ne koriste i ne proizvode opasne i štetne tvari, odnosno tehnološke vode. Na obalnom području nije dopuštena izgradnja farmi za uzgoj stoke i peradi, upotreba umjetnog gnojiva i pesticida i eksploatacija mineralnih sirovina. U zonama sanitarne zaštite izvorišta pitke vode ograničena je upotreba umjetnih gnojiva i pesticida.

Odlaganje otpadnih tvari i ispuštanje otpadnih voda izravno u tlo ili u more nisu dopušteni na cijelom području općine

Razvitak postojeće industrijske djelatnosti (proizvodnje morske soli) odvijati će se uz primjenu suvremenih tehnoloških dostignuća i uz poštivanje najstrožih ekoloških kriterija obzirom na stupanj zaštite Malostonskog zaljeva.

Prostornim planom su utvrđene i posebne zone za turističku izgradnju u obalnom području općine, kao i posebna zona uzgajališta - akvakulture.

3.3.2. GRAVITACIJSKO PODRUČJE STONA

Za definiranje prijedloga mreže sadržaja javnih funkcija nužno je odrediti gravitacijska i utjecajna područja određenih kategorija središnjih naselja i središnjih funkcija.

U organizaciji prostora Dubrovačko - neretvanske županije, koja uključuje regionalnu pripadnost, geografske specifičnosti pojedinih područja, administrativno-teritorijalnu podjelu, demografska i prostorno - fizička obilježja i ograničenja te mogućnosti prometne povezanosti, razlikuju se planirane optimalne temeljne ustrojstvene i prostorne planerske cjeline sa svojim pripadajućim utjecajnim i gravitacijskim područjima te s postojećim i planiranim brojem stanovnika. Tako se, osim područja Dubrovnika (Dubrovačko priobalje), Cavtata (Konavle), Korčule i Blata - Vela Luke (manji sjeverozapadni dio Pelješca i otoci Korčula i Lastovo) te Metkovića, Ploča i eventualno Opuzen (Donjoneretvanski kraj), predlaže ustrojavanje i posebnog samostalnog područja u središnjem spojnom dijelu ove županije, koje bi obuhvaćalo veći dio poluotoka Pelješca, dio Dubrovačkog primorja te otoke Mljet i Šipan sa središtem u budućem gradskom središtu Stonu.

S ciljem da se zaustavi depopulacija i emigracija domicilnog stanovništva, stvore mogućnosti privlačenja novog stanovništva iz drugih područja te osigura viši standard i kvaliteta života stanovništva i domaćinstava unutar Dubrovačko - neretvanske županije i u nekim njezinim jedinicama lokalne samouprave, posebno onim u središnjem dijelu ove županije, dakle s ciljem da se osiguraju optimalni uvjeti za daljnji razvitak, utvrđen je i ustrojen veći broj planiranih temeljnih prostorno planerskih cjelina, kao gravitacijskih područja glavnih središta u Dubrovačko - neretvanskoj županiji. Kod toga se vodilo računa da nije prevelika površina tih prostorno planerskih cjelina, da pojedini dijelovi gravitacijskog područja nijesu predaleko od glavnog središta odnosno da se iz svakog njegovog dijela može doći do glavnog središta kroz prihvatljivo kraće vrijeme, da se na taj način središnje funkcije bitno približe svojim korisnicima, što sve zajedno utječe na porast standarda i kvalitete življenja u svim naseljima i manjim područjima Dubrovačko - neretvanske županije. U tom smislu je i predložena temeljna prostorno planerska cjelina u središnjem dijelu ove županije sa središtem u Stonu, koja povezuje izrazita depopulacijska i nerazvijena područja s ciljem njihove revitalizacije i razvitka.

3.3.3. PRIKAZ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI (MREŽA JAVNIH SADRŽAJA)

Velike i nove društvene promjene u Hrvatskoj, kao što su stvaranje samostalne i neovisne hrvatske države, promjene društveno-političkog sustava, političko-teritorijalnog ustrojstva i brojne zakonske regulative, zatim sve one promjene koje su se dogodile nakon agresije na Hrvatsku, privremenog okupiranja i opustošenja dijela zemlje u tijeku Domovinskog rata, promjene nastale zbog velikih

migracija unutar zemlje i susjedne Bosne i Hercegovine te depopulacije nekih područja, promjene zbog prihvaćanja nekih novih društvenih vrijednosti, potreba i zahtjeva slijedeći rast svjetskog i europskog standarda, razvijanje ekološke svijesti, prihvaćanje potreba međusobnog povezivanja i uzajamnog razvijanja itd., utjecalo je da se, u odnosu na dosadašnji Prostorni plan Republike Hrvatske i Prostorni plan bivše općine Dubrovnik, nešto mora mjenjati i nadopunjavati i kod klasifikacije središnjih funkcija, a onda i kod kategorizacije središnjih naselja u Republici Hrvatskoj, odnosno u prostoru Dubrovačko - neretvanske županije, pa tako i na prostoru općine Ston.

Uslužne funkcije podižu obrazovnu i kulturnu razinu, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, pridonose povećanju socijalne sigurnosti i skrbi stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa i drugih usluga, te osiguravaju nesmetanu rekreaciju i odmor stanovništva.

Na temelju analize postojeće mreže sadržaja javnih funkcija, razmatranja nekih teoretskih postavki, te standarda i normativa koji proizlaze iz nove zakonske regulative i dokumenata prostornog uređenja, kao i prijedloga promjene veličine utjecajnih područja, dakle zbog svih tih nastalih promjena u razvijanju središnjih funkcija na području Dubrovačko - neretvanske županije, pa tako i njezinih jedinica lokalne samouprave, među koje se svrstava i današnja općina Ston, smatra se da treba predviđati ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija odnosno da ih treba klasificirati u veći broj temeljnih djelatnosti, a njih opet u više stupnjeva prema značenju i utjecaju u prostoru (navode se samo neke važnije središnje funkcije, bitne za isticanja značenja pojedinih središta, ali i u svrhu podizanja standarda i kvalitete življenja).

Prostorni plan uređenja utvrđuje da se na području mješovite namjene naselja omogućuje izgradnja građevina namijenjenih društvenim djelatnostima. Veličina građevinskih područja naselja je više nego dovoljna za izgradnju građevina i uređenje prostora ovih namjena.

Uprava i pravosuđe

Prijedlog mreže javnih sadržaja uprave i pravosuđa zasniva se na postavkama (standardima i normativima) iz zakonske regulative, na nekim usmjerenjima iz dokumenata prostornog uređenja, a respektirano je i postojeće stanje mreže.

U novim predviđenim središtima Gradova, među kojima se treba nalaziti i Ston, koja su ovim prijedlogom ujedno i središta optimalnih temeljnih prostorno planerskih cjelina i gravitacijskih područja unutar županije, trebaju se nalaziti ispostave županijskih službi, reducirani broj matičnih ureda, gradski organi vlasti, kao i sudbena vlast s pratećim službama. U mreži sadržaja pravosuđa, neovisno o teritorijalnoj podjeli određuju se sjedišta javnih bilježnika, koja se u pravilu nalaze u mjestima - sjedištima općinskih sudova, slično kao i odvjetnička služba.

U svim sjedištima jedinica lokalne samouprave nalaze se institucije lokalne samouprave kao i institucije policije - policijske postaje. Vidljivo je da se mreža koja se predlaže uveliko podudara s postojećom mrežom koja je opet definirana putem zakonske regulative.

Jedini sadržaji unutar uprave koji se ne poklapaju s teritorijalnim ustrojem su sadržaji koji se pojavljuju uslijed specifičnosti položaja ove županije ili općine. To su međunarodni granični prijelazi kod kojih je nužno osnivanje granične policije, carinskih ispostava i referata, kao i lučke kapetanije i lučke ispostave koje se osnivaju u primorskim mjestima na kopnu i na otocima.

Udruge građana i vjerske zajednice

Potrebno je naglasiti da su navedeni sadržaji odraz interesa svake pojedine lokalne zajednice, odnosno posebnih strukovnih organiziranja ili raznih humanitarnih nastojanja. Zbog specifičnog karaktera ovih sadržaja javnih funkcija, smatra se da se ti sadržaji ne mogu planirati pa tako ni u cjelosti uvrštavati u dokumente prostornog uređenja, iako za njih treba osigurati odgovarajući prostor u lokalnim središtima.

Planiranje vjerskih sadržaja i objekata u domeni je katoličke crkve kao i drugih vjerskih zajednica koje se pojavljuju na ovom prostoru. Sukladno tomu očekuje se njihovo sustavno uključivanje u procese planiranja prostora na lokalnim razinama. Naročito se to odnosi na suradnju s urbanistima i prostornim planerima kod određivanja prostornih i demografskih kriterija za osiguranje lokacija za vjerske objekte raznih vjerskih zajednica.

Prosvjeta

Mreža institucija i ustanova prosvjetne djelatnosti dijeli se na tri osnovne razine.

Planiranje mreže **predškolskih ustanova** nesporno je u nadležnosti lokalne samouprave. Nužno je planirati središta organizirane brige za predškolsku populaciju u svim središtima općina/gradova. Velika većina predškolskih ustanova u manjim središtima, nalazi se u sklopu građevina osnovnih škola.

Utvrđuje se potreba izgradnje dječjih ustanova djece predškolske dobi (ili korištenja dijelova postojećih građevina) primjenom slijedećih normativa:

- djeca dobi do 6 godina – 10 % od ukupnog broja stanovnika,
- obuhvat djece u dječjim ustanovama – 60% djece iz točke a),
- za izgradnju dječjih ustanova potrebno je osigurati 15-25 m² zemljišta po djetetu.

Temeljem uvida u postojeću mrežu, ocjene demografske slike i primjenom donesenih standarda i normativa predlaže se **mreža samostalnih osnovnih škola** u svim općinskim/gradskim središtima, dok se **područni razredni odjeli** samostalnih osnovnih škola osnivaju sukladno potrebama lokalnih zajednica na teritoriju jedinica lokalne samouprave. Uz redovite osnovne škole u sustavu osnovnog školstva organiziraju se i **posebne osnovne škole** u skladu s posebnim programima osnovnog glazbenog i plesnog školovanja.

Utvrđuje se potreba izgradnje osnovnih škola primjenom slijedećih normativa:

- broj djece školske dobi – 12% od ukupnog broja stanovnika,
- veličina građevinske parcele – 25-40 m² po učeniku.

Djelatnost **srednjeg školstva** obavljaju srednjoškolske ustanove (srednje škole i učenički domovi) te druge pravne osobe u skladu s demografskom slikom jedinica lokalne samouprave, podacima o postojećem stanju u srednjem školstvu i donesenim standardima i normativima. Tako se u gradskom središtu Ston, sukladno broju stanovnika gravitacijskog područja, predviđa osnivanje bar jedne srednje škole, a po potrebi još neke srednje škole. Mreža srednjih škola može se upotpuniti učeničkim domovima koji su locirani u mjestima u kojima je nužan smještaj učenika iz udaljenijih prostora.

Utvrđuje se potreba izgradnje srednje škole primjenom slijedećih normativa:

- broj učenika 5% od ukupnog broja stanovnika
- veličina građevinske parcele 25 m² po učeniku.

Visoko školstvo

Zadržava se grad Dubrovnik kao jedino **visokoškolsko središte**.

U Stonu je moguće osnovati ogranak nekog znanstvenog instituta ili zavoda vezanog za izučavanje zaštićenog Malostonskog zaliva ili marikulture u tom području.

Kultura i sport

Prijedlog mreže **kulture i sporta** se osniva na postavkama (standardima i normativima) iz zakonske regulative kao i nekim usmjerenjima iz dokumenata prostornog uređenja. Prilikom određivanja prijedloga uveliko je respektirano i postojeće stanje mreže, ali i turističke, kulturne i športske potrebe u ovom području.

U Stonu, sjedištu današnje općine i mogućeg budućeg grada, koji je ujedno i središte temeljnog budućeg gravitacijskog područja, nalazi se ili će se trebati naći većina kulturnih, odnosno športskih sadržaja. U ostalim manjim lokalnim središtima ili pomoćnim središnjim naseljima trebaju se nalaziti inicijalni sadržaji kulture i sporta. Lociranje školsko-športskih dvorana direktno je povezano uz lokacije samostalnih osnovnih i srednjih škola. Povezivanje tih dvaju funkcija racionalizira velike troškove izgradnje i održavanja tih građevina. Nužno je istaknuti i potrebu izgradnje zatvorenih bazena i drugih športskih objekata (igrališta, bočališta i sl.) na ovom prostoru.

Zdravstvo i socijalna skrb

Razvitak zdravstvene djelatnosti predviđa postepeno osnivanje nekih službi na sekundarnoj razini i za šire područje, što se odnosi i na uspostavu institucija socijalne skrbi, koja je danas tek u prvim začetima u ovom prostoru.

Financijske i prometne djelatnosti, trgovina, ugostiteljstvo, obrt i usluge

Ove djelatnosti pripadaju skupini tercijarnih gospodarskih uslužnih djelatnosti i razvijaju se u skladu s cjelokupnim društvenim i gospodarskim razvitkom te tako podižu standard života stanovništva kraja. Među njima, one srednjeg reda trebaju se osnivati i razvijati u glavnog središtu, a one nižeg reda ili potrebne turistima i prolaznicima u ostalim manjim lokalnim središtima.

3.5. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

3.4.1. UVJETI KORIŠTENJA I UREĐENJA PROSTORA

Uređivanje prostora unutar obuhvata ovog dokumenta prostornog uređenja kao što je izgradnja građevina, uređivanje zemljišta, te obavljanje drugih djelatnosti iznad, na ili ispod površine zemlje može se obavljati isključivo u suglasju s ovim Planom, odnosno postavkama koje iz njega proizlaze. Načelno, uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora mogu se shvatiti kao sustav složen od:

- propisanih uvjeta za korištenje određenih dijelova prostora,
- određenih mjera za uređivanje pojedinih prostora,
- područja osobite zaštite dijelova Općine.

Područja posebnih uvjeta korištenja

Ova područja obuhvaćaju zone za koje će se propisati izrada i donošenje prostornih planova manjih obuhvata-detaljniji planova uređenja prostora. Do donošenja tih planova u predmetnim prostorima mogu se lokacijske dozvole izdavati samo za komunalno opremeljene parcele poštivajući lokalne uvjete u pogledu definiranja izgrađenosti parcele, visine i oblikovnih rješenja.

Ovim planom propisuje se izrada slijedećih prostorno planskih dokumenata:

Prostorni plan prostora posebnih obilježja (PPPPO):

- za posebni rezervat Malostonski zaljev i Malo more

Urbanistički plan uređenja (UPU) potrebno je izraditi za općinsko središte i u skladu s Zakonom o prostornom uređenju i gradnji za sva građevinska područja naselja u ZOP-u te izdvojene zone poslovne i turističke namjene. Iz toga slijede obveze izrade slijedećih UPU-a:

A.	GP naselja/ dijelova naselja	UPU 1:2000 / 1:1000		
		Naziv lokaliteta	Obuhvat	Ukupno ha
1.	Ston	povijesna jezgra / Supava / Stonsko polje	građ. područje povijesne jezgre i SI obala Stonskog kanala s pripadajućim akvatorijem / građ. područje južno od Ž 6231	46,4
2.	Mali Ston	Naselje Mali Ston	cijelo naselje	15,4
3.	Hodilje	Naselje Hodilje	građevinsko područje istočno od Ž6231 s pripadajućim akvatorijem	15,6
4.	Hodilje	Malo Selo	cijelo naselje	4,7
5.	Luka	Naselje Luka	sjeverni dio naselje s pripadajućim akvatorijem	10,6
6.	Brijesta	G. Selo	cijelo naselje	2,5
7.	Brijesta	Naselje Brijesta	cijelo naselje	26,5
8.	Dubrava	Luka	građ. područje naselja	3,9
9.	Dubrava	Sutvid	zona ugostiteljsko - turističke namjene s pripadajućim akvatorijem i građ. područje mješovite namjene	9,8
10.	Žuljana	Naselje Žuljana	cijelo naselje	25,2
11.	Broce	Naselje Broce	cijelo naselje	18,5
12.	Broce	Kobaš	cijelo naselje s pripadajućim akvatorijem	5,8
13.	Zaton Doli	Zamasline	građevinsko područje sjeverno od D 414	2,8
14.	Zaton Doli	Škrabo	građ. područje uz D 8	5,6
10.	Zaton Doli	zona poslovne namjene	cijeli obuhvata zone	7,2
16.	Česvinica	zona gospodarske namjene	cijeli obuhvata zone	23,2

17.	Metohija	Prapratno	zona ugostiteljsko - turističke namjene s pripadajućim akvatorijem i građ. područje mješovite namjene	27,8
18.	Zabrđe	zona poslovne namjene	cijeli obuhvata zone	15,0

Područja posebnih uvjeta uređivanja

U okviru odredaba ovog Plana to se naročito odnosi na zaštitu vizura na naselja iz određenih kritičnih točaka, a osobito sa mora. One ne smiju biti ničim obezvrjeđene, a naročito se treba zaštititi povijesni kontinuitet ovog prostora.

Naročitu pažnju zaštiti krajobraza treba posvetiti kod vođenja trasa infrastrukture i to :

- cestovnih prometnica,
- dalekovoda,
- izgradnje vjetroelektrana.

Područja posebnih uvjeta zaštite

Režim zaštite područja prirodnog nasljeđa obuhvaća sve vrijedne šumske, poljodjelske i parkovne prostore. Obuhvaća zaštitu krajobraza i to prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i ruralnih krajobraznih vrijednosti, te obuhvaća zaštićene spomenike i objekte prirode.

Režim zaštite područja kulturnog nasljeđa podrazumjeva:

- režim zaštite kulturnog dobra koji obuhvaća režim zaštite naselja i dijelova naselja kulturno-povijesno spomeničkih i ambijentalnih vrijednosti, te režim zaštite arheološke zone, pojedinog arheološkog nalazišta, sakralne, civilne i slične građevine.
- režim zaštite okolnog prostora oko kulturnog dobra obuhvaća režim zaštite prostornog sklopa kao složenog oblika zaštite. Sklop predstavlja jedinstvenu oblikovnu cjelinu građevine ili građevina naselja i izvornog ili modificiranog neposrednog okolnog prirodnog prostora u kojem je određena građevina ili su građevine naselja tijekom vremena nastale. Vrlo je važno zaštititi građevinu, ali i prostor u kojem je ona nastala, kao jednu funkcionalnu i oblikovnu cjelinu, odnosno sklop.
- Režim zaštite kultiviranog i kulturnog krajobraza obuhvaća režim zaštite kultiviranog i kulturnog krajobraza- područja izrazitih prirodnih, poljodjelskih, odnosno urbanih i tradicijsko ruralnih struktura kao krajobraznih vrijednosti. Odnosno fenomena u prostoru radi kojih se uspostavljaju zaštićene vizure.

3.4.2. ZAŠTITA PRIRODNOG NASLJEĐA

Prema Očitovanju Državnog Zavoda za zaštitu prirode (Ur. br. 1217/06-2) područje PPUO dio je preliminarne Nacionalne ekološke mreže.

“Područja Nacionalne ekološke mreže

Ekološka mreža je sustav funkcionalno povezanih područja važnih za ugrožene vrste staništa. Funkcionalnost ekološke mreže osigurana je zastupljenošću njezinih sastavnica: **središnje jezgre** – sadrže najvrjednija područja za ugrožene vrste i stanišne tipove u Hrvatskoj i one koji su zaštićeni EU Direktivom o pticama i Direktivom o staništima; **koridori** poput mostova povezuju središnje jezgre tako da vrste mogu između njih komunicirati i migrirati; **prijelazne zone** – štite ekološku mrežu od mogućih negativnih vanjskih utjecaja (onečišćenje, isušivanje i drugo); **područja obnove** planiraju se u slučajevima kad je potrebno obnoviti ili ponovno uspostaviti degradirana staništa kao dijelove ekološke mreže kako bi se osigurala njezina funkcionalnost.

U Hrvatskoj je Nacionalna ekološka mreža propisana Zakonom o zaštiti prirode, a obuhvaća tzv. ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti koja su međusobno povezana koridorima. Sukladno mehanizmu EU Direktive o staništima, Zakon propisuje da se dijelovi ekološke mreže mogu štiti kao posebno zaštićena područja ili provedbom planova upravljanja, kao i kroz postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu svakog ugrožavajućeg zahvata. Negativno ocijenjen zahvat se može odobriti samo u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa i uz Zakonom utvrđene kompenzacijske uvjete. Važan mehanizam je i mogućnost sklapanja ugovora s vlasnicima i ovlaštenicima prava na područjima ekološke mreže, uz osiguranje poticaja za one djelatnosti koje doprinose očuvanju biološke raznolikosti.

Područje obuhvata prostornog plana uređenja Općine Ston nalazi se u preliminarnoj Nacionalnoj ekološkoj mreži Hrvatske (NEN) i to kao dio koridora NEN-a i kao dio središnjih jezgara NEN-a **Lastovski i Mljetski kanal i PP Neretva i Malostonski zaljev** od međunarodne važnosti.

S obzirom na staništa koja su zastupljena na području Općine Ston te uzimajući u obzir podatke ornitoloških studija Zavoda za ornitologiju HAZU nastalih tijekom izrade Nacionalne ekološke mreže, dio područja obuhvata Općine je vrednovan kao područje važno za ptice, tj. SPA područje od međunarodne važnosti – **Srednjodalmatinski otoci i Pelješac**.

Poželjno je u što skorije vrijeme na lokalnoj razini definirati lokalnu ekološku mrežu kojom će se detaljnije utvrditi važna područja i mjere zaštite za ugrožene vrste i staništa.

Mjere zaštite

S obzirom da je područje Općine Ston sastavni dio preliminarne Nacionalne ekološke mreže, u slučaju zahvata koji mogu bitno utjecati na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, sukladno članku 36. ZZZP-a, potrebno je provesti ocjenu prihvatljivosti zahvata na prirodu.

Na području obuhvata Prostornog plana uređenja općine Ston temeljem Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05, 139/08) razmjerno je malo posebno zaštićenih dijelova prirode. Pod posebnom zaštitom su tri lokaliteta od kojih je najznačajniji Malostonski zaljev i Malo more zaštićeni kategorijom posebnog rezervata Odlukom Županijske skupštine (Sl.gl.DNŽ 9/02), te uvala Prapratno i uvala Vučina u kategoriji značajnog krajobraza.

Malostonski zaljev

Područje Malostonskog zaljeva i Malog mora pod posebnom je zaštitom u kategoriji posebnog rezervata prema Odluci o proglašenju područja malostonskog zaljeva i Malog mora posebnim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 9/02).

Malostonski zaljev zbog svog geografskog položaja, u odnosu na pučinski dio južnog Jadrana, prostrane srednjedalmatinske kanale, vode rijeke Neretve i klimatske uvjete, ima specifične ekološke značajke, što mu daje iznimnu vrijednost u Jadranskom i Sredozemnom moru.

Zbog vrlo uravnoteženih odnosa različitih utjecaja, te raznolikosti staništa i odnosa između broja vrsta i njihove brojnosti, ovaj akvatorij se može svrstati u najbogatija područja biološke raznolikosti u Sredozemnom moru. Ovo područje je ujedino i jedno od najvećih naših uzgajališta školjaka, što ne ugrožava prirodne karakteristike ovog izuzetno vrijednog lokaliteta.

Uvjeti uređenja i korištenja:

- **izraditi odgovarajuće Studije utjecaja na okoliš za planirane zahvate, te odgovarajuće prostorno-planske dokumentacije za čitavo područje Malostonskog zaljeva, koja će odrediti način korištenja i zaštitu tog prostora,**
- **kanalizacijski sustav Neum-Mljetski kanal je izgrađen zbog zaštite Malostonskog zaljeva od daljnjeg onečišćenja otpadnim vodama grada Neuma i ostalih naselja smještenih uz obalu. Tijekom rata je uređaj pretrpio veća oštećenja što je rezultiralo ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u more. Prioritetni zadatak je sanacija postojećeg kanalizacijskog sistema i pripadajućeg uređaja za pročišćavanje,**
- **utvrditi standarde komunalne opremljenosti postojećih naselja,**
- **provoditi stalno praćenje kvalitete mora.**

Uvala Prapratna

Slikovita uvala Prapratna na poluotoku Pelješcu stavljena je pod posebnu zaštitu 1975. godine.

Duboka, dobro zaklonjena uvala nalazi se oko 3 km jugozapadno od Stona. Ima vrlo lijepu plažu (žalo s pijeskom) dugu oko 150 m. Jugoistočna i jugozapadna strma strana uvale bila je obrasla šumskim pokrovom (razvijena makija s alepskim borom). Na rtovima su slikovite vapnenačke stijene. U pozadini plaže se nalazi prostrani maslinik i vinogradi.

Uvala ima veliku prirodnoznanstvenu i estetsku vrijednost, a posebno značenje joj daje blizina Velikog i Malog Stona, koji nemaju prikladne plaže i kupališta.

Uvjeti uređenja i korištenja:

- **opožarene površine pustiti prirodnoj obnovi uz odgovarajuće dodatno pošumljavanje,**
- **obnoviti i održavati vinograde i maslinik,**
- **zadržati postojeće odnose površina pod šumom, vinogradima i maslinicima.**

Uvala Vučina

Na jugozapadnoj strani obale poluotoka Pelješca neposredno uz naselje Žuljana, nalazi se unutar zaljeva Žuljana uvala Vučina, koja je stavljena pod posebnu zaštitu 1975. godine.

Slikovita uvala vučina čini cjelinu s otočićem Kosmačem. Izgrađena od krednih vapnenaca i dolomita. Na južnim obroncima uvale prema tru Lenga se nalazi šuma alepskog bora uz koju je mjestimice razvijena i makija. Na sjevernom rtu prema uvali Mala Vučina i uvali Žuljana se ističu uz samu obalu geomorfološki interesantni oblici stijena i kamenja.

Veliku vrijednost uvale Vučina predstavljaju dvije pješčane plaže dužine cca 150m i 50m: na platou se nalaze poljoprivredne kulture (vinogradi i maslinici).

Uvjeti uređenja i korištenja:

- **zabraniti svaku gradnju,**
- **vinograde i maslinike održavati i obnavljati,**
- **zadržati postojeće odnose površina pod šumom, vinogradima i maslinicima.**

Dijelovi prirode za stavljanje pod posebnu zaštitu

Na području obuhvata Prostornog plana uređenja općine Ston sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN br. 70/05, 139/08) evidentirani su slijedeći dijelovi za stavljanje pod posebnu zaštitu:

- **Stonski kanal – zaštićen kao osobito vrijedan predjel-prirodni krajobraz.**

Stonski kanal:

- ostaviti prirodnu obalnu liniju,
- isključiti izgradnju na ulaznim rtovima u kanal,
- postojeća građevinska područja korigirati,
- održavati površine pod šumskim pokrovom.

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije kao posebno vrijedni predjeli – prirodni krajobrzi definiran je akvatorij uvala Vučina i Kupinova.

3.4.4. ZAŠTITA KULTURNOG NASLJEĐA

Prostorni plan uređenja općine Ston utvrđuje elemente zaštite, uređivanja i korištenja slijedećih spomenika kulture - registriranih, preventivno zaštićenih ili evidentiranih od nadležne službe Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

U skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara (NN69/99 čl. 7.) koji nepokretna kulturna dobra svrstava kao:

1. grad, selo, naselje ili njegov dio
2. građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem
3. elementi povijesne opreme naselja
4. područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama
5. arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone
6. područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima
7. krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru
8. vrtovi, perivoji i parkovi
9. tehnički objekti s uređajima i drugi slični objekti

u Općini su valorizirana nepokretna kulturna dobra te svrstana u kategorije i prikazana u tablici.

Ovim Planom određenu su zone zaštite:

1. Zona stroge zaštite

- pojedinačna kulturna dobra visoke kvalitete kod kojih je postupak zaštite usmjeren na potpuno očuvanje izvornosti kulturnog dobra, njegovog povijesnog i prostornog neposrednog okoliša. Intervencije su moguće isključivo u obliku rekonstrukcije temeljem istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.
- isti postupak se primjenjuje i na zaštićene cjeline.

2. Zona umjerene zaštite

- pojedinačna kulturna dobra ili cjeline ambijentale vrijednosti u režimu zaštite koja uvjetuje očuvanje izvornih svojstvenosti pojedinih kulturnih dobara, ili cjelina s ograničenom mogućnošću građevnih intervencija.

- isti se kriteriji režima umjerene zaštite odnose i na zonu neposredne okolice visokovrijednih kulturnih dobara, odnosno kulturnih dobara uz poštivanje postojećih ambijentalnih vrijednosti i atraktivnosti prostora.

3. Zona zaštite sklopa

- zona stroge zaštite koja obuhvaća kulturno dobro i njegovu neposrednu okolinu
- zonu kontaktnog prostora na koju se proširuje režim stroge zaštite

Mjere zaštite kulturno povijesnih i prostornih vrijednosti određene su prema zonama zaštite i klasifikaciji povijesnih građevina. Mjerama zaštite utvrđuju se režimi i oblici intervencija u pojedinim zonama ili za pojedine građevine.

Tablica – pregled kulturnih dobara općine Ston

Z – registrirano kulturno dobro

P – preventivno zaštićeno kulturno dobro

E – evidentirano kulturno dobro

L – kulturno dobro od lokalnog značaja

1.0. Grad, selo, naselje ili njegov dio

1.1.	Cjeline gradskog obilježja	status zaštite	planiran i status zaštite
1.1.1.	Ston – urbana cjelina	Z	Z
1.1.2.	Mali Ston – urbana cjelina	Z	Z

1.2.	 cjeline gradsko – seoskog obilježja		
1.2.1.	Broce – poluurbana cjelina	E	Z

1.3.	 cjeline seoskog obilježja		
1.3.1.	Broce, zaselak Kobaš – ruralna cjelina	E	Z
1.3.2.	Brijesta, Donje selo – ruralna cjelina	E	P
1.3.3.	Brijesta, Gornje selo – ruralna cjelina	E	L
1.3.4.	Brijesta, zaselak Bogičevići – ruralna cjelina	E	L
1.3.5.	Boljenovići, zaselak Boljenovići – ruralna cjelina	E	L
1.3.6.	Česvinica, zaselak Krešići – ruralna cjelina	E	P
1.3.7.	Česvinica, zaselak Kuti – ruralna cjelina	E	P
1.3.8.	Česvinica, zaselak Indija – ruralna cjelina	E	P
1.3.9.	Dančanje, zaselak Bautovići - ruralna cjelina	E	P
1.3.10.	Dančanje, zaselak Radetići - ruralna cjelina	E	P
1.3.11.	Dančanje, zaselak Prčevići - ruralna cjelina	E	L
1.3.12.	Dančanje, zaselak Šatare - ruralna cjelina	E	L
1.3.13.	Luka – ruralna cjelina	E	P
1.3.14.	Luka, zaselak Rusan – ruralna cjelina	E	P
1.3.15.	Metohija – ruralna cjelina	E	P
1.3.16.	Metohija, Gornje selo – ruralna cjelina	E	P
1.3.17.	Putnikovići, zaselak Balanovići – ruralna cjelina	E	L
1.3.18.	Putnikovići, zaselak Đuračići – ruralna cjelina	E	L
1.3.19.	Putnikovići, zaselak Prisoje – ruralna cjelina	E	L
1.3.20.	Putnikovići, zaselak Zardeže – ruralna cjelina	E	L
1.3.21.	Putnikovići, zaselak Koraći – ruralna cjelina	E	L
1.3.22.	Tomislavovac, zaselak Ivušići – ruralna cjelina	E	P
1.3.23.	Tomislavovac, zaselak Ruskovići – ruralna cjelina	E	P
1.3.24.	Tomislavovac, zaselak Vukotići – ruralna cjelina	E	P
1.3.25.	Tomislavovac, zaselak Kozo – ruralna cjelina	E	P
1.3.26.	Žaton Doli - ruralna cjelina	E	L
1.3.27.	Žuljana, zaselak Jeići- ruralna cjelina	E	P
1.3.28.	Žuljana, zaselak Korta- ruralna cjelina	E	P
1.3.29.	Žuljana, zaselak Kurtele- ruralna cjelina	E	P
1.3.30.	Žuljana, zaselak Pirčići- ruralna cjelina	E	P
1.3.31.	Žuljana, zaselak Pozirine- ruralna cjelina	E	P
1.3.32.	Žuljana, zaselak Račići- ruralna cjelina	E	P

2.0. Građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem

2.1.	Sakralne građevine		
2.1.1.	Ston – samostan i crkva sv. Nikole	Z	Z
2.1.2.	Ston – crkva sv. Vlaha	P	Z
2.1.3.	Ston – crkva sv. Liberana	P	Z
2.1.4.	Ston – crkva sv. Ivana	Z	Z
2.1.5.	Ston – crkva sv. Petra	Z	Z
2.1.6.	Ston – crkva sv. Martina	Z	Z
2.1.7.	Ston – crkva sv. Mandaljene	Z	Z
2.1.8.	Ston - crkva sv. Stjepana	Z	Z
2.1.9.	Ston – crkva Gospe od Lužina	Z	Z
2.1.10.	Ston – crkva sv. Srđa	Z	Z
2.1.11.	Ston – crkva sv. Mihajla	P	Z
2.1.12.	Ston – crkva sv. Trojice	P	Z
2.1.13.	Ston – crkva Navještenja	P	Z
2.1.14.	Ston – crkva sv. Andrije	P	Z
2.1.15.	Ston – crkva sv. Matije	P	Z
2.1.16.	Ston – samostan i crkva sv. Kuzme i Damjana	P	Z
2.1.17.	Ston – crkva Gospe od Zamirja	P	Z
2.1.18.	Boljenovići – crkva sv. Petra	E	P
2.1.19.	Brijesta – crkva sv. Liberana	E	Z
2.1.20.	Broce – kompleks dominikanskog samostana	P	Z
2.1.21.	Broce – crkva Svih Svetih	P	Z
2.1.22.	Broce, Hrasno – crkva sv. Tome	P	Z
2.1.23.	Broce, Jelinjak – crkva sv. Ivana	P	Z
2.1.24.	Broce, Kobaš – crkva sv. Antuna	P	Z
2.1.25.	Broce, Kobaš – crkva sv. Jeronima	E	Z
2.1.26.	Česvinica – crkva sv. Nikole	P	Z
2.1.27.	Dančanje – crkva sv. Mihajla	E	Z
2.1.28.	Duba Stonska – crkva sv. Nikole	P	Z
2.1.29.	Dubrava – crkva sv. Mihovila	E	Z
2.1.30.	Hodilje – crkva sv. Ivana Krstitelja	P	Z
2.1.31.	Luka – crkva sv. Vida	E	Z
2.1.32.	Luka, Rusan – crkva sv. Marije (Mala Gospa)	E	Z
2.1.33.	Mali Ston – crkva sv. Antuna Opata	P	Z
2.1.34.	Mali Ston – crkva sv. Ane	E	P
2.1.35.	Metohija – crkva Gospe od Davila	P	Z
2.1.36.	Metohija – crkva sv. Filipa i Jakova	P	Z
2.1.37.	Putnikovići – crkva sv. Marije Magdalene	E	Z
2.1.38.	Putnikovići – crkva Gospe od Rozarija	E	Z
2.1.39.	Sparagovići – crkva sv. Đurđa	P	Z
2.1.40.	Sparagovići – crkva sv. Ivana Krstitelja	P	Z
2.1.41.	Sparagovići – crkva sv. Nikole	P	Z
2.1.42.	Sparagovići – crkva sv. Marka	E	Z
2.1.43.	Tomislavovac – crkva sv. Ane	E	Z
2.1.44.	Tomislavovac – crkva sv. Trojstva	E	Z
2.1.45.	Zabrđe – crkva sv. Marije Magdalene	E	Z
2.1.46.	Zaton Doli – crkva sv. Petra i Pavla	P	Z
2.1.47.	Zaton Doli, Mali Voz – crkva Svih Svetih	P	Z
2.1.48.	Zaton Doli, Zamaslina – crkva sv. Mihajla	P	Z
2.1.49.	Zaton Doli, Konštari – crkva sv. Šimuna	P	P
2.1.50.	Žuljana – crkva Gospe od Sedam Žalosti	P	Z
2.1.51.	Žuljana – crkva sv. Julijana (Roka)	E	Z
2.1.52.	Žuljana – crkva sv. Martina	E	Z
2.1.53.	Žuljana – crkva sv. Nikole	E	Z
2.2.	Stambene građevine		
2.2.1.	Brijesta - kompleks Kaboga s kulom	E	Z
2.2.2.	Broce, Kobaš – kompleks ljetnikovca Betondić	P	Z
2.2.3.	Putnikovići – stranj Gundulić	E	Z

2.2.4.	Zaton Doli – stambeno-gospodarski kompleks Roko-Jerković	P	Z
2.2.5.	Zaton Doli – kuća Konjuh	P	Z
2.2.6.	Zaton Doli, Mali Voz – ljetnikovac Vlajki	E	Z

2.3.	Javne građevine		
2.3.1.	Ston – Biskupska palača	P	Z
2.3.2.	Ston – Kancelarija Dubrovačke Republike	Z	Z
2.3.3.	Ston – Knežev dvor	P	Z
2.3.3.	Mali Ston – Arsenal	P	Z
2.3.4.	Mali Ston – Slanica	P	Z

3.0. Elementi povijesne opreme naselja

3.1.	Ston – standarac	P	Z
3.2.	Ston – fontana	P	Z

4.0. Područje, mjesto, spomenik i obilježje u vezi s povijesnim događajima i osobama

5.0. Arheološko nalazište i arheološka zona uključujući i podvodna nalazišta i zone

	Ston – limitacija stonskog polja	E	Z
	Ston – kasnoantička osmatračnica na brdu Sv. Ilija	E	Z
	Ston – gradina Humac	E	Z
	Ston – gradina Gradac	E	Z
	Brijesta – villa rustica (zona oko crkve sv. Liberana)	E	Z
	Brijesta – gomila Jegulja	E	Z
	Brijesta – gomila Straža	E	Z
	Brijesta – gomila Nagrac	E	Z
	Česvinica – neolitski lokalitet – spilja Gudnja	E	Z
	Česvinica – Gradina	E	Z
	Česvinica – niz gomila – Porače, Brežina, Točila, Kuta	E	Z
	Dančanje – gomila Mali Gradac	E	Z
	Dančanje – gomila Veliki Gradac	E	Z
	Mali Ston, otočić Crkvica – ostaci sakralnog objekta	E	Z
	Metohija – niz gomila – šire područje Ponikava	P	Z
	Sparagovići – niz gomila	E	Z
	Tomislavovac – dvije gomile	E	Z
	Zabrđe – gomila	E	Z
	Zabrđe, Dedovići – gradina Velike stine	E	Z
	Zaton Doli, Zamaslina – ruševine kasnoantičkog zida	E	Z
	Zaton Doli, Zamaslina – gomile	E	Z
	Zaton Doli, Mali Voz – niz gomila	E	Z
	Žuljana, brdo Sv. Ivan – Gomile Vrsi	E	Z
	Žuljana, Ilijin potok – villa rustica	E	Z
	Žuljana, Korta – villa rustica	E	Z
	Žuljana, otočić Lirica – kasnoantički podvodni lokalitet	E	Z
	Žuljana, otočić Lirica - potonuli ratni brod (torpedni čamac) “S”-57	P	Z

6.0. Područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima

7.0. Krajoblik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru

7.1.	Stonsko polje	E	Z
7.2.	Glavica sv. Mihajla	P	Z
7.3.	šire područje Ponikava	E	Z

8.0. Vrtovi, perivoji i parkovi

9.0. Tehnički objekti s uređajima i drugi slični objekti

9.1.	Ston – solana sa skladištima soli	P	Z
9.2.	Mali Ston – Kaše	P	Z

3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

3.5.1.1. Cestovni promet

Prostor općine Ston je od posebnog državnog i nacionalnog geostrateškog interesa za Republiku Hrvatsku i Dubrovačko - neretvansku županiju zbog svojih izuzetno važnih obilježja. Ima značajan prometnogeografski položaj i povoljna geografska obilježja, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj. Prostor općine Ston je danas značajno tranzitno prometno područje s posebnim čvorišno - križišnim prometno-geografskim značenjem.

Državne ceste:

- D –8 državna cesta Ploče-Dubrovnik
- D - 414 Ston-Orebić
- D - 416 D-414-Prapratno (trajekt)

Prostornim planom je predviđena izgradnja trajektnog pristaništa u uvali Prapratno , te se shodno tome predviđena i izgradnja državne ceste D-416, odnosno veza državne ceste D –414 –uvala Prapratno.

U sklopu do sada provedenih istraživanja prometnog sustava na području Dubrovačko-neretvanske županije (Prostorno-prometna studija cestovne mreže Dubrovačko-neretvanske županije, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb) razmatrano je i pitanje boljeg povezivanja Pelješca i ostalih otoka s područjem Županije i Hrvatske. U tu svrhu se u Prostornom planu Županije predlaže kao koridor u istraživanju (brze ceste) Ploče-Pelješac-Rudine, koji bi trebao distribuirati promet s Jadransko-jonske autoceste tim područjem Županije, a koji ide koridorom Jadransko-jonske autoceste.

Koridor u istraživanju (brze) ceste Ploče-Pelješac-Rudine započeo bi na čvoru Ploče na Jadransko-jonskoj autocesti odakle bi se vodio prema čvoru Čeveljuša - početku novog istočnog ulaza u Grad Ploče. Od čvora Čeveljuša do čvora Opuzen koridor se podudara s postojećom Jadranskom turističkom cestom (D-8), a od Opuzena do čvora Slivno-Ravno ispravlja se postojeća Jadranska turistička cesta (D-8) s nekoliko objekata i dva tunela. Na predjelu Komarna-Duboka, koridor prelazi preko Malostonskog zaljeva (novim mostom dužine oko 2200 m) do poluotoka Pelješca, sjevernije od naselja Brijesta. Na tom području trebalo bi biti čvorište za promet u pravcu zapadnog dijela poluotoka Pelješca te prema Korčuli. Od Brijeste preko čvora Zaradež u kojem se promet odvaja na postojeću D-414, u koridoru je obilaznica Boljenovići i Sparagovići do čvora Ston u kojem se odvaja državna cesta D-416 prema uvali Prapratno u kojoj bi trebalo biti trajektno pristanište za vezu Mljeta i kopna. Od čvora Ston koridor prelazi preko Stonskog kanala (most dužine oko 750m) odnosno alternativno preko Stonskog polja i tunelom ulazi u koridor državne ceste D-414 prema čvoru Doli za spoj sa sadašnjom Jadranskom turističkom cestom (D-8) te u čvoru Rudine na Jadransko-jonskoj autocesti za spoj na prometnu mrežu poluotoka Pelješca i otoka Korčule i Lastova, koja obuhvaća područje polovice jedinica lokalne samouprave Županije.

Most preko Malostonskog zaljeva je razmatran u funkciji rješavanja problema fizičke odvojenosti dijela Županije od ostalog dijela Republike Hrvatske te boljeg povezivanja poluotoka Pelješca i otoka Korčule s ostalim dijelovima Hrvatske. Takvo prometno rješenje je zahtjevno zbog velike dužine mosta, a osobito u odnosu na zaštićeni Malostonski zaljev, što treba istražiti procjenom utjecaja na okoliš. U sklopu izgradnje ove komunikacije predviđa se izgradnja spojne prometnice od mosta do državne ceste D-414 i dalje u pravcu Orebića u funkciji skraćivanja puta prema zapadnom dijelu poluotoka Pelješca i Korčuli odnosno Lastovu.

U grafičkom dijelu Plana ucrtana je trasa prema dosada izrađenoj projektnoj dokumentaciji, a kao alternativni koridor (trasa ceste) ostavljena je trasa planirana Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije.

Županijske ceste:

- Ž – 6231 Luka-Hodilje-Ston
- Ž – 6226 Žuljana-Dubrava

Najveći problemi su loši tehničko-prometni uvjeti (loši spojevi, dugi uzdužni nagibi, veliki broj krivina) koji stvaraju probleme u sigurnosti odvijanja prometa.

Lokalne ceste:

- L – 69030 Brijesta-D-414
- L – 69038 Duba Stonska-Luka
- L – 69056 Ston(D-414)- Broce

- L – 69039 Česvinica-Ston (Ž-6231)
- L – 69066 Ston (D414) – Marinica – Donta Doli (D8)

Unutar utvrđenih koridora planiranih cesta nije dozvoljena gradnja do ishođenja lokacijske dozvole (ili izrade detaljnog plana uređenja) za prometnicu (ili njen dio na koji je orijentirana planirana građevina). Nakon ishođenja lokacijske dozvole odnosno zasnivanja građevinske parcele ceste (ili izrade detaljnog plana uređenja), odrediti će se zaštitni pojasevi prema Zakonu o javnim cestama, a prostor izvan zaštitnog pojasa priključiti će se susjednoj namjeni.

U zaštitnom pojasu javne ceste mogu se graditi građevine za potrebe održavanja ceste i pružanja usluga vozačima i putnicima a predviđene projektom ceste (cestarske kuće, skladišta i odlagališta, benzinske postaje, servisi, parkirališta i odmorišta itd. Prije izdavanju lokacijske dozvole za ove objekte potrebno je zatražiti uvjete nadležne uprave za ceste. U zaštitnom pojasu javne ceste može se formirati negradivi dio građevinske parcele sa niskim zelenilom i ogradom, uz ispunjenje uvjeta koji će se zatražiti od nadležne uprave za ceste.

Priključak i prilaz na javnu cestu smije se izvesti na temelju odobrenja nadležne uprave za ceste u postupku izdavanja lokacijske dozvole ili izrade detaljnijih dokumenata prostornog uređenja.

Prostorni plan predviđa daljnji razvoj sustava javnog prijevoza koji treba pokrivati mrežu javnih i dijela nerazvrstanih cesta. Uvjete za utvrđivanje lokacije i uvjete za projektiranje autobusnih stajališta na javnim cestama određuju propisi doneseni temeljem Zakona o javnim cestama.

3.5.1.2. Pomorski promet

U uvali Prapratno nalazi se postojeće trajektno pristanište lokalnog značaja za trajektnu vezu Mljeta.

Obzirom na orijentaciju općine na razvoj turizma planire su Luke nautičkog turizma kapaciteta do 200 vezova, u naseljima Broce, Kobaš i Žuljana.

U naseljima Broce i Žuljana na kopnu je utvrđeno planirano građevinsko područje koje se može koristiti za potrebne luke dok će se za potrebe luka Kobaš na kopnu dio izgrađenog građevinskog područja (objekata) prenamijenit za potrebe luke.

Vezom u luci nautičkog turizma smatra se vez za plovilo standardne duljine 12 metara, a plovilo je ekvivalent jedne smještajne jedinice od 3 kreveta.

U luci nautičkog turizma mogu se planirati ugostiteljski, trgovački, uslužni, sportski i rekreacijski sadržaji.

Detaljni kapacitet te površine kopnenog i pomorskog dijela luka nautičkog turizma utvrdit će se urbanističkim planom uređenja kojim će se ispitati prostorne mogućnosti, te provođenjem postupka procjene utjecaja na okoliš kojom će se ispitati kapacitet eko-sustava. Izgradnja i uređenje ovih luka mora biti u skladu s Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma.

Unutar prostornih cjelina ugostiteljsko-turističke namjene može se planirati privezište s brojem vezova koji odgovara 20% ukupnog smještajnog kapaciteta ali ne više od 150 vezova.

Izgradnja i uređenje priveza domicilnog stanovništva, kao i povremenog priveza izletničkih i drugih plovila te potrebnih operativnih obala kao i obalne šetnice naselja na javnom pomorskom dobru vršit će se u okviru planova uređenja užih područja (UPU). Oni će temeljem bližeg snimka stanja na terenu, analize prihvatnih kapaciteta i plovnih putova, moći utvrditi i detaljnija razgraničenja na pomorskom dobru.

Na pomorskom dobru unutar građevinskog područja naselja planira se uređenje i sanacija postojećih komunalnih privezišta domicilnog stanovništva, ali i izgradnja novih ako se za to ukažu potrebe.

3.5.1.3. Granični prijelaz

Obzirom da je općina Ston općina koja graniči s Federacijom Bosne i Hercegovine postoji i stalni međunarodni cestovni granični prijelaz II. kategorije **Zaton Doli-Neum 2**.

Granični prijelaz se s postojećeg položaja u uvali Bistrina mora preseliti na područje granične cte između hrvatske i Bosne i Hercegovine oko 5 km zapadnije.

Veličina istog i opremljenost će biti u skladu s posebnim propisima.

3.5.1.4. Zračni promet

Sada se koristi postojeća zračna luka u Dubrovniku, a u budućnosti će to biti zračna luka na Korčuli, odnosno heliodron koji se planira na Pelješcu.

3.5.1.5. Poštanski i telekomunikacijski promet

Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije je u potpunosti izgrađena i optimalna je obzirom na razmjestaj stanovništva.

Telekomunikacijski promet se odvija preko tranzitne centrale u Dubrovniku na koju su vezane automatske telefonske centrale pojedinih naselja poluotoka Pelješca.

Sustav javnih telekomunikacija je prikazan na posebnom kartogramu. Navedena infrastruktura se u pravilu postavlja na za to pogodne lokacije, koje se utvrđuju sukladno posebnim propisima.

3.5.2. ENERGETSKI SUSTAV

Postojeće stanje elektroenergetske mreže

Elektroenergetsku mrežu na području općine Ston čine objekti napona 35, 10 i 0,4 kV.

Cijelo područje Pelješca napaja se s 35/10 kV trafostanica. Pojna točka je za sve trafostanice na Pelješcu trafostanica 110/35 kV "Ston" instalirane snage 40 MVA.

Preko prostora općine Ston, položene su trase 110 KV dalekovoda, iz razloga snabdjevanjem električnom enrgijom cijelog poluotoka Pelješca i susjednih otoka.

Položene su trase:

- DV 110 kV Neum-Ston
- DV 110 kV Komolac-Ston
- Dv 110 kV Blato-Ston.

Paralelno sa polaganjem trase 110 kv dalekovoda položene su i trase 35 kv dalekovoda za potrebe snabdjevanja općine Ston i susjednih općina.

Nadzemnu mrežu 10 kV čine dalekovodi na drvenim stupovima, s vodičima Al/Fe 25/4 mm². Navedeni presjeci vodiča, odnosno prijenosna moć dalekovoda, zadovoljavaju uvjete, uz sadašnju izgrađenost i opterećenja mreže. Međutim, za daljnju izgradnju te povećanje potrošnje i vršnog opterećenja potrebno je povećati presjek vodiča na većini dalekovoda.

Na ovom području je izražen utjecaj posolice, što za posljedicu ima česte prekide i kvarove na nadzemnim vodovima.

Ciljevi razvoja elektroenergetskog sustava

Osnovna zadaća kod izrade plana razvoja elektroenergetskog sustava na nekom području je dimenzioniranje vodova i postrojenja na način, da se zadovolje sve planirane potrebe za energijom. Pri tom je potrebno osigurati kvalitetne i stabilne uvjete napajanja potrošača svih kategorija. Obavezno se uzimaju u obzir sva prirodna, povijesna, kulturna i gospodarstvena obilježja područja na kojima se nalaze ili se planira izgraditi elektroenergetske objekte, kao i ekonomski kriteriji za izgradnju i eksploataciju istih.

Najveće zahvate je potrebno napraviti na mreži 10(20) kV i 0,4 kV te pripadajućim postrojenjima. Da bi se omogućio normalan razvoj naselja i gospodarstva potrebno je:

- izgraditi vodove 20 kV do novih stambenih, turističkih i gospodarskih zona;
- izgraditi trafostanice 10(20)/0,4 kV u novim zonama;
- izgraditi mrežu 0,4 kV u novim zonama;
- izgraditi vodove 20 kV i TS 10(20)/0,4 kV u postojećim zonama, radi priključka novih potrošača i poboljšanja pouzdanosti, sigurnosti i kvalitete napajanja;
- **rekonstruirati dio postojećih vodova i postrojenja iz istih razloga kao u prethodnoj točki.**

Nadzemne vodove srednjeg napona (35, 20, 10 kV) treba, koliko to tehnički i ekonomskikriteriji dozvoljavaju, izmjestiti iz stambenih i turističkih zona ili ih izvesti kao podzemne.

Plan razvoja elektroenergetske mreže općine Ston

Plan razvoja elektroenergetske mreže temelji se na:

- postojećem stanju mreže i postrojenja,
- prognoziranom povećanju potrošnje el. energije,
- planiranoj izgradnji novih urbanističkih kapaciteta i zona,
- poboljšanju kvalitete napajanja potrošača el. energijom,

- korištenju obnovljivih izvora energije – vjetroelektrana,
- zaštiti okoliša,
- ekonomskim kriterijima.

Objekti visokog napona (400, 220, 110 kV)

Planom razvoja elektroenergetskog sustava države, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije predviđena je izgradnja dalekovoda DV 2x110 kV Imotica-Ston i ucrtan je na kartografskom prikazu.

Trasa prolazi daleko od naselja, uglavnom teško pristupačnim predjelom, ne smeta normalni razvoj naselja ni gospodarstva, niti bitnije narušava okoliš.

Objekti srednjeg napona (35, 20 i 10 kV)

Za zadovoljavanje elektroenergetskih potreba planiranog konzuma potrebno je izgraditi nove TS 10(20)/0,4 kV, uz rekonstrukciju i povećanje instalirane snage dijela postojećih trafostanica.

Korištenje obnovljivih izvora energije

Na području općine Ston planirana je potencijalna lokacija za izgradnju vjetroelektrana na lokalitetu Sparagovići. Za predmetnu lokaciju izrađena je studija i proveden postupak procjene utjecaja na okoliš. Kod planiranja i smještanja vjetroelektrana potrebno je voditi računa o tome da se smještaju:

- izvan zona izloženih vizurama vrijednog krajolika, te s mora i glavnih prometnica
- udaljiti zonu vjetroelektrana od naselja i drugih objekata najmanje 500 m, odnosno razina buke za najbliže objekte ne smije prelaziti 40 dB
- uskladiti smještaj vjetroelektrana u odnosu na telekomunikacijske uređaje (radio i TV – odašiljači, navigacijski uređaji) radi izbjegavanja elektromagnetskih smetnji.

Uvjeti za određivanje trasa elektroenergetske mreže

Za razvoj elektroenergetske mreže potrebno je osigurati lokacije za izgradnju trafostanica i koridore dalekovoda i to kroz detaljne planove uređenja prostora.

- 1.. Koridori nadzemnih vodova 20 kV trebaju prolaziti izvan stambenih i turističkih zona. Postojeće nadzemne vodove 10 kV u gušće naseljenim zonama treba izmjestiti ili kablirati.
2. Trase podzemnih vodova 10(20) kV treba smjestiti uz rubove prometnica, u zelenom pojasu ili pločniku. Pri tom treba voditi računa o minimalnim udaljenostima kabela od ostalih elektroenergetskih i drugih komunalnih instalacija, što je određeno odgovarajućim tehničkim propisima.
3. Lokacije trafostanica treba odabrati tako da imaju osiguran pristup vozilom radi izgradnje, održavanja i upravljanja. Pri tom se treba držati propisanih minimalnih udaljenosti od susjednih objekata. Trafostanice 10(20)/0,4 kV se u pravilu postavljaju u središte konzuma, tako da se osigura kvalitetno napajanje do krajnjih potrošača na izvodima.

3.5.3. VODNOGOSPODARSKI SUSTAV

3.5.3.1. Odvodnja

Kanalizacijski sustav Neum-Mljetski kanal je izgrađen zbog zaštite Malostonskog zaljeva od daljnjeg onečišćenja otpadnim vodama grada Neuma i ostalih naselja smještenih uz obalu: Zamasline, Malog Stona, Hodilja, Luke, Dube, Komarne, Duboke I Kleka. Kapacitet sustava je 220 l/s, od čega je za područje Stona osiguran kapacitet od 40l/s.

Prikupljene otpadne vode Neuma se dugim gravitacijskim kolektorom položenim uz Jadransku magistralu dovode do dozažnog bazena izgrađenog na poziciji gdje je Malostonski kanal najuži. Otpadne vode se dalje odvođe gravitacijskim kolektorom položenim uz cestu Ston-Hodilje-Duba do distribucijske komore "Ston", te tlačnim kolektorom preko Stonskog poljka do uređaja za čišćenje u tunel "Prapratno". Pročišćene otpadne vode se gravitacijskim kolektorom provedenim kroz tunel i obalom uvale Prapratno oprebacuju u poziciju podmorskog ispusta kojim se upuštaju u otvoreno more kod Mljetskog kanala.

Na uređaju za pročišćavanje u Stonskom polju ovim Planom predviđa se izvršenje slijedećih radova:

- 1. faza – obnova i rekonstrukcija
- 2. faza – dogradnja biološkog i/ili fizikalno-kemijskog stupnja pročišćavanja

Tijekom rata je uređaj pretrpio veća oštećenja što je rezultiralo ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u more.

Nakon izvršenja predviđenih radova na pročištaću stupanj pročišćavanja na uređajima za čišćenje mora zadovoljiti zahtjeve zaštite mora na morskim plažama u skladu s Zakonom o standardima kakvoće mora na morskim plažama te II. kategoriju kakvoćemora za ostalo obalno more.

Na sustav je priključena općina Neum, pa se i dalje javljaju onečišćenja Malostonskog zaljeva od otpadnih voda naselja u općini Ston.

Odvodnju naselja Malostonskog zaljeva potrebno je riješiti vezanjem na kanalizacijski sustav Neum-Mljetski kanal.

Budući je planirana kanalizacija razdjelnog tipa, oborinske vode ovog područja sakupljati će se posebnim kanalizacijskom mrežom i ispuštati u obalno more. To znači da se oborinske vode u more mogu ispuštati na slijedeći način: prve oborinske vode sa prometnica, te turističkog i užeg stambenog područja (vode do kritičnog inteziteta od 15 l/s/ha) uz prethodno pročišćavanje na taložniku i mastolovu, a druge (veće od kritičnog inteziteta i sa područja individualne izgradnje) direktno bez pročišćavanja.

Područja proizvodnih i servisno skladišnih zona zasebna područja koja se moraju rješavati na specifičan način, a sve u skladu s procesima i aktivnostima koji će se odvijati u tim zonama.

Razlikujemo tri vrste voda sa ovih područja: otpadne vode sastava sličnog kućanskim otpadnim vodama, tehnološke otpadne vode i oborinske vode. U skladu s tim tehnološke otpadne vode se prije ispuštanja u fekalnu kanalizaciju moraju pročititi do razine kućanskih otpadnih voda. Pojedine tehnološke vode odnosno otpadne vode iz različitih pogona treba zasebno rješavati i pročišćavati, a nikako ne miješati prije pročišćavanja, odnosno moraju se individualno pročišćavati. U slučaju povezivanja sa kanalizacijom fekalnih voda, otpadne vode koje se priključuju na ovaj sustav moraju se pročititi do razine kojom je kvalitet efluenta bolji od kvaliteta tipičnih kućanskih otpadnih voda.

Oborinske vode sa parkirališta ili slivnih područja pojedinih pogona u kojima se koriste štetne tvari treba pojedinačno lokalno pročititi prije priključenja na jedinstveni sustav oborinske kanalizacije.

S obzirom na nepoznati sastav pojedinih zona i dinamiku njihovog razvoja, u sadašnjem trenutku se ne može detaljnije odrediti potreban stupanj pročišćavanja i mjesto ispuštanja pročišćenih voda. Isto se treba rješavati od slučaja do slučaja, u skladu sa zahtjevima nadležnih sanitarnih, vodoprivrednih i drugih službi poslije izrade odgovarajuće studije utjecaja na okoliš.

Prostornim planom je predviđena izgradnja kanalizacijskom sustava za područje Brijesta spojem na kanalizacijski sustav Janjine. Područje Žuljane će imati kanalizacijski sustav koji će se ispuštati u more, preko pročiščača.

3.5.3.2. Vodoopskrba

Bezvodica je svojstvena za veći dio poluotoka Pelješca, pa tako i općine Ston te ona nema stalnih vrela i vodenih tokova, osim nekoliko pronađenih i kaptiranih podzemnih izvora slabije izdašnosti, koji služe samo za lokalne potrebe. Problem opskrbe pitkom vodom je jedan od glavnih problema ovog područja.

Ston sa bližim naseljima (Mali Ston, Hodilje, Luka, Stonska Duba, Broce, Prapatno) ima riješenu vodoopskrbu.

Vodovod se opskrbljuje sa izvorišta Studenac u Stonskom polju. Sadašnji kapacitet izvorišta (10 l/s) ne zadovoljava. Detaljnim hidrogeološkim ispitivanjima na izvoru "Okno" potvrđene su nove količine vode 15 l/s koje bi zadovoljile potrebe područja.

Planirani su radovi na izvoru "Okno":

- izgradnja crpne postaje "Okno",
- priključenje bunara "Okno" na tlačni cjevovod od kaptaze "Studenac" do vodospreme "Ston",
- izgradnja opskrbnih cjevovoda za naselja Sparagovići, Boljenovići, Ponikve, Metohija, Česvinica, Kobaš, Broce, Zamaslina; Konštari, Zaton Doli I Doli,
- izgradnja potrebnih vodosprema,
- izgradnja potrebnih crpnih stanica,
- vodoistražni radovi, te ovisno o istim izgradnja i uključivanje bunara "Palata" u vodoopskrbni sustav Stona.

Za određivanje potrebnih količina vode razmatrani su potrošači :

- individualna stambena izgradnja, prateći sadržaji i gospodarstvo - 200 l/stan na dan
- turistički kapaciteti - 300 l/gost. na dan

Najveći problem sadašnjih sustava je nezadovoljavajući kapacitet koji posebno dolazi do izražaja za vrijeme sušnog perioda godine, te potreba priključivanja novih potrošača, uslijed izgradnje novih stambenih i vikend objekata. Potrebe razvoja turizma, kao i poljoprivrede zahtijevaju kvalitetnu vodoopskrbu područja.

Vodoopskrba zapadnog dijela općine (naselja Žuljana, Putnikovići, Dančanje i Brijesta) opskrbljivat će se vodom s neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovskog vodovoda. Vodoopskrbni sustav planiranog kapaciteta 539,3 l/s temelji se na zahvaćanju vode na izvorištu rijeke Norin u Prudu.

Za svaku daljnju izgradnju koja bi rezultirala novim potrošačima potrebno je ishoditi suglasnost nadležnog komunalnog poduzeća koje gospodari sustavom vodoopskrbe.

Pored korištenja vode iz vodoopskrbnih sustava potrebno je razviti i druge oblike vodoopskrbe koji su mogući na ovom području, a prije svega opskrbu vodom putem prikupljanja kišnice. Tradicionalna vodoopskrba iz gustirni je danas aktualna kao i nekada i treba joj posvetiti veliku pažnju. Voda iz gustirni je dobre kvalitete i niske cijene, što nije beznačajno s obzirom na sve veću cijenu vode iz vodoopskrbnih sustava.

Cijena vode će biti sve veća i pretstavljati će sve veće opterećenje kućnog budžeta, te će zbog toga pored osiguranja potrebnih količina vode biti potrebno poduzimati i sve mjere za racionalnu potrošnju voda uz održavanje visokog standarda vodoopskrbe.

3.5.3.3 Zaštita od voda

Stonsko polje smješteno sjeverozapadno od Stona i solane djelomično je hidromeliorirano na površini od 83,5 ha, a leži na nadmorskoj visini od 1,60 do 7,50 m. Radi odvodnje bujičnih voda Perunskog potoka, brdskih voda i vlastitih voda polja izvedeni su kanali koji predstavljaju ogranke Perunskog potoka. Sjeverni ogranak obilazi solanu na sjevernom dijelu i utječe u Stonski kanal kod pristaništa. Južni ogranak obilazi solanu sjužne strane i izljuje se u Stonski kanal.

Za zaštitu Lužina najnižeg dijela polja koje su bile stalno zamočvarene i izložene salinizaciji zbog utjecaja mora i podzemnih voda izgrađen je lateralni kanal uz južnu granicu solane. Prikupljene procjene vode iz solane i oborinske vode neposredno slijeva se preko crpne postaje prebacuju u južni ogranak voda Perunskog potoka.

Potrebno je nastaviti radove na regulaciji Perunskog potoka, te redovito obavljati radove na održavanju hidromeliorirajacijskog sustava.

Bilo kakve aktivnosti (očuvanje postojeće mreže, poboljšanja ili izgradnju planirana mreže) a vezano uz navodnjavanje (akumulacije vode za navodnjavanje, geovode i sl.) potrebno je uskladiti sa Planom navodnjavanja za područje Dubrovačko neretvanske županije (PP Dubrovačko-neretvanske županije)

U svrhu tehničkog održavanja, te radova građenja uz bujične vodotoke treba osigurati inundacijski pojas minimalne širine 5.0 m mjereno od gornjeg ruba korita, odnosno ruba čestice javnog vodnog dobra. U inundacijskom pojasu zabranjena je svaka gradnja i druge radnje kojima bi se onemogućila izgradnja i održavanje vodnih građevina ili na bilo koji način umanjila protočnost korita i pogoršao vodni režim. Odnosno povećao stupanj ugroženosti, od štetnog djelovanja bujičnih voda. Posebno se inundacijski pojas može smanjiti do 3.0 m širine, ali to se može utvrditi posebnim vodopravnim uvjetima za svaki objekt posebno.

3.6. POSTUPANJE S OTPADOM

Prostornim planom Dubrovačko – neretvanske županije predviđene su kao potencijalne lokacije regionalnog odlagališta na području Pelješca uz makrolokaciju Sutvara kod naselja Kuna Pelješka u Općini Orebić i makrolokaciju Ponikve s tim da se daje prednost makrolokaciji Sutvara Kuna jer se ista nalazi u centru poluotoka, te se smanjuje transportni put.

Potencijalna makrolokacija Ponikve prikazana je na kartografskim prikazima 1.1. Korištenje i namjena površina u mjenrilo 1:25000 i 4.21/1 Građevinska područja u mjenrilo 1:5000. Planirana je površina od 30.000 m² na koju je omogućen kolni pristup sa državne ceste D-414.

Konačna lokacija regionalnih odlagališta otpada utvrditi će se na temelju hidrogeoloških i drugih istražnih radova i procjene utjecaja na okoliš.

Nakon izgradnje županijskog centra za zbrinjavanje otpada lokacija bi se trebala prestati koristiti za odlaganje komunalnog otpada i koristila bi se isključivo kao odlagalište inertnog otpada ili eventualno kao lokacija pretovarne stanice, odlagalište izdvojeno skupljenih vrsta otpada do otpreme na centralno mjesto u županiji.

3.7. SPRIJEČAVANJE NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ

3.7.1. ZAŠTITA VODA

Na području općine područja i zone sanitarne zaštite regulirati će se posebnom općinskom odlukom. U prvoj zoni zaštite izvorišta zabranjene su sve radnje koje mogu ugroziti izvorišta. U drugoj zoni je zabranjeno širenje građevinskih područja, a eventualna rekonstrukcija ili izgradnja novih objekata može se odvijati jedino uz izvođenje nepropusnih septičkih jama. Također je zabranjena upotreba pesticida i umjetnih gnojiva.

Obzirom da se vrijedno obradivo tlo nalazi unutar zona sanitarne zaštite, sukladno čl. 26. Pravilnika o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02) u II zoni zaštite zabranjena je poljodjelska proizvodnja, osim proizvodnje zdrave hrane (ekološka poljoprivreda).

Zaštita obalnog mora planira se realizacijom adekvatnih sustava odvodnje.

3.7.2. ZAŠTITA OD VODA

Zaštita od voda na području općine planira se gradnjom i održavanjem sustava potoka i kanala, uređenjem i održavanjem zatvorenih kanala uz prometnice, te njihovim korištenjem kao dijelom sustava odvodnje oborinskih voda, te pošumljavanjem i održavanjem zaštitnih šuma na područjima ugroženim bujicama i uslijed toga sklonim eroziji tla.

Stonsko polje smješteno sjeverozapadno od Stona i solane djelomično je hidromeliorirano na površini od 83,5 ha. Za zaštitu Lužina najnižeg dijela polja koje su bile stalno zamočvarene i izložene salinizaciji zbog utjecaja mora i podzemnih voda izgrađen je lateralni kanal uz južnu granicu solane.

Potrebno je održavati hidromelioracijski sustav i nastaviti radove na regulaciji Peruskog potoka.

Na području Općine Ston osim toga postoji niz povremenih bujičnih vodotoka koji imaju karakter javnog vodnog dobra ili vodnog dobra i od kojih su najznačajniji Žuljana, Zamijače, Brijesta, Zabrdje, Boljenovići, Žukovica, Dobra Stonska, Zancum, Studenac i Broce. Zbog njihovog izrazitog erozijskog djelovanja, veće se količine nanosa iz gornjeg dijela sliva pronose i talože u nižim dijelovima.

Utjecaj vegetacijskog pokrivača, prvenstveno šuma, zatim travnjaka i mnogih višegodišnjih kultura je vrlo značajan za režim otjecanja i razvoj erozijskih procesa te je potrebno voditi računa o održavanju vegetacijskog pokrivača u bujičnom slivu. Biološki radovi na zaštiti od štetnog djelovanja bujica obuhvaćaju održavanje zelenila u slivnom području, krčenje raslinja i izgradnju i održavanje terasa.

Zaštita od štetnog djelovanja povremenih tokova bujičnih voda kao što je ispiranje, erodiranje ili odronjavanje zemljišta i drugih sličnih štetnih pojava ili poremećaja u vodnom režimu, provesti će se poduzimanjem odgovarajućih mjera zaštite i izvedbom zaštitnih radova, te gradnjom i održavanjem regulacijskih i vodnih građevina.

Izgradnjom i uređenjem naselja postojeći bujični kanali postaju glavni odvodni kolektori oborinskih voda s urbaniziranih područja te površinskih voda s ostalih dijelova slivnog područja.

3.7.3. ZAŠTITA I SANACIJA UGROŽENIH DIJELOVA OKOLIŠA

Prostorni plan uređenja određuje prostore na području općine Ston u kojima je ugrožen okoliš, i to:

- prostori, u kojima je ugroženo tlo: zemljišta (koja se obrađuju) uz magistralne ceste zagađena teškim metalima, zagađenje kemijskim preparatima koja se koriste u poljoprivredi, te tla ugrožena erozijom,
- obalni pojas mora uslijed ispuštanja otpadnih voda bez prethodnog pročišćavanja,
- prostori, osobito uz obalu, napadnuti bespravnom izgradnjom protivno prostornim planovima, u kojima je došlo do ugrožavanja prirodne, a ponegdje i kulturne baštine.

Prostorni plan uređenja određuje provođenje mjera zaštite i sanacije okoliša za pojedine medije odnosno posebno osjetljive i vrijedne dijelove okoliša. Mjere zaštite zraka, mora i tla provoditi će se:

- osiguravanjem uvjeta za kontinuirano vođenje katastra emisija u okoliš te mjerenje emisija na ugroženim područjima u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša i posebnim propisima,
- izborom tehnologija u novim radnim zonama kojima se minimiziraju negativni utjecaji na okoliš
- obvezom sanacije svih postojećih izvora onečišćivanja okoliša,
- striktnim poštivanjem načela da onečišćivač snosi troškove nastale u vezi s onečišćivanjem, troškove sanacije i pravične naknade štete,
- obvezom formiranja zaštitnih zelenih pojaseva uz prometnice državnog i županijskog ranga,
- odvođenjem otpadnih voda izvan zone zaštite voda,
- posebnim mjerama zaštite obalnog mora, koje će se temeljiti na odrednicama procjene utjecaja na okoliš,
- odvodnju otpadnih voda vezati na kanalizacijski sustav sustav Neum-Mljetski kanal koji je izgrađen zbog zaštite Malostonskog zaljeva od daljnjeg onečišćenja otpadnim vodama grada Neuma i ostalih naselja smještenih uz obalu: Zamasline, Malog Stona, Hodilja, Luke, Dube, Komarne, Duboke I Kleka. Kapacitet sustava je 220 l/s, od čega je za područje Stona osiguran kapacitet od 40l/s. Za vrijeme rata je oštećen. Potrebno ga je sanirati,
- za ostale dijelove općine je potrebno izgraditi adekvatne sustave odvodnje otpadnih voda.